

Caritat-drama en quatre actes y en vers estrenat ab gran escrit en ...

**Joaquim Riera i
Bertran**

CARITAT

CARITAT

DRAMA EN QUATRE ACTES Y EN VERS

PRECEDIT D' UN PRÓLECH

ESCRIT PER

JOAQUIM RIERA Y BERTRAN

ESTRENAT AB BRILLANT ÉCZIT EN LO TEATRE CATALÁ,

instalat en lo de Romea,

LA NIT DEL 9 DE MAYX DE 1871.

*A mon antich y bon amic
Antoni Aulestia*

— o o o —

Recort de

L' autor

BARCELONA.

ESTAMPA DE L' OBRADORS Y P. SULÉ.

CARRER DE PETRITXOL, N.º 6.

1871.

REPARTIMENT.

Personatjes.

Actors.

DONYA CARITAT.	SRA. D. ^a FRANCISCA SOLER.
ELENA.	SRTA. » BALBINA PÍ.
AMANDA.	SRA. » ROSALÍA SOLER.
DONYA IRENE.	» » AGNA SOLÁ.
DON LLUÍS.	SR. D. JOSEPH CLUCELLAS.
BARÓ.	» » RÓMUL COELLO.
DON JUST.	» » ISCLE SOLER.
VICTORIANO.	» » MIQUEL LLIMONA.
RAFEL.	» » FREDERICH FUENTES.
CELESTÍ.	» » LLEÓ FONTOVA.
IGNASI.	» » JOAN PERELLÓ.
LONCI.	» » BALDOMER LLAVERIA.
FIDEL.	» » JOSEPH MASPONS.
UN CRIAT.	N. N.

L'acció á Barcelona, l'any 1870.

La propietat d'aquesta obra es de son autor.—L'editor de l' *Arxiu Central Lirich-Dramàtic*, D. Rafel Ribas y 'ls seus representants, son los únichs autorisats pera 'l cobro dels drets de representació, y á ell deurán dirigirse també las demandas d' eczemplars pera la venda.

PRÓLECH.

Sr. D. Frederick Soler.

Girona 20 Setembre de 1870.

Puch assegurarli, amich mèu, que la comedia ó drama que llegirà té un gran mérit y es lo de no esser original.

Axó no es 'un violent esclat de modestia: es senzillament confessar que l' obra dramática qu' oferesch al públich y tinch lo gust de dedicarli no té, baix lo punt de vista subjectiu, tot lo mérit que tenir podria.

Calcada en la qu' escrigué l' eminent literat francés Sardou, ab lo títol de «*Seraphine*», y que 's representá ab gran crit á Paris l' any 1868, agotantse ab poch mesos quatre edicions de la mateixa, — sento molt greu de no haverla poguda traduhir literal ó casi literalment, y de no haverme atrevit, en quant á la forma, á escriurela en prosa, cómes l' original, y cómes la refundició castellana de «*Nos intimes*» qu' ab lo nom de «*Los amigos*» va escriure — merexeut premi d' una Academia madrilenya — lo distingit publicista Sr. Ortiz de Pinedo.

Mes lo públich del teatro catalá no es — bona cosa se 'n manca! — lo públich de Fransa y de Castella, y jo escrich pera satisfer, dins las prescripcions ineludibles de l' Art y sens baxesa mercantil, lo gust de mós compatricis. — Per ço es que m' he atrevit á las següents modificacions, apart de l' espurgament de molts detalls *excessivament* realistas y d' haverhi intercalat més de quatre pensaments é imatges de la meva cullita: primera, cambi del títol; segona, reducció á quatre actes de cinch de pleníssims d' acció y moviment; tercera, supressió de personatges secundaris; quarta, escursament d' escenas é intercalació d' algunas de novas; quinta, modificació dels finals dels actes primer y segon, axis com del desen-

llas de l' obra per part de l' heroïna; y sesta, atenuació en lo dialèch, y en general, del to filosòfic y literari; molt pujat que ressaltava en la comedia del iusigne dramàtic francès.

No se m' ocultan ni se m' fan petits los obstacles ab que ha de topar indefectiblement la representació en lo teatro català de la present obra, — inconvenients que puch ben estalviar-me d' indicar al autor de «Las Modas» y al primer conxedor de nostra escena, — mes sò cert de que se m' ha ofert aprofitar una ocasió per' augmentar, ab consciència, lo ja bastant rich aplech d' obres escèniques catalanas.

La figura de la *Beata*, en lo l' alsentit de la paraula, es una gran figura còmica de tots los païssos y de tots los temps, y sobre tot dels nostres, en que 'l fanatisme estantó mes antipàtic que l' escepticisme y que l' incredulitat. May còm avuy dia los catòlics hem necessitat evidenciar que nostra religió no es la religió sinó l' anatema dels supersticiosos, dels hipòcritas, dels intolerants sistemàtics y dels faritzàichs explotadors. — Per ço es que jo, al poch temps de tenir us de rabó literaria, havia pensada una comedia, y escrites algunas escenas d' ella, qual protagonista hauria sigut una *beata*, sí, però una *beata vulgar, adolzenada*, còm diria un castellà; y si bè certs detalls coincidían ab algun de «*Seraphine*» (mormuració, intranzigencia, moral d' ocasió etc.) y l' idea de l' explotació dels sentiments exageradament relligiosos de l' heroïna era la mateixa, no podia aspirar á la llunyana semblansa ab dita comedia magistralment concebuda, escrita é intencionada.

Los qui desitjan més qu' obras dramàtiques idilis teatrals; los qui afectan una meticulositat moral massa en dissonancia ab la vida ciutadana per' esser creguda; los qui no volen convenir com lo *conservador* Sr. Lopez Guisarro, al parlar de Dúmas fill, en que nostra societat ha menester llistons directas que la mortifiquin, mentre la esmenin; los qui volen la veritat dramática vestida y ben vestida d' hivern, y no sòls honestament coberta pera que no repugni; y exos altres, en fi, catalanistas fanàtics, que proscriguerian la gran comedia de costums modernas, si 'ls seus elements fossen *cosmopolitas*, pretenguent cercar fesomia local propia y exclusiva hont no n' hi ha, y posarne hont no n' hi deu haver, es á dir, volent fer de no s

traliteratura una literatura escepcional, missantròpica,—tota aqueixa bona gent dirà qu' he malversat lo temps. Diguin lo que vulgan; jo que no 'n so plangut pera descriure costums de la terra en mas « Histories », (1) tinch idees méstol·lerants y generosas tractantse de pintar escenas y tipos.

Y ara, fentse càrrech de que 'l llenguatge he volgut no estigués renyit del tot ab la veritat ni ab los volums dels « Jochs Florals », rebi mon drama 'l públich còm bè li sembli, y vosté còm á mostra de la consideració y estima de son ver amic y atent S. S.

J. RIERA.

Barcelona 19 Matx de 1871.

Amich Soler: després d' alguns entrebanchs, aquest drama s' es posat en escena en lo teatro de Romea, á las darrerías de la temporada d' hivern, de la verdadera temporada teatral.

Lo numerós y triat públich que 'l dimars de la setmana passada assistí á son estreno, va escoltarab relligiós silenci totas las escenas, sens fer la més insignificant mostra de desagrado, ans aplaudint varis passatjes del drama y cridant al autor al final dels actes segon y quart.

Áxó fou degut tant á la obra, com al conscient y esmerat desempenyo de la matexa,— per lo qual grat m' es tributar sentidas gracias al actors tots del Teatro CATALÁ que hi prengueren part y á la solícita direcció de l' escena —y áxís ho consigno portat d' una satisfacció que res té d' orgullosa.—Vosté compren la *calitat* d' esta satisfacció, recordant que 'l « Diari de Barcelona » mogut sens dupte del millor zel, (zel qu' ha sigut fructuós, puix á vosté y á mi 'ns consta que més d' una familia s' ha retret de veure mon drama en sas representacions successivas, per pòr desa *inmortalitat*) va tractar d' un modo aspre esta obra en una gazetilla que no pecava d' estensa, puix en ella ni tan sols se consignà que l' autor — qual nom callà *cari-*

(1) « Historia del Siti de Girona » — « Historia d' un Pagés »; abduas premiadas en dos certámens dels « Jochs Florals catalans. »

lativament — hagués sigut cridat á l'escena. (1) Que hi farà! Jo men' he sentit, però l'estranyesa de veure que cap dels altres periódichs — inclosa « La Convicció », qu' havia d'esser en tot cas la més dura atacava 'l fons moral de mon drama, ha fet més passador lo disgust.

No 'm proposo disertar llargament sobre la moralitat d' esta refundició. En duas estensas y afavoridoras críticas queda l' objecció d' immoralitat prou contestada. — Oí, no! No es immoral lo drama que censura 'l vici hipòcritament endiumenjat de virtut; lo dra, ma que calcat, es cert, en un remotíssim fet immoral precisament tendeix á posar de relleu sas esgarrifosas conseqüencias, tot y essent tan remot; un drama que fa passar als criminals y, sobre tot, á la criminalíssima protagonista, per una série de considerables sufriments, efectes tots de sa horrible falta; un drama, en fi, que, tinguent la franquesa de l' espiació contra l' hipocresia del pecat, ofereix per desenllás lo natural y sentit arrepeniment dels culpables. — ¡La moral del teatro! ¡Quina moral tan acomodaticia! ¡No 'u creu? Recordi qualsevulla tragedia, des de la més clásica á la més romántica. Y bè: ¿es que l' art pot posar excepcions á la moral sempre absoluta, sempre impetiosa? ¿Es que la consciencia pot adormirse ni sòls endormiscarse may? En quant á ma CARITAT, vosté que l' ha llegida y l' ha vista en escena, sab que no es com « *Le supplice d' une femme* » y altrás obras que fan simpátich lo vici é impossible 'l triunfo de la malaguanyada virtut: en ma obra, desde la primera á la darrera escena es antipátich y es agradós lo que deu esserho. Per tal rahó, si jo fos Sardou, se m' ocorreria l' ezemple del immortal Bossuet anatematicant « *Le Tartuffe* » de Molière, es á dir la comedia qu' ha passat á la posteritat com á la millor y més moral de sas grandiosas obras.

(1) La gazetilla en qüestió deya aixís: « El nuevo drama catalan que con el título de la *Caritat* se estrenó anoche en el Teatro de Romea no dejó satisfecho por completo al público á causa de que su argumento, á imitación de ciertos dramas franceses, está basado sobre un hecho altamente immoral, sobre el cual giran todas las escenas de la producción. Algunas de ellas sin embargo producen efecto y fueron aplaudidas por el público. — También fueron aplaudidos los principales actores, en especial el señor Clucellas en el papel de marino, la señora Soler (doña Francisca) en el de baronesa, y sobre todo la señorita Pi que estuvo inimitable en el papel de Elena que desempeñó con aquella franca candidez é inocencia, propias de una niña que acaba de salir de un colegio de religiosas. »

Passant á altra observació, ja sé que 'l quadro que jo he convertit en *barceloni* no té tanta oportunitat com tingué á París ó 'n tindria á Madrid y li diré lo que respecte d' ella opino. Opino que la virtut per la virtut « la caritat per la caritat » es la divisa de moltes associacions piadosas que, pera be dels pobres, eczistexen, y perço mateix qu' ho penso, no pretench atacar semblants institucions, sinó 'l móvil superbiós, ço es radicalment contradictori de la santa religió, que fa associar á alguns y sobretot á algunas. ¿Son moltes aquestas personas? ¿Son molts los explotadors? Me guardaré prou d' afirmarho, però una sola fos y ma obra tindria ja rahó d' esser, portant dos fins: acriminar al culpable y evitar la cayguda d' altres.

També li diré, ja que las presents ratllas s' ho portan, y sens intent d' establir comparacions, que J. M. de Pereda, lo notable autor de las « *Escenas Montañesas*, » modelo d' agraciada ingenuitat popular, escriu noveletas de societat, en una de las quals, y encara que incidentalment, bergasseja ab fruició lo tipo de la falsa devota vanitosa y mormuradora. (1)

Pera concloure, contestaré á l' objecció més important que s'esfeta á ma obra, referent al tipo del *Baro*, que, dat lo crim de que fou víctima, cóm ne son tants homes de bè, y dada sa situació al comens del drama, no pot eczistirse millor desenllás que l' anársen de son costat la qu' ell crea: filia seva, y la de veure esmenada, tantost redimida, fins hont es possible, sa espesa. Ademés: posis esment en la diferencia d' anys entr' ell y Caritat, en son caràcter débil, en sa abdicació dels drets de superioritat; en una paraula, en que essent cóm es, no *debia* casarse ab una dona que no l' estimava ni estimarlo podia y quedarán molt y molt rebaxada la forsa de la objecció.

Disculpi l' estensió de las duas cartas, que m' he cregut en lo deber d' estampar cóm á prólech de mon drama, y estiga cert del agraïment ab quesó de vosté bon amich y atent S. S.

(1) LA MUJER DEL CÉSAR.— *Boceto al temple.*

CARITAT.

ACTE PRIMER.

Lo teatro figura una sala severa, mes ricament moblada. Portas al fondo y als costats, y balcó ó finestra. Escalfa-panxas ab foch, y sofà á la dreta. Taula á l'esquerra ab llibres, periódichs de modas, álbúm, etc. En primer terme, y á la dreta, un silló. Una aranya il·lumina l'escena.

ESCENA PRIMERA.

CELESTÍ, IGNASI.

(Entran pèl fondo, figurant conversar.)

CEL. ¿Es á dir que la Senyora
á l' Iglesia?

IGN. Sí, senyor.
Hi ha anat ab las senyoretas
fa molt rato. Si acás vol...

(Volent dir qu' irá á buscarlas.)

CEL. No. Reposaré un moment. (S' assenta.)
¡Estich cansat de debó...!

IGN. Ah! no vam teni 'l gust
de véurell Me reca molt
que no vingúes. ¡Quina vetlla...!
¡quina conferencia...! Oh!

CEL. ¿Qué 'm contas, xicot, qué 'm contas?

IGN. En aquest mateix saló.

CEL. Y... ¿hi era Don Victoriano?

IGN. Cá! Tant se val... ¡Es tan roig!
¡tan impío y descregut...!
¡Quin gendre!

CEL. Calamitós,
calamitós, á tot serho!

- IGN. ¡Desenfrenat com el sol...!
 CEL. ¡Plé d'idees maquiavélicas...!
 y....—No sé com lo senyor Baró li va dar sa filla!
- IGN. ¡Ay, D. Celestí! No pot calcularse 'l sacrifici que va fé 'l senyor Baró.
 Pró... vaja!... res: ¿qué hi farà?
 Hi havia acreedors tan... tan...
- CEL. Lo mal es qu'estigui á la casa.
- IGN. Bè ho sé prou!
 Però ja li dich: ¿qué ferhi?
- CEL. Res.
 IGN. Miri: ab el primer cop de campaneta, ja dich: «ell!» y no m'erro.
- CEL. Gran sort es que passi més temps fora que á casa! Ademés, segons tinch entés, aquet istiu tornarà à l'expedició que va fer.
- IGN. Ay! Dèu li dongui bon vent y un barco ben nou!
- CEL. Té molta afició als via'jes...
- IGN. Crech qu'ha estat fins al Japon, y es una llástima...
- CEL. (Sorprés.) ¿L'ástima?
- IGN. Que no s'hi quedés d'un cop.
- CEL. ¡Xit...!
- IGN. ¿Qué hi há? (Alsanse y mirant á tots indrets.)
- CEL. Que parlis baix! (Esparverat.)
- Prohibeix la religió lo parlar mal de ningú...
 ab veu alta! (Se sent una forta campanada.)
- IGN. Apa! Ja hi som.
 Ja 'l té aquí: es lo seu picar, y m'hi jugaria 'l coll no es altre.—¿Eh?
- (S'obra la porta del fondo, y 's veu á Victoriano y Rafael que donan sós abraixs á Lonci.)
- CEL. (Baxant la veu.) ¿Qui es que va ab ell?
- IGN. No 'u sé.
- CEL. Un jove...! No 'm fa gotx!
 (Celestí queda mirant de regull, tot fullejant llibres, etc.)

ESCENA II.

CELESTÍ, IGNASI.—VICTORIANO, RAFAEL.

- VICT. (A Ignasi) ¿La Senyora Baronesa no ha tornat encara?
- IGN. No, senyor.
- VICT. (A Rafael.) ¿La vols esperar?
- RAF. Cómo conegas!
- CEL. Jo, senyors, valg, ab permís de vostés, á Betlém, hont crech que son las senyoras.—¿Se 'ls ofreix dirlas algo?
- VICT. Res de nou.
- IGN. (Será algun...) (Baix á Cel.)
- CEL. (Id á ell.) (Un *alter ego*.)
- IGN. (Cara material!)
- CEL. (Sí: ¿vols dir cara materialista?)
- IGN. (Axó es.)
- CEL. (Bè ho veurém prou...) (Aquet jóve...— Vigíar lo fora molt bó... Es sospitós!)
- IGN. (En axó estich.)
- CEL. (Si poguessis saber lo que dihen...)
- IGN. (¿Vol que 'ls escolti?)
- CEL. (Ab, no! Escoltarlos... Sentirlos! Res més.)—Senyors... (Ja al pas de la porta del foro.)
- RAF. Servidor de vosté.—'M creya qu' era ja qui sab ahont.) (Lo criat ha seguit á Celestí.)

ESCENA III.

VICTORIANO, RAFAEL.

(Lo primer, veyent qu' están sols, s' assenta al sofà al costat de Rafael.)

- VICT. De modo, Rafael, que tens conexensa ab la mamá sogra? Ho celebro molt.
- RAF. Cà!

Vinch aquí mogut d' intents
casulans.—Pero sorpresa
per sorpresa: 't creya á tú
al Japon!

VICT.

¿Si?

RAF.

O al Perú.

Veuret' me causa estranyesa.

VICT.

Fa poch n' he vingut.—¿Y 'l tio
Lluís?

RAF..

L' estich esperant.

VICT.

No es pas encara almirant?

RAF.

Nó.

VICT.

A poch's homes apreció
com á n' ell. Cinch anys d' ausencia
no han esborrat l' amistat
ab que sempre he admirat
son cor noble y sa experiencia.
La carrera noblement
ha seguit!

RAF.

VICT.

Axó 'm complau:
veure que apenas té un grau
degut á un pronunciament.

RAF.

Cert: y per mí, sobre tot,
ha estat un verdader pare,
y 'l tinch tant present encara
cóm quan era jo xicot.—
A veurem molt poch venia
á l' estudiantil dispesa,
y 'm donava una sorpresa
mitx de dol, mitx d' alegria;
perqué, en armónica tanda,
solia seguir igual
un regalet paternal
á una paternal sumanda.
Axó unit á qu' ets l' hereu.
sèu...

VICT.

RAF.

(Marcat) Prova, Victoriano,

que no en va, febrós m' ufano,
patint ab l' efecte sèu!

VICT.

¿Cóm?

RAF.

Si: creurho no voldrás,
y per forsa ho tens que creurer:
jo he sigut, amich, un' eura,
qu' ha anat crexent á l' acás.
Y ara visch sense repós;
quant més ociós, més cansat
de la trista ociositat...!
Oh! no estarás tant ociós,
quant te trovo en tal carré
y á dos quarts de nou!

VICT.

RAF.

(Somriguent.)

Tens rahó.

- VICT. Admiro l' abnegació
de que Deu t' ha dotat.
- RAF. Psé!
- VICT. Però ¿qué dimoni 't dú
aquí?
- RAF. Un negoci precis.
- VICT. ¿Y es?
- RAF. L' arrendá un primer p's
á ta sogra.
- VICT. (Ab malícia.) De... segú?
- RAF. Paraula d' honor; y creu
que hi tinch de tení afició,
després que 'l procuradó
m' ha tractat... cóm un juheu.
Tan llarch interrogatori
m' ha fet sufrir que... Aquí va.
—¿ Es propietari?—Nó.—¿ Està
casat?—Solté.—¿ 'L rebumbori
deu agradá al senyoret?
- VICT. ¡Procurador paternal...!
- RAF. —Sab qu' es curiós?—Jo! No tal:
cumplexo l' ordre, 'l decret
formal de la Baronesa.—
Uf!... Dexo al home, cremat,
vinch, y per sort t' he trobat,
si es que ma sort t' interessa.
- VICT. ¿ Qué vols dir?
- RAF. Que 'm recomanis
á ta sogra!
- VICT. (Alsantse.) ¡Oh inmens candor!
- RAF. No t' entench.
- VICT. Que aquest favor
es inútil que 'm demanis.
Jo no tinch cap ascendent
sobre la meua mamá.
- RAF. ¡Ah, bah...!
- VICT. Escolta.—'M vaig casá
(Alsantse també.)
fa sis anys próximament.
Per conducto del teu tio,
vaig tractá á la Baronesa,
quals dots de gracia y bellesa
á descriure't renunció.
Visitantla, en los salons,
moblats ab gust exquisit,
vaig sé prompte distingit
ab amables atencions.
- RAF. ¿ Era soltera... ó casada? (Malícia.)
- VICT. Casada ja ab el Baró,
ja d' edat, senzill y bo
com ell sol.
- RAF. Avant: m' agrada.

VICT. Ay! més me va agradá à mí,
y 'm dol, una filla sèva,
qu' al cap d' un mes va ser mèva!
RAF. ¿T' hi vas casar?

VICT. ¡Ay! sí...! sí...!!
M' hi vaig casar, amich mèu,
per ella y perquè sentia
vivísima simpatía
per un angelet de Dèu,
fruyt del sègon casament
del Baró ab la marqueseta!
RAF. Ah! ¿tenen...

VICT. Una noyeta
cóm un sol, qu' estich tement
cedexi á la trista gloria
d' entrá al couvent, com ansia
sa mare!

RAF. ¡Ah!

VICT. Sí: avuy dia...
(Transició.) Torném á la mèva historia.
—Rafel, si has may de triá
entre está ab sogra ó clavarte
un tiro, pots descrismarte
y tothom t' ho alabarà.—
Oh! en los primers temps ¡qué bé
tot! naval... ¡Un paradís
era alló y jo era felís
cóm més felís no 's pot sé!
Peró un negoci apremiant
m' obliga á empendre un llarch viatge...
Torno, y... hoy, l' hermós paisatge
va sé un paisatge irritant.
—La mèva sogra, influida
per una influencia maléfica,
cambiá sa vida benéfica
per la més estranya vida.
Un fals y ardent misticisme,
contrari á la devoció
verdadera, ma il·lusió
va llensar en un abisme.
Desde llavors, etern
sufriment passo, y te dich,
Rafel, ab la fé d' amich,
qu' estich anyorant l' infern.
Y la dona, que també
está inficionada,... es clar
m' ha fet poch é poch tornar
á la vida de soltó.
Y jo hi torno, sí: aborrit
de parla de sants é imatges,
m' hi entregat al món, als viatjes,

estant fora dia y nit.
Per ço 't dich: si has de triá
entr' está ab sogra ó clavarte
un tiro, pots descrismarte
y tothom t' ho alabarà.
Ja me la imagino...! Estranya,
arrugada...

RAF.

VICT.

RAF. (Seguint.) Gelada pel doble gel
de l' edat y de...

VICT.

T' enganya
la fantasia!

RAF.

VICT.

(Sentantse.) Es á dir...
Que conexas perfeta
l' estampa de la coqueta,
qu' al mon no pot aborir.
Entench; mes avuy en dia
ni balls, ni soires, ni...

RAF.

VICT.

Res.
Avuy aquí no hi ha més
qu' ayre negre qu' asficsia!

RAF.

¿Y 'l motiu del cataclisme
no presums?

(Alsantse.)

VICT.

Cap presumció
tinch.

RAF.

Y ¿avuy sa devoció
continúa?... Es fanatisme!

RAF.

VICT.

Y 'n surt bè ab la seva empresa?
Millor sortirne no pot:
per tot se parla, per tot,
de la santa Baronesa.

(S'alsa y s' acosta á Rafel, parliantli un poch més baix.)

Y ara, sobre tot, explota
l' ocasió, ja que 'l marit
se consumeix de neguit
ab la condempnada gota!
¡Reumatisme cruél, injust,
que fa créixer cada dia
la funesta tiranía
del funestíssim D. Just!...

RAF.

VICT.

¡D. Just!... ¿Qui es?
Una potencia
gran, temible, colossal!

RAF.

VICT.

¿Un... jutje?

(Alsantse poch á poch.)

RAF.

VICT.

Nó.
¿Un... general?

RAF.

VICT.

Tampoch.
¿Un... home de ciencia?

RAF.

Nó.
Donchs no sé qui pot ser.

VICT. Preparat a un sobressalt.
Lo personatge tan alt...
es... ¡un obrer!

RAF. ¿Qué?

VICT. Un obrer

de sis'ó set confrarias :
home agradable, simpátich,
molt atent, ... molt diplomátich,
y empresari d' obras pías.

RAF. ¿Y aquest home...

VICT. S' ha fet duenyo

d' axó, ab tal habilitat,
que no fa res Caritat,
sí ell no hi posa 'l seu empenyo.
(Pausa.) ¿Ta vista se queda estática
ab lo que 't dich?

RAF. Certament.

VICT. Oh! D. Just té un gran talent....

¡Fa la relligió simpática!!

RAF. Ja —Mes la cosa va llarga. (Disposantse a sortir.)

Me 'n vaig. Tornaré més tart.

VICT. Home, encara no fa un quart
qu' ets aquí! Vas a la carga!

(Diu axó tocant lo timbre de la campaneta.)

ESCENA IV.

VICTORIANO, RAFAEL.—LONCI.

(Cria jovenet, que va hipocritament ab lo cap baix, mirant a terra.)

RAF. Qué vols fer?

VICT. Ferte tastar
unas brevas.—Dú 'l caxó
de cigarros.

(Lo criat entra' per la segona porta de la dreta.)

RAF. Home, no
puch ja més temps esperar.

VICT. ¿Qué 's fa al Liceo?

RAF. No 'u sé!

VICT. ¿Y, donchs, qu' es lo que t' apressa?
Has de tractá ab la mestressa...

LONCI. Senyoret... (Ofertintli 'l caxó.)

VICT. Porta... Está bé.

(N' ha tret uns quants cigarros.)

(Lo criat se retira, enduguentse 'l caxó qu' entra altre cop al aposento
de Victoriano, tornant a sortir, donant una ullada ab dissimulo, a l'
acte de travessar l' escenari.)

ESCENA V.

VICTORIANO, RAFAEL.

VICT. Sortirém plegats. (Y li ofereix uns quants pursos.)

RAF. ¿Qué 'm donas?

VICT. Un poder intercessor
per'que 't quedis.

(Rafels' assenta al sofà; Victoriano al seu costat: encenen dos cigarros.)

¡Ah! 'l favor

que 'm fas es gran!

RAF. Qué enrahonas?

VICT. Sí: aprofitant la demanda
que á ma sogra ten de fè,
jo ab la dona parlaré. (Raf. somriu.)
(Ay! lo que 'm costas, A mandal)

RAF. ¿Y després dius que vindrás
al Liceo?

VICT. T' ho asseguro.—

¿Que hi tens la novia?

RAF. Te juro

que no.

VIC. ¿Enamorat no estás?

RAF. Amich mèu, ¿qui s' enamora
en un' época en que 's veuhen
cosas, que casi no 's creuhen,
cóm la que jo he vist fa una hora?

VICT. Qué has vist?

RAF. (Marcat.) Figúrat que van
tres senyoras molt tapadas,
caminant apressuradas,
quan, al passar per devant
d' un busson, la qu' es més jòva
s' atura ab molta cautela,
y al busson tira una esquila...

VICT. ¿No son visions?

RAF. Tinch la prova
de quant te dich en la cara
qu' he vist, á través del vel,
fresca, y més roja que 'l cel
quan apunta 'l alba clara.

VICT. Y al fi qué?

RAF. Qu' ab tal esgíay,
m' he quedat, noy, y tan fret,
qu' encara penso: ¡pobret
l' home que s' hi casi may!

VICT. ¿Y d' aqueixa l'eugeresa
quina conseqüencia 'n traus?

- RAF. Que 'ls homes soum uns babaus
si 'ns casem!
- VICT. ¿Hont l' has apresat
tal filosofia?
- RAF. (Enérgich.) ¡Oh!
las gestions que penso obrar
respecte al particular,
provarán...
- VICT. Xit!—Lo Baró. (Llensan los cigarros.)

ESCENA VI.

VICTORIANO, RAFAEL.—BARÓ, IGNASI.

(Apareix lo Baró, llevantse 'l perdessús; Ignasi 'l segueix. Lo primer es home axacrós y curt de vista.)

- VICT. Bona nit, papá.—¿Cóm vá?
- BARÓ. Ay! No me 'n parlis, fill mèu!
Vinch de l' iglesia y... ¡uff! creu
(Fa esgarrifansas de fret.)
que la fret me matará...
- VICT. (Al críat.) Noy, llenya á la xemeneya!...
(S' acosta á la escalfa-pauxas.)
(Ignasi obeyeix.)
- ¿Y las senyoras?
- BARÓ. Están
arretglantse: ja vindrán.—
(Molt aspre.) ¿Qué 'n faig d' axó? (Barret y abrich.)
IGN. (Prenentlli.) Ay! No 'u veyn!
(Anántsen.) (Cá! No he pogut sentir res!)
- VICT. (A Raf.) (T' hi presentaré al instant.)
—¡Veurás Rafael, quin bon jan
lo méu papá-sogre n' es!)
(Al Baró.)—Papá, permétim l' honor
de...—L' amich Rafael de Vari,
qu' espera sé arrendatari
de vosté.
- BARÓ. (Estossegant.) ¡Ejém!
- (Saída molt cortement, trayentse 'l tapa bocas que dexe en una cadira.)
- RAF. (Inclinantse.) Servidor! (Se donan las mans.)
- BARÓ. És cosa de... (Estossegant! més fort.)
- VICT. 'L temps tan fret
l' ha constipat!
- BARÓ. Crech que sí.
- VICT. Si m' hagués cregut á mí,
no hauría sortit.
- BARÓ. ¡Fillet...!

- VICT. Aquí, á l' estil oriental
seyent, y un puret al llabí,
hauria passat, pobr' avi,
un paradís celestial!
- BARÓ. Realment. De pensarho 'l cor
(Baxant la veu.) se 'm remou!... Fumá!... Es la suma
de gustos!...
- VICT. Donchs, ¿ perqué fuma
tan poch?... ¿ Qui 'l priva?... 'L... dolor!
- BARÓ. Y 'l café ¿ també de baxa,
papá?
- BARÓ. També suprimít!
- Tu no 'u sabs! Com dia y nit
ets fora d' aquesta... caxal...
- VICT. Y sembla que rahó plena
tinch en ferho!
- BARÓ. Sí; tens rahó...
¡ Pogués imitarte jo!..
Axó es continuada pena!
—Sort y ventura que 'l cel
me premiará tant disgust!...
- VICT. Vosté ho creu?
- BARÓ. M' ho diu D. Just!
- VICT. ¡ Ah! si ell ho diu... (Veus , Rafel?)
(Lo Baró s' haurá assentat al sofà prop del foch, rebejantshi;
los dos amichs passejan poch á poquet.)
- RAF. (Ve g, y estich creyent llegir
un quänto!)
- BARÓ. (Deleytants' hi.) ¡ Aig!... Me regenero!
(Petita pausa.)—Dimoni! quan considero
lo que 'm resigno á sufrir
ab una resignació
molt més gran que Sant Anton!...
(Irritantse per graus.)
¡ Voto al món!... ¡ Voto al dimoni!...
¡ Voto!...
- VICT. (Veyent á Caritat.) (Uf! qué diu?)

ESCENA VII.

DITS Y CARITAT.

— (Ha sortit del foro y ha sentit los juraments del Baró.)

- CARIT. (Parada.) Bè, Baró!...
¡ Molt bè!!
- BARÓ. (Timidesa.) Dispénsam, amiga...
En Victoriano ha estat que.....

- CARIT. ¿Ell es aquí? (Tot s'esplica.)
 VICT. Senyora, entrant casualment,
 he trobat al meu amic
 Rafel de Vari, 'l qual vé, (Presentantlo á Caritat.)
 segons m' ha insinuat, fa poch.
 á parlar ab vosté uns moments.
- CARIT. Tingui la bondat de pendre
 assiento, y digui. (Ella s'assenta al ganapé.)
- RAF. En primer
 lloch, Senyora, li confesso
 qu' he pecat d' impertinent
 en vení á mortificarla
 á tal hora; però 'l seu
 procurador m' ha indicat...
- CARIT. De qué 's tracta, D. Rafel?
 (Esta pregunta y tot lo següent ab graciosa cortesia.)
- RAF. Vosté posseheix una casa
 en un estrém del carrer
 Mendizabal?
- CARIT. Sí, senyor:
 —Tal nom, per desgracia, té!—
 Continúi.
- RAF. Y jo desitjo
 arrendarli 'l pis primer.
- CARIT. Está bé. (Pausa.) —'L procurador
 li haurà dit que jo vull gent
 sense professió.....
- RAF. Senyora,
 só capitalista.
- CARIT. Bè.—
 Ademés, tinc per principi
 admetre tan solament
 gent casada!
- RAF. Per desgracia,
 Senyora, jo só solter.
- CARIT. Pró ¿pensa casarse?....
- RAF. Sí,
 y la prova que ho vull fer
 es que no m' hi precipito.
- VICT. (A Rafel.) (Bè val)
- CARIT. Dispensim aquest
 breu eczàmen de conciencia.
- RAF. Senyora, no hi ha de qué;
 que, quan la conciencia es pura,
 qui la mira la enalteix. (Pausa.)
- CARIT. Passant ara á un' altra cosa.
 Vosté es molt probable que
 professi idees políticas.
- RAF. Ideas... nó: idea.
- CARIT. ¿Y... es?

RAF. La de no tenir-ne cap.
 CARIT. ¿No està content del govern?
 RAF. ¿Qui es que 's contents, Senyora,
 del govern que té?
 VICT. (Id. qu' avans.) (Ets au cell
 de mal piomar!)

CARIT. ¿Religió.....
 no cal preguntar...
 RAF. Realment.
 CARIT. ¿Catòlich, nó?
 RAF. Sí: 's diumenges
 me veurá, á las dotze, dret
 en un altar de Sant Jaume!

BARÓ. Es tot lo que bonament
 pot eczistirse d' un jóvel....
 CARIT. Sens dupte! Ménos pot ser. (Somriquent.)
 RAF. (A Vict.) (Lo pis es meu.)
 VICT. (A Raf.) (Oh! no encara!
 Es més fina del que creus!)

CARIT. Tornanthi,.....
 VICT. (¿Qué tal?)
 CARIT. Lo dit
 calculo que se ressent
 d' excessiva vaguetat.
 VICT. (Veus?)
 CARIT. Indiqui algun parent,
 ó un' altra persona amiga
 que 'm respongui de vosté.

RAF. Prou! Es molt fácil!... (Lo tio?..)
 VICT. (Baix á Vict.) (Id. á ell.) (Nó! Están renyits!)

CARIT. (Passa al primer terme y paseja.)
 Deya que.....
 RAF. (Calculant.) Sí, senyora... Una vehina
 tinch, d' alguna edat...
 CARIT. ¿Qui es?
 RAF. La Senyora Santoral.
 CARIT. ¿Es posible?
 RAF. Sí! (Ab alegría continguda.)
 CARIT. (Mes alegría.) ¿Coneix
 la Santoral? ¿La Leocadia?...
 M' lt bè, D. Rafael, molt bè!...
 No vull altra garantía.
 (Alsantse y anant á unir-se al Baró.)

—¿Sents, Cándido?
 BARÓ. (Qu' estava distret ab lo foch.) Eh?
 CARIT. La coneix!
 (Y parla un breu moment ab ell. Lo Baró s' axeca al cap de poch y va á
 tocar lo timbre.)

RAF. (A Vict.) (Fill méu, ¿comprends aquest cambi?)

VICT. (A ell.) (Del tot nó; però entreveig....
—¿Y tractas á la senyora
Santorai?) (Lo Baró toca.)

RAF. (Tres anys deu fer
que no l' he vista!) — Senyora....
(Indicant va á retirarse.)

CARIT. Queda pres!... Van á dú 'l té...

RAF. ¿Qui d' una amabilitat
semblant no abusa?... (A Raf.) (Ara, aten
á las mil evolucions
de la sogra, á fi de que
no conversi jo ab la dona!)

(Oberta la porta del foro, apareix Amanda acabant d' aparellar lo servey del té, llcors, etc. que portan Lonci y un altre criat, en una taula coberta ab cobre-taula escur. Lo segon se retira; Lonci's queda per ajudar al servey del té y demés.)

ESCENA VIII.

BARÓ, CARITAT, VICTORIANO, RAFEL, AMANDA, LONCI,
AVIAT D.ª IRENE.

(La colocació dels personatges es per l' orde indicat. Lo Baró segueix sentat al ganapé. D.^a aquí en avant, Victoriano procura de tots modos acostarse á la séra dona pera conversarhi, mes li impedeix á cada punt Caritat, segons indica 'l diálech.)

IGN. Senyora.... (Desde 'l pas de la porta del fondo.)

CARIT. Qué hi ha? Qui es?

IGN. (Anunciant.) Donya Irene de Bell-viure.
(Mentre lo criat anuncia y Caritat va á rebre á D.ª Irene, Victoriano presenta Rafel á la séra dona, que passa á reunir-se luego ab las altres duas.)

VICT. (A Raf.) (Una viuda que.... Callem.)

CARIT. ¿Cóm va, filla? ¿Y la cosina
Trinitat? (Besantla.)

IRENE. (Besantla á ella.) Perfectament;
gracias. Y vostés? Tan bonas!
(Besantse.) Oh, Amandeta!

CARIT. Pendrà 'l té
ab nosaltres, ¿no es vritat?

IRENE. Per ço he muntat cabalment,
aprofitant aquest raó.
(Parla ab molta vivesa y s' assenta sens acabar la frase.)

CARIT. Amanda?

AMAN. (Deixant vivament s'ón marit.) Mamá?

CARIT. Serveix.
(Amanda serveix loté, ajudada de Lonci.)

VICT. (Y va unal) (S'assenta á ma esquerra ab Rafel.)
 IRENE. ¿'Ls ha probat,

amigas?

CARIT. Oh, molt!

AMAN. Molt bè!

IRENE. Ay! jo he passat una vetlla
 ditxosíssima en estrem! (Ab calor.)

CARIT. (Id.) Quin triumfo, oy fillas mèvas?

IRENE. ¡Oh, sí! Un triumfo complet!

CARIT. ¡Quina dicció!...

AMAN. ¡Quina mímica!...

IRENE. ¡Quin conexe 'l món!...

CARIT. ¡Qué á temps

ha estat aquella pintura!...

IRENE. ¡Arrebatadó!...

VICT. ¿'S permet,

senyoras, una pregunta?

IRENE. Permesa.

VICT. ¿En quin teatro 's sent

semblant notabilitat?

(Lo críat, que se n'ha anat avans, porta una tauleta de nit carregada de
 dulces etc., que col·loca devant de la xemeneya. Despres se re-
 tira ab l' altre á un signe de Caritat.)

IRENE. ¿Teatro diu?... Ja! ja!...

VICT. ¿Es concert,

donchs?

(Caritat y Amanda manifestan marcat disgust per las preguntas de Vict.)

IRENE. (Ab énfassis.) ¡Un oradó eclesiástich,
 còm may ha sentit!

VICT. Pot ser;

mes ne parlavan d' un modo,

qué no estranyí 'l pensament

profá!...

IRENE. (A las Sraas.) ¿Y hont s' han assentat,
 que no 'ls he vistas?

AMAN. Prop de

Donya Trinitat Carballo.

IRENE. Oy!... uy!... ¿La del coloret

desvergonyit, anarquista?

AMAN. Just.

IRENE. (Rient.) Confesso ingenuament
 que 'i no haverlas sabut veure
 no mereix perdó!...

CARIT. (Riguent.) Je! je!

Sigui més considerada,

Irene!

IRENE. Cóm! ¿Se 'n pot ser
 més del que ho sò?... Alló no es cara,
 fillas!... Es un foch encés,
 ab tanta rojó!

CARIT. Compárila

ab la condesa Borrell!

IRENE. ¡Oh filla, alló es un volcán!!
—¿Oy, Amanda?

AMAN. Gayre bè!
Es una cosa ridícula....

IRENE. Y ab aquell sombrero vert
guarnit de flors vespertinas!...

CARIT. ¡Lo sombrero ray,... no es res
comparat ab lo vestit
escotat, del ball aquell
que va da 'l Comte de *Cheste*...

IRENE. ¡Ay no se m' ha curat més
l' irritació d' ulls!

(Ellas riuen.)

VICT. (A Raf.) (¡Qué 'm dius
de la crónica?)

RAF. (A ell.) (Que crech
que ni una modista talla
tant!)

IRENE. Y no 's diu ficsament
quan torna á casars'?

CARIT. Calculo...
que no 's pot calcular temps!

IRENE. Fòra asquerós que una viuda
tan... especial, se casés!...

VICT. (Aquesta marit no trobal)

RAF. (Ja, Victoriano, 's con pren.)

VICT. Senyoras, altra dispensa
per una pregunta.

(Petita pausa.)

IRENE. ¿Y bè?

VICT. ¿Quin tema ha sigut objecte
del sermó d' avuy?

IRENE. (Ab énfassia.) La lley
de la caritat cristiana!

VICT. Bonich assumto! — (Ja veus
del modo que la practican.)

IRENE. Y... a propósito de vosté:
jo 'l creya expedicionari!

VICT. Penso serho 'l mes vinent.

(Veyent que Irene s' ha girat á dirigitli la paraula, Victoriano s' alza
per' escoltarle millor.)

IRENE. (A las Sras) ¡Quinas ocasions tan bonas,
si aprofitarias volgués!

VICT. Perqué?

IRENE. Pera fundá escolas
contra 'l terrible element
aeglicá!

CARIT. Oh! no somfi,
Irene, tals pensaments..
Si 's tractés d'especular
ab productos quimichs... bè;
¡peró fundá escolas!... ¡cá!

Lo mèu senyor gendre enten
que la química y la física
civilisa!...

VICT. Es lo modest
modo de pensar que tinch.
(Va á apoyarse en l'escalfo-panxas.)

IRENE. Y ¿quins productos van ser
los de l'última campanya?

CARIT. ¡Esgarrifis!... Tot un feix
d'insectes y herbas!...

VICT. Y entr'ellas
una dels més sorprenents
efectes contra la febra! (Moviment de las Sras.)
Senyoras, qu'hi volen fer?
Cada qual cultiva 'l gust
que Deu li ha dat, y jo 'l mèu
satisfaig ab tant d'afany,
que, afrontant calors y frets,
hont miro una cosa útil
pels homes, val y la prenh.
Lo deber axó me dicta
y ab gust complexo 'l deber.

CARIT. Debers y debers hi ha!

IRENE. ¡Sort tè de que pregarém
per ell, y catequisat
avans de poch...

VICT. (Axó li diu ab molta gracia, donantli un melindro.)
(Baix á Irene.) Si vosté
sigués lo mèu director
espiritual, certament.
(Mes baix.) ¿A qui anava á convertir
avuy á dos quarts de deu
cap al carrer de...)

IRENE. (Rápit.) (¿M'ha vist?)

VICT. (Axís:... un síes no es!)

IRENE. (Una obra de caritat...)

VICT. (¿De ma sogra?)

IRENE. (No, dolent!)

VICT. (Algún desgraciat, á qui
vosté alivia, ¿no es cert?)

IRENE. (Calli, escorpit!...)

ESCENA IX.

LOS MATEXOS.—D. JUST, CELESTÍ.

(S'obra la porta del fondo de bat á bat, y apareix lo primer ab ulleras
fumadas, y ab una tosseta característica, donant lo bras á Ce-
lestí y diguent ab satisfacció á Ignasi:)

D. JUST. Res d'anuncis,
res de...

AMAN.

D. Just!

CARIT.

¡Eh!

IRENE.

¿Es ell?

(Amanda é Irene fan las respectivas exclamacions ab gran alegria, y anant á pendre á D. Just lo bastó, 'l barret etc., que Caritat col·loca cuidadosament en una cadira.)

JUST.

Senyors, amich de frauquesa,
m' anuncio jo mateix.

IRENE.

¡Quina ditxa!

CARIT.

¡Inesperada!...

¡Tant tart!

JUST.

Bè ho es un poquet.

Després de la col·lació,
he pensat: ¿qué farás? Vés
á donar la bona nit
á la Senyora.

CARIT.

Bèn fet,

bèn fet!

JUST.

Y ab en Celestí
hem vingut poch á poquet.

CARIT.

(A Celestí.) L' esperavam á...

CELES.

(A ella.)

¡Ay Senyora!

Me dispensará 'l no haver

vingut, cóm havia dit!

¡He topat en lo carrer

ab una colla de plagas,

homes y donas, que, ... que...

(Fentse creus y afectant rubor.)

IRENE.

¡Pobre noy! se ruborisa
de contar...

VICT.

(Absorba.) ¡Pobre angelet!...

CARIT.

(A D. Just.) Séntia. Té las mans geladas!

JUST.

Y 'ls peus, filla, 'ls tinch de gel!...

(Irene 's precipita sobre 'l foch y 'l remena.)

IRENE.

¿Los peus?... Foch... Aquesta estufa...

CARIT.

No val res! ¡Gelats los peus!...

—Baró!

(Tocantlo.)

BARÓ

(Desensopintse.) Eh?

CARIT.

Fesme 'l obsequi...

BARÓ.

¡Ah, D. Just! Perdoni que...

(Y s' alza respectuosament.)

JUST.

¿No 's molestará?

(Assentat.)

BARÓ.

Al contrari!

CARIT.

Anem! Ara un tamboret...

IRENE.

Un tamboret!

(Buscant.)

CARIT.

Noya!

AMAN.

Vaig!

—Aquí está.

(Lo col·loca 'ls peus de D. Just.)

CARIT.

Ara un poch de té;

¿oy?

JUST. Bèn calentet!
IRENE. ¿Y... róm?

JUST. Dispensi, Irene, pendré
marrasquí!

CARIT. Amanda!

AMAN. (Separantse de Vict. com sempre.) Mamá!

RAF. (A Vict.) (Y van dos!)

VICT. (A Raf.) (No, que van tres.)

CARIT. Ja sub qu' está á casa seva!

JUST. Obro axí, perque axí ho crech.

(D.ª Irene ocupa són primer lloch y prop d' ella está Celestí ab qui conversa alegrement, servintlo. Caritat y D. Just están assentats al sofà. Lo Baró á un silló. Amanda serveix á D. Just *dulces* y marrasquí. Los dos jóves forman ó no grupo apart, segons lo dialecth.)

CARIT. Clá!

JUST. No pèl gust d' ocupar-me
del cos, de la carn y del...

VICT. Ja 's veu!

JUST. Es cosa humillant
ficar nostra estima en ell.

Lo millor es satisfarlo,

perqué no siga eczigent.

—¿Tens fret, miserable cos?

—Donchs escáifat. —¿Gava tens?

—Donchs menja, atipat, que quan

estarás bèn satisfet,

potsé 'm dexas tranquil,

y no 'm molestarás més. (Beu.)

VICT. (A Raf.) (D' axó 'n diu castigá 'l cos!
¿Comprens?)

RAF. (A ell.) (No dexa de ser
moral!)

JUST. (A Caritat.) Ara bè: he vingut,
nobla amiga mèva, per
duas cosas. I a una
recordarli què debèm
continuar la suscripció
en pró dels nostres pobrets
africans, qu' están al caos
de la vida!

CARIT. Algun diner
tinch per' entregarli.—Amanda!
pren la bossa.

(Amanda va á treure d' una calexera una bossa.)

JUST. Está molt bè.

—Ara, espero que 'ls senyors,
ab benéfichs sentiments,
voldrán també contribuir...

VICT. Sí; també hi contribuirém,

¿Cóm nó? Encara que, D. Just,
per ma part, y crech també
per la del meu bon amic,
tindria un gust més complet;
si aquesta empresa benéfica
en nostra pátria quedés,
á fi d' aussilia espanyols,
puix, dexant apart que aquets
son germans de més aprop,
no tindria tant rezel
respecte á si 'l donatíu
pot eczararse y... Res, res.
—Amanda, té.

(Tira una moneda d' or á la bossa.)

AMAN. (Ab to mistich.) Victoriano,
centuplicada en lo cel
trobarás ta caritat!

VICT. Filla, no sò un usurer
tan furiós. Las obras bonas
las faig grátis.

AMAN. (A Rafel.) ¿Y vosté!

RAF. Senyora, de tot bon cor.

(Id. que Victor.)

JUST. Ara, Baronesa, aném
á lo segon. ¡Gran noticia!

(D.ª Irene s' acosta á escoltar.)

Passat-demá 's constitueix
nostra junta directiva!...

CARIT. ¿Tan prompte?

JUST. Resoltament.

Ab axó, Senyora, opino
qu' es molt convenient tinguém
la reunió preparatoria
demá.

CARIT. ¡Oh si!

JUST. Demá mateix.

Tinch per vosté conquistats
vots en gran!...

(Freganise las mans.)

CARIT. D. Just, no sè,

á parlá ab tota franquesa,
qui pot disputarme 'ls drets
presidencials!—¿La Carballo?

—Es un ridícul vivent.

—¿La Posters?—Los séus perfums
marejan.—¿La de Borrell?

—Sòls mereix ser presidenta
péis anys, que tapa ab gran zel.

¿En fi: quí? Jo no hi atino!

Y callo, que no 'm permet
parlarne 'l ser Caritat,
cóm sò, de nom y de fets.

VICT. (A Raf.) (Efectes del sermó...)

- RAF. (A Vict.) son efectes sorprenents!) (Sf:
 IRENE. Bén dit, baronesa, pero crech no fóra per demés parlar ab la Santoral, electora prepotent, que pot casi per sí sola...
 CARIT. La Providencia ho preveu (Agracia.) tot, y ha fet vení 'i Senyor...
 RAF. Senyora... (Molt cortés.)
 Conte ab vosté perquè 'm procuri 'ls sèus vots, cóm jo li procuraré lo pis!...
 VICT. (Ah! ara ho comprench tot!) (Y va á assentar-se prop de sa esposa.)
 RAF. Senyora, m' esforcaré, en quant me siga possible.
 CARIT. Tinch uns escrits molt curtets, en forma de circulars, y suposo que tindréu l'honra de que 'n donga alguns á la Santoral...
 RAF. Faré tot quant vosté se servexi ordenarme.
 CARIT. (Inclinantse.) D. Rafel....
 —Amanda! (Amanda s' aixeca.)
 VICT. (Y van cinch!)
 CARIT. Fés dir á l' Elena, que al moment me porti las circulars aquellas; que l' esperém. (Se retira Amanda.)

ESCENA X.

Dits, FORA AMANDA, que torna al poch rato.

- IRENE. Oydá! La hermosa Eleneta...
 CARIT. Baxará tot desseguit.
 IRENE. ¡Suposo no ha desistit de l' idea...
 CARIT. May!
 IRENE. ¡Pobreta!
 CARIT. Es la séva vocació tant gran y va en tal augment, que diu vol entrá al convent dintre pochos dias.
 JUST. (Bebent un glop.) ¡Oh!
 VICT. (Ab rabia.) ¡Oh!

- CARIT. Té 'l món conegut y vol
fugirne aviat sa virtut.
- VITC. (à Raf.) Lo mon aquí conegut.
N' hi ha per cremà á qualsevol. (Entra Amanda).
- IRENE. ¡Pobra nena!
- JUST. ¡Marrasquí
deliciós!
- CARIT. ¿Li agrada?
- JUST. Tant,
que l' estich saborejant!...
Es tot lo que li puch dí:
- CARIT. ¡Oh ditxa!—Amanda!
- AMAN. (Després d' igual joeh.) Mamá!
- CARIT. Demà á primer' hora, ordenas
portar sis ampollas plenas
á D. Just.
- JUST. ¡Oh! ¡Vol callar,
Baronesa...! No coneix...
- BARÓ. Ja està dit, y no repliqui.
- JUST. (Com continuant la frase interrompuda).
Donchs que 'l criat no s' mortifiquí...
Me las duré jo mateix
avuy.
- TOTS. (A sa manera). Ah bè!... bè!...
- BARÓ. Aixís passa!
(Y torna á pendre l' actitud meditabunda de avans).
- JUST. Vull dí en lo meu cotxe...
- CARIT. Sí.
- JUST. Y... al dí 'l meu cotxe, vull dí
lo que pendré aquí á la plassa.
- IRENE. Oh no! Muntará en lo meu,
D. Just!
- JUST. Oh bo!... En cap manera...
- IRENE. Lo dit, dit.
- JUST. ¿No considera
que vosté haurá d' aná á peu?
- IRENE. No tal: l' acompanyaré.
- JUST. Ah! si es aixís, accedexo.
- IRENE. No sab lo que li agrayexo.
- (A Carit.)—Qué bo es!
- (CARIT. (A ella.) Mes no 'n pöt sé!

ESCENA XI.

DITS Y ELENA.

(Lo Baró s' incorpora un poch, li fa un saludo ab la ma acompanyat
d' una rialleta, y 's torna á ensopir. Celestí, que figura estar llegint,
cesa en sa lectura per mirarse á Elena de regull).

ELENA. Mamá. (Y saluda.)

CARIT. Entra, Elena, vina!

JUST. Vingui aquí, glopet de llet!

IRENA. Elena, ¿y 'l patonet?

(Desantlla.) ¡Qué hermosa es!

JUST. ¡Oh! divina!...

(Rafel está de modo que no pot veure á Elena.)

VICT. (A Raf.) (Tot sucre y mel! Tot amor!...

Y perquè?)

ELENA. Mamá, aquí tens

circulars. (Dantlashi.)

VICT. (A Raf.) (Oh! ¿no convens

en qu' axó trosseja 'l cor?)

RAF. (A Raf.) (Y dius qu' es guapa?)

VICT. (A ell.) (Mira!)

RAF. (! Ah!)

(Marcadíssima sorpresa, al véurela ab plena llum.)

VICT. (Qué tens?)

RAF. (No res: la... sorpresa

de veure... tanta bellesa!

(Ap.) Ella es! no 'n puch dúptá.)

(Caritat haurá fet una tria de várias circulars y las dona á Elena.)

CARIT. Dona aquet plech al Senyor,

filla meva. (Se gira.)

ELENA. Desseguit.

—Senyor méu... (Oferintlashi.)

RAF. (Turbat.) Eh?

ELENA. Si es servit...

RAF. Gracias... (Es ella, sí. ¡Horror!)

JUST. Fill meu, s' ha fet fart. Aném?

(Ho diu á Celestí, que haurá menjat molts *dulces*, ab dissimulo, passe-

jantse distretament, llegint, observant y somriguent casi sempre.)

CELES. Quan vulga. (Y pren sa actitud convencional.)

(Tothom s' alsa menos lo Baró.)

JUST. (Somrigent.) 'L Senyor Baró

té son.

BARÓ. (Desvetillantse y alsantse). S' equivoca; jo...

CARIT. Espero demá 'l tindrém

á dinar.

JUST. Però...

CARIT. Está dit.

JUST. Mes...

CARIT. Ja faré jo de modo

que no li causi incomodo:

será un diná ben petit,

magret... A la meva ma

déxiho!...

JUST. Vosté ja 'm coneix.

Alló... res més que un bon peix...

BARÓ. Que no siga bacallá!

JUST. No: llus ó nero; uns pexets

de riu, y una aucella acuática,

y... alguna llegum simpática,

cóm uns pèsols bèn fetets;...
 á més una rossa truyta...
 y... unas pastas ab vi dols,
 y... cásí faltarà sóls...
 una plateta de fruyta!
 —¿ No li apar, Baró?

BARÓ. Aprobát!
 (M'agrada qu'á sopar vingui!)

JUST. Aném?

IRENE. (Dantli'l sombrero y bastó.) Tingui.

CARIT. (Posantli la bufanda del Baró.) Vingui, vingui...
 —Es temible un constipat.

JUST. Gracias!

(Y dexa que las Senyoras vagin arreglantlo, prop de la porta del fondo.)

VICT.. (Ap. á Elena.) (Nena, ¿tindrè 'l gust
 de parlar-te un rato apart,
 avuy mateix?)

ELENA. (Id. á ell.) (¡Déu me 'n guart,
 Victoriano! ¡Quín disgust
 per la mamà!... No pot sé!

VICT. (Es qu' es cosa molt formal.)

ELENA. (Demà, si acás!)

VICT. (Fas molt ma',
 y jo lo t' imitaré.
 —Me 'n vaig al teatro.)

ELENA. (Horroritzada.) (¡ Per Déu ?
 ¡ En quaresma !!)

VICT. (¡ M' amohinas !
 Son magras las bailarinas...
 No temís.) (Separantse.)

ELENA. (Peró...) (Suplicant.)

VICT. (Retornant) (Eh?).

ELENA. (Després de daptar.) (Ré.)

VICT. (Resolt, anant á pendre 'l barret.) adeu.

CARIT. (Baix á Cel.) (Noy!)

CELES. (Id. á ella.) (Mana?)

CARIT. (Rápit.) (Segueix la pista
 del méu gendre!)

CELES. (Está molt bè.)

(Irene s' haurá previngut per sortir.—Elena ha passat al costat de son
 pare que luego li pren las mans entre las sévas.)

CARIT. (Y fes per manera que
 no se 't perdi gens de vista.)

JUST. (Tepat ab la bufanda y saludant.)
 Senyoreta!... Servidor
 de tots vostés.—No cal dí (A Carit.)
 qu' está ja lo marrasquí
 y...

IRENE. Si, Senyor.

(D. Just mirá á Caritat.)

CARIT. Si, Senyor.

JUST. Ademés l' aigua calenta

pèls peus... No 'u miro pèl prisma
del fret!...

VICT. (Fregant ab lo colzo 'l barret.) No: pró 'l reumatisme...

JUST. Si: tot seguit m' atormenta.

—Los mèus saludos reitero.

VICT. (A Raf.) ¿ Vens ? (Posantse 'l barret.)

RAF. (Parat, mirant á Elena.) Si; també vinch.

VICT. (Al fondo de l' escenari.) (T' agrada,
xicot, la m' va cunyada,
segons sembla ?)

RAF. (Molt!) (Ap.) (Oh! espero
que averiguar lograré
lo secret que veig aquí.)

VICT. (Bè. ¿ que vens ó qué ?)

RAF. (Si, si :
vinch.) (Ap.) (Jo l' averiguaré.)

ESCENA XII.

BARÓ, ELENA.

(Aquesta haurá anat seguint ab la vista als dos joves, després s' acosta
més al Baró.)

ELENA. Y se 'n va, papá!...

BARÓ. Sí, Elena!

ELENA. ¡ Al teatro !!

BARÓ. (Qué ditzós es!)

ELENA. ¿ Qué dius, papá?

BARÓ. No, no, res :

que... ja es fora!

ELENA. 'M dona pena

quan veig axó!...

BARÓ. Sí?

ELENA. M' assusta

la conducta que segueix.

¿ Qui no veu, qui no coneix

lo que á la mamá disgusta?...

—Per qué no t' ha de imitá?

BARÓ. Axó dich!

ELENA. ¿ Per qué á deshora,

y en quaresma, se 'n va fora,

quan aquí tant bè s' está?

—Oy que dich bé?

BARÓ. Tans rahó.

ELENA. • Oy que sí? (Cada vegada més carinyosa.)

BARÓ. Sí, angelet meu.

Estant axí, apropet teu,

l' estar trist no té perdó!

ELENA. ¡ Pobre papá ! (Acariciantlo.)

BARÓ. (Id. á ella) Qu' ets hermosa !

(Pausa.)

ELENA. ¿ Cóm tarda tant la mamá ?

BARÓ. Es estrany !

ELENA. Mírala !

ESCENA XIII.

BARÓ, ELENA.—CARITAT.

(Entra molt azorada, desfeta y tremolosa, ab una tarjeta de visita á la ma, que amaga quan veu que sa filla s' ha adonat d' ella. Va apoyantse en la paret y 'ls mobles, á fi de no caure.)

CARIT. ¡ Ah !

ELENA. Mamá, qué tens ? (Corrent-hi.)

CARIT. Res... : no es cosa...

BARÓ. (Prop d' ella.) Mes...

CARIT. Un rodament y... ré.

(Esfors.) Ja ha passat... Sola dexeume.

ELENA. Bé ; però, mamá...

CARIT. (Manant.) Creyeume !

BARÓ. Mes...

CARIT. (Enérgica.) Obehíu.

BARÓ. (Després d' una pausa.) Está bé.

(X'ls rediran tots moxos.)

ESCENA XIV.

CARITAT.

(S' assegura de qu' está sola, y mira la tarjeta.)

CARIT. Es son nom !... Oh, vil sorpresa !

(Lleg.) « Lluís del Fay. » Qu' estich mirant ?

La rabia m' está ofegant...

(Ab una transacció mística.)

¡ Dèu meu, doneume fermesa

en un conflicte tan gran !

(Cau agenollada, apoyantse en la taula.)

FI DE L' ACTE PRIMER.

ACTE SEGON.

(La mateixa decoració. — L' aranya apagada. Un ampolla d' aigua y un got. Un sarrell d' or damunt la culaxera, bastant amagat darrera del rellotje ó altre objecte.)

ESCENA PRIMERA.

CARITAT, AMANDA, BARÓ

{Al aixecarse 'l teló, Caritat y Amanda están assentadas prop la taula, enterament de la correspondència; la primera vestida ab trajo diferent del de l'acte anterior, y ab los lentes d'or posats; la segona lleixei y escriu indistintament. — Lo Baró, assentat á una poltrona, té una panera enter amanes, y ab retallant estampetas ab molt cuidado, mostrant cert disgust que procura reprimir. — Pausa.}

CARIT. Crech que ja estém al corrent.

(Se traen los lentes.)

Has enllestit aquell compte?

AMAN. Sí, mamá.

CARIT. ¿No has olvidat cap de las notas que portan lo rasgo de D. Just?

AMAN. Nó,

mamá.—Mira. (Presentantli un paper.)

CARIT. (Després de pagar hi els ulls.) Està conforme.

AMAN. ¿Y la carta d' En Llorens (Ab tó suplicant.)
definitivament...

CARIT. For a !

(Id.) Y... l'altre, mamá?

CARIT. Qui es l'altra?

AMAN. Es la pobreta Layona,
que tant bè se va portar
quan servia á casa !...

CARIT. Noya,
sabs no vull intercessions

quan he resolt una cosa.

(Moviment de silenci. Caritat mira 'l seu rellotje.)

— D. Just ja no pot tardar :
las vuyt han tocat fa estona.

ESCENA II.

DITS, CELESTÍ, D. JUST, RAFAEL.

IGNASI. (Anunciant.) D. Just, D. Rafael de Vari. (Se retira.)

CARIT. (Anant á ells.) Y bè, senyors ?

JUST. (Fregantse las mans.) Bonas novas !

Sis votets, sis votets més,
m' ha assegurat la senyora
Josepa !

RAF. Donya Leocadia

li respon al ménos d' onze !

CARIT. Oh, gracias ! — D. Just, entéris...

(De la correspondencia. — Ell ho fa, col·locantse las ulleras al front, y posantse 'ls lentes guarnits de ma de perla negra, que du lligats á la botxaca.)

D. Rafael, dispénsim l' honra
de conversá ab...

(Signant lo Baró, y Rafael cupleix.)

(A Celestí.)

— Y bè, noy ?

Món gendre...

Celestí, després de saludar á Amanda, que 's retira, besa la mà á Caritat y s' hi acosta.)

CELES. Cumplint las órdres

de vosté, vaig esparli

los passos, fins entrá á l' ópera,

y... després... als bastidors! (Fals rubor.)

CARIT. ¡ Als bastidors dius?...

CELES. (Suspirant.)

¡ Si !

CARIT. (Reprimintse.)

Cónta.

CELES. Tots dos hi varen entrar...

CARIT. ¿ Tots dos ?

CELES. Si : ell y aquell jove; (Raf.)

y, un cop dintre, vaig trobar-me

ab vários grupos de noyas

vestidas... (Més rubor.)

CARIT. Lo cos de ball.

CELES. Si ; 'l cos se 'ls hi veyá á totes !

CARIT. Pobre nen ! ¡ Cóm vas patir !

CELES. Que si vaig patir !... Ay, senyora !

CARIT. Y mentrestant, lo meu gendre...

CELES. Arrimat axí, á una soca

píntada... estava parlant

ab una morena hermosa...

(Moviment de Caritat.)

si es que ho pot ser l' impuresa
del frágil cor tentadora ! —

Vaig invocá 'l nom dolçssim
de vosté, y, ab veu heróica,
vaig preguntá á una d' aquellas,
blanca, fineta, graciosa...
(Altre moviment de Caritat.)
si es que pot serho 'l pecat
d' una infelís pecadora.
« — Senyoreta, — dich — aquella
morena qui es? — ¿ La qu' enrahona
ab En Victoriano? »

CARIT. ¿ A secas
Victoriano?

CELES. Tal com sona.—
« — D' hont surts, pobre nen? ¿ de missa? — »
va proseguir la xicota.

« Es la Paquita: ¿ que vols
que t' hi presenti? » — A tal mostra
de simpatía, la sang
me pujá al cap, ella ho nota,
se posa á riure, jo fujo,
me trobo á baix, preuch un cotx ,
— perque plovia — y arribo
á casa, dient parenosties. (Pausa.)

CARIT. ¿ Y... avuy altre cop deu serhi?

CELES. Es fácil saberho prompte.
— ¿ Vol que hi torni? (Decidit.)

CARIT. Ahont? ¿ al Liceo?

¿ als bastidors? ¿ Tal proposas?
¿ En mitx d' aquells grupos lúbrichs...

CELES. (D' axeridas papa lonas.)

CARIT. Tindrias valores cara
per tornarhi? ¿ Així t' esposas?

CELES. Oh no! Molt me costaria
passar allí un' altra estona!
y, en tot cas, ab la confiança
de fer tornar ben católica
alguna de las pobretas
protestanta's, y tal volta...

CARIT. La morena, oy?

CELES. (Ab certa fegositat.) Sí!

CARIT. (Enérgica.) 'T prohibexo
parlarne més...

CELES. Jo...

CARIT. Y ten compte
que no arrivi als meus oídos
que per allí esgarriat corras.

CELES. Oh! no 'n passi cap cuidado!...
(Axís que pugui!)

JUST. (Alsantse y treyantse 'ls lentes.) Conforme.

CARIT. Ara, amich meu, un moment.
Li portaré las limosnas

qu' obran en casa.

JUST. Està bó.

CARIT. Cándido, á D. Rafel dóna
l' escrit de l' arrendament.

(A Rafel, estrenyentli la ma.)

AXÓ no es tràure! á fora.

Suposo que som amichs.

RAF. Suposició molt honrosa!

JUST. Servidor...

CARIT. Vinch tot seguit.

— Baró...

(Volent dir que no fassi esperar á Rafel.—Lo Baró se gira y, distret, se talla.)

ESCENA III.

RAFEL, D. JUST, BARÓ.

BARÓ. (Alsantse.) ¡ Uy ! ¡ Infamas estisoras !

JUST. Qu' es ?

BARÓ. ¡ Que m' he tallat un dit !...

Uy !... uy !... Voto al món !...

RAF. (Pobr' home !)

JUST. Es fàcil...

BARÓ. Y he desgraciat

la colecció microscòpica

de la lletanfa !... Voto á

las barbas del rey Herodes !...

JUST. (Finament.) Calma, baró, calma... calma !...

BARÓ. ¡ Calma, eh ?... Aquesta es més bona.

Calma, quan veig cada dia

que 'l reuma 'm creix y 'm pitjora,

á pesar dels juraments

que vosté 'm fa á totas horas

de curarme ?... ¡ Llamps y trons !

Ja estich fins aquí de... — Escóltime.

(Quadrantse.) Si 'm torna á apretá 'l dolor

com aquesta nit, sis horas

mortals, juro pel meu nom

que tinch de fer troná y ploure !

JUST. ¡ Més... com vol...

BARÓ. No vull patir

mes reumatismes ni gotas.

(A Raf.) — A la vista.

(Se'n va per la dreta.)

RAF. ¡ Està cremat,

furiós !

JUST. Bon cuidado 'm dóna !

(Va á seguirlo y diu, com si li hagués ocorregut una gran idea)

Ah ! si 'l pogués decidir

á un pelegrinatje, fora

tal vegada un gran remey !

RAF. Pot ser sí.

JUST. Mans á la obra.

(Vol auar hi y 's para.)

Pró está irritat,... y es posible...

—Oh 'ls homes al fi 's recordan
que ho son y.... ¡No hi ha com ellas!

¿Donas jah! donéume donas!

¡Tan bonas... tan obedientas,...

tan resignadas... tan dócils!!...

(Sa'n va per la mateixa porta que 'l Baró)

ESCENA IV.

RAFEL.

(Despres de seguirlo ab la vista.)

Al fi ja ets duenyo del camp,

peró, Rafael, reflexiona.

Tota la nit l' has passat

pensant ab ella... ¡Qué hermosa!

¡Qué angélica!.. Si no fós

la malehida memoria

que sóls me la representa

tirant la carta... ¡Horrorosa

visió, que l' aborriment

al matrimoni 'm redobla!

(Pausa) ¿Es posible? ¡Tant candor,

tanta gracia seductora

cubrint un ces.... No hi ha més:

qu' es culpable 'ls fets ho provan.

¿A qué vindria l' empenyo

en volguerla fé entrar monja?...

Oh! hi ha falta... hi ha delicte,...

¡hi ha un misteri que esborrona!!..

ESCENA V.

RAFEL, ELENA.

(Surt depresa, crida á sa germana, y al adonarse de Rafael, fa una petita exclamació de sorpresa.—Escena molt jogada.)

ELENA. Amanda?—Ah! no es aquí?

Dispensi.

(Fa cóm qui vol anársen, peró queda parada, demostrant buscar algo.)

RAF. De res. (Preciosa!)

(Adonantse de l' actitud d' Elena.)

Vosté busca alguna cosa,

Senyoreta... ¿no es cert?

ELENA. Sí.

Un sarrell d' or. M^{re} germana

creya jo que aquí baix era,
buscantlo.

RAF. ¿Per.. la bandera
que broda?

ELENA. Sí.

RAF. (¡Soberana

ocasió... si fés la sort....

—Ah! ja 'l tinc.—)(L'agafa de damunt la calaixera y
se'l fica á la botxaca) ¿Me don llicencia
per unir ma diligencia
á 'a seva?

ELENA. De tot cor.

Llesta ha d'estar la bandera
avans d'una hora, y com jo
l'he d'anà á dur. (Busca) Veig que no
es á dintre la panera.

RAF. No, senyora.— Mal temps fa
per sortir...

ELENA. (Sempre buscant) Es qu' es molt raró!

RAF. Calli: si mal no reparo....
(Va á un estrem; ella li segueix ab dalé.)
—M' he enganyat!

ELENA. No se que ho fa!

Estich certa de que aquí
aquet matí l' he ensenyat...

RAF. ¿Li seria molt pesat,
molt cruel, no poguer sortir?

ELENA. ¡Bastant!

RAF. Es dir que li agrada
passejarse?

ELENA. Es divertit,
y més encara de nit.

RAF. (Ja ho crech: per no ser notada.)
—¿No la dexan al convent
sortir sovint?

ELENA. ¡Casi may!

RAF. Sòls pèl jardí, que fa esglay
de mirarlo!...

ELENA. Certament.

L' ha vist?

RAF. Quan ma cosineta
al mateix convent vivia
que vosté... ¡Pobra María
del.. Remey!.. ¡Pobra Marieta!

ELENA. Remey?... No li he vista pas!

RAF. (Jo ménos)—Era anterior
á vosté... ¡Me trenca 'l cor
recordarla!..

ELENA. Com! ¿Acás...

RAF. Sí! Vá morir, Senyoreta,
Després d'un any d'havé estat
al convent!..

- ELENA. Y á quina edat?
- RAF. Setz' anys!
- ELENA. La mèva! ¡Pobreta!
- RAF. Contan que morí del pit,
mès no hi dono assentiment.
- ELENA. Y donchs?
- RAF. Crech que un sentiment
va matarla!
- ELENA. Ah!
- 'L qu' ha sentit!
- RAF. (Marcat.) Li varen la vocació
violentar, violentla fer
monja,... no 'n va volguer ser...
¡y 's va morir!
- ELENA. Ja ho crech!
- RAF. (Vivament) Oh!
¿no es cert qu' es crueltat inmensa
violentar axis?
- ELENA. Molt gran!
- RAF. Sobre tot, considerant
lo poch que una noya pensa,
ja perque no té l' edat
necesaria, ja perqué
del món casi no 'n sab ré,
perqué casi en ell no ha estat?
- ELENA. Passa molt sovint!
- RAF. (Més calor.) Axí
vosté propia no se inclina....
- ELENA. Perdoni: de sa cosina
(Alsantse.) parlavam y no de mí.
- RAF. Dispensi que la semblansa
qu' entre vosté y ella he vist,
m' hagi, posantme bèn trist,
fet sentir desconfiansa!
- ELENA. Observo qu' estém parats!
(Y torna á mourese pera buscar.)
- RAF. (Ja 's veu, vocació forçada!)
Tal vegada en algun plech
del sofà!... (Hi va y ella també, buscant los dos)
- Y notí que crech
que ma cosina estimada
sentia una inclinació
per cert jove... però en vá:
son cor hagué d' acallá,
matant sa tendra passió.
- ELENA. Oh! potsé havia escullit
lo que no li convenia!
(Retorna al segon terme.)
- RAF. Al contrari.
- ELENA. ¿A qué vindria,
donchs, l' haberli prohibit?

RAF. (¿Será illusió 'l pensament de que hi ha amant en campanya? Oh! Aquesta cara no enganya!)

ELENA. No 'l troba?..

RAF. Absolutament.

ELENA. Llavors me 'n torno: potsé l' Amanda ja 'l tingui dalt.
(Va á sortir)

RAF. Senyoreta...

ELENA. Eh?

RAF. ¿Qué casual!
(Com trayentlo de detrás del barret.)
Era aquí!..

ELENA. (Espontánea.) Vegi vosté com se troba sens buscar!
(Raf. se la mira fíco, donantli 'l sarrell.)

RAF. (Calcat) Y com succeheix al revés, qu' altres no troban, per més que s' empenyin en trobar.

ESCENA VI.

RAFEL sol — després LONCI.

RAF. No es posible! No 's compren, sense fé á Deu injusticia, que una pérfida malicia enganyi tan dolsament!
Eh! Inútil es que incomodi món cor ab pueril tortura, aquesta pobra criatura, té al convent horror y odi...
(Pausa.) Ah! Si á solas pogués jo parlarli... sens eficacia
(Veyent entrar á Lonci.)
no fóra la mèva sudacia...
calla! 's brinda una ocasió.

LONCI. Lo senyor Baró suplica se servexi 'l senyoret passar al seu gabinet, hont l' espera.

RAF. (Mirantlo fíccament.) (I, ' ull indica picardia,... y 'l llabi axí d' aquet modo conformat...)
(Lonci va á retirar-se.)
— Escolta, hoy!

LONCI. (Acostantse y baxant los ulls) ¿M' ha cridat?

RAF. Si, t' he cridat. Vina aquí.

(S' assegura de que ningú escolta, y li diu á mitja veu.)

— Mira: si avans d' una horeta

la porteta del jardí
trobo oberta... ¿Comprends?

LONCI. Si.
RAF. Hauràs guanyat mitja onsets.

LONCI. Senyoret, un gran pecat
es lo que de mi desitja!...

RAF. Prò una onsetsa...

LONCI. (Alsant lo cap.) ¡Ah! ¿una?

RAF. Al dir mitja

jo 's veu que m' he equivocat. (Pausa.)

LONCI. La porta del jardí ha dit,
¿no?

RAF. Cabal, si: la porteta
oberta antes d' una horeta,
y 't guanyas lo qu' has sentit.

LONCI. ¿Me vol permetre arretgló
lo mèu relotge ab lo seu?

RAF. Prou. (Dexant véureli l' hora, etc.)

LONCI. (Arretglat.) Per lo demés, ja 's veu
no seré jo qui l' haurá
oberta...

RAF. (Indignant.) Ah, no?

LONCI. (Somriguent.) No.

RAF. Donchs parla.

¿Te desdirías...

LONCI. (Id.) De ré:

(Marcat.) mes, no obrintla, puch molt bè
descuidarme de tancarla.

RAF. Ah, ja!—Un rasgo da D. Just.
Tenen molts punts de contacte.

—Aquí tens mitx preu del tracte.

LONCI. (Embotxacant.) Si 'l senyoret té 'l disgust
de que li surti al revés,
y se descubrexí 'l plan,
li prevínch per endavant
que 'l qu' es jo, no diré res.

RAF. (Miserable!) (Apareix D. Just.)

JUST. Senyor mèu:
lo senyor Baró l' espera.

RAF. Gracias : vaig.

(Fa un signe de silenci á Lonci y se 'n va per la dreta. Lonci pel fondo,
ab s' habitual actitud d' anyell. D. Just mira sortir á un y altre;
trau la capsa de polvo, 'n pren un tranquilament y diu.)

JUST. ¡Hum!!... Qui sab qu' era

lo que deyan?... No 's preveu
may tot lo que pot passar...

Tal volta alguna amoreta
clandestina ab la noyeta...

—Necessari es vigilar.

ESCENA VII.

D. JUST CARITAT.

(Surt de l' esquerra, acompanyada d' AMANDA, que porta una bossa de diners, la deixa damunt de la taula, y se'n torna.)

CARIT. Amich mèu, aquí hi ha 'l diners
recullit.

JUST. Bahl! Dèu n' hi dò!
(Ho diu essentat prop la taula y sospesant.)
—Ay! si no fós el Baró...

CARIT. ¿Qué passa? (Sentada devant de D. Just.)

JUST. 'Ns darà qué fer.

Com més va, més desespero
li dona qualsevol cosa.

CARIT. ¡Y qué trist es ser l' esposa
d' un home així!...

JUST. Ho considero;
peró ja qu' així s' eczalta
quan menos deu, sent més vèll,
caigui, caigui sobre d' ell,
senyora, 'l pes de la falta!

CARIT. Es lo que dich jo, increpant
l' error que l' ànima plora!...

ESCENA VIII.

CARITAT, D. JUST, IGNASI. (Estossegats.)

CARIT. Qu' es? ¿Perqué has entrat?
IGN. Senyora...

CARIT. No sabs 'l ordre terminant
que no vull interrupció,
quan en conferencia estich
ab lo mèu íntim amich?...

IGN. Ho sé; pero hi ha 'l senyó
qu' ahí vespre va dexá
la targeta, y de tot modo
diu no tindrà l' incomodo
de tenir que tornar...
(Entrega la targeta á Caritat.)

CARIT. (Llegeix y la deixa á la taula.) Ah!

JUST. Qué té, senyora?

CARIT. No...es...res.

(Y jo que no m' ho he temut,
veient no havia vingut
en tot avuy!...) (Desvaneixentse.)

JUTS. (Alsantse.) ¿Peró qu' es

Senyora?...Está trastornada!

(Pren la tarjeta y llegeix.)

Permetim mirar—«Lluís dal Fay.» ¿Y aquest nom així la trastorna?... Está inmutada!... ¡Vosté tremola, senyora!... No fóra raro un desmay!

CARIT. No: ja 'm calmo!

JUST. ¡Lluís del Fay!...

CARIT. Feya molt temps qu'era fora... lluny d'aquí... Mort lo contava y... ara... al prompte... la... sorpresa... (Can desfalleseuda en lo sofá.)

JUST. ¿Un poch d'aigua, Baronesa?

CARIT. Sí! (Ab veu débil.)

JUST. Y... ¿vosté no l'esperava?

(Insinuant y dantli beure.)

CARIT. Oh!...—Mira si n'ha anat, (A Ignasi.) com ahí, al cap d'un moment. (Ignasi surt y torna á entrar al poch rato.)

JUST. Fora ¿oy?

IGN. No: tranquilament está llegint assentat.

JUST. ¡Oh desvergonya inaudita! Vaig á...

CARIT. (Detinguentlo.) Inútil es, D. Just: provocaria un disgust, y... 'l provocarlos m'irrita.

JUST. ¿Vol...

CARIT. Rébrel: es lo millor.

JUST. Donchs me retiro.

CARIT. Al contrari; un favor extraordinari pot ferme.

JUST. ¿Sí?

CARIT. Sí, senyor.

(Indica á Ignasi que fassi passar á D. Luis.)

JUST. (En qué parara axó? Esgríay produhir una sorpresa d'un amich!... ¡Es gran raresa may vista!...)

IGN. (Anunciant.) D. Lluís del Fay.

ESCENA IX,

CARITAT, D. JUST, D. Lluís.

(D. Just fingeix tós, y s'amoca pera mirar dissimuladament á del Fay per sobre las ulleras.)

LLUIS. Senyora, 'm dispensará que, abusant de l'indulgencia

de vosté, tanta insistencia
hagi tingut qu'empleá.
Més ja que, al fi, puch honrarme
ab l'honor d'esser rebut,
del empenyo qu'he tingut
dech tan sóls felicitar-me.

(Caritat, que ha mostrat mortificació en escoltarlo, li respon freda y eltiva, sens mirarlo.)

CARIT. Efectivament: distreta
y ocupada ab el senyor...

LLUIS. No s'escusi: que 'l favor,
qual retard sembla la inquieta,
haguera lograt ahí,
á no trobám, d' un plegat,
d' un mal nerviós atacat,
que va obligarme á sortir.
Me sento encara abatut,
peró he passat tot lo dia
per venir tal agonía,

que, al fi, Senyora, he vingut.
CARIT. Li agrayexo aquets afanys,
y 'm planyo del contratemps!

LLUIS. Ja ho veu; feya tant de temps
que no 'ns veyam!..

CARIT. Si: uns... cinch anys...

LLUIS. Sis, si no recordo mal, (Marcat.)
y 'ls amichs pensar podian
que ja may més me veurian.....

CARIT. Realment: s' ha dit que malalt
de molt cuidado...

LLUIS. Es axís,
y..., ab lo permís de vosté,
prench asiento. (S' assenta.)

CARIT. (Oh!) Vosté 'l tè.

LLUIS. Gracias.

JUST. (Després de polsar.) Ejém!.. (Quin D. Lluís!)

CARIT. (Quin suplici!) Y... ¿quin temps conta
passar aquí?

LLUIS. Axó depen
del negoci molt urgent
que m' ha dut. Pot ser tan promte,..
demá tal volta.—Y 'l Baró?
¿Tindré 'l gust de saludarlo,
probablement, áno Senyora?

CARIT. Está delicat y fóra,
tal vegada molestarlo.
(Ho diu, dant una mirada á D. Just.)

JUST. És cert.

LLUIS. Donchs queda aplaseat
per altra ocasió més bona,
en que se 'm rebí una estona
ab major intimitat.
(Ho diu, mirant á D. Just, y s' alzan los dos.)

- CARIT. (Ah!) (Respirant ab desfogament.)
 LLUIS. Més no puch esperar-la
 en quant á l' Elena; axí
 fassili dir que 'l padrí
 l' espera per' abraçar-la.
 JUST. (Són padrí!...)
 CARIT. (Turbada.) Ab cor agra-hit
 li donaria aquet gust,
 però... ha sortit.—¿Oy, D. Just?
 JUST. Crech que déu haber sortit.
 LLUIS. No 'u crech jo, perquè l' he vista,
 per detrás de la vidriera,
 travessá 'l jardí lleugera,
 ab cara, per cert, ben trista.
 CARIT. L' haurá confosa, crech jo,
 ab l' Amanda!..
 LLUIS. (Enérgich.) Es impossible:
 no hi ha confusió possible
 per mí respecte d' axó.
 (Més templat.) Per lo tant, dónguis la pena
 de fer-la venir.
 CARIT. (Alsantse y tocant) Se pot
 provar...
 (Pausa. D. Just se dirigeix ab galanteria á D. Lluís.)
 JUST. Deu trobar-ho tot
 molt cambiat? (Silenci.) Bah!
 CARIT. (A Ignasi, entrant per la dreta.) ¿Hi es la nena?
 (D. Just fa el criat un signe negatiu.)
 IGN. No hi es, Senyora.
 JUST. (¡Bén fet!)
 CARIT. Y crech qu' aquest vespre dina...
 (Signe afirmatiu de D. Just.)
 IGN. Sí: á casa... Donya Angelina.
 JUST. (Molt bè: dexeble perfet!)
 CARIT. Ja veu, D. Lluís, que, á despit
 de...
 LLUIS. (Ap á ella.) (Senyora, ¿vol burlars
 Estich veyent tanta farsa
 y me 'n sento avergonyit.
 La vull veure, ha de vení:
 l' impaciencia 'm desespera...)

ESCENA X.

CARITAT, D. JUST, D. LLUIS.—ELENA.

(Entra depressa, sens reparar en Lluís.)

- ELENA. Mamá, ja está la bandera!
 LLUIS. Elena! (Ab esclat.)
 ELENA. (Anant á abraçar-lo.) Ay! 'L mèu padrí!

JUST. (Patatuf!.. ; Tant bé qu' anava axó!)

LLUIS. (Estrenyent-la.) Nena del meu cor!
Axís... abràssem més fort!

ELENA. Qué felís sò!

LLUIS. ¿Y 'm privava
lo cel de ditxa tan gran?
Tant crescuda... y tan hermosa!
(Ho diu mirant-la embadalit.)
Tórnem a dir qu' ets ditxosa!
Déu meu!.. Sis anys suspirant
per tenir-te axí algun dia.
estreta sobre 'l meu cor!..

(Y ara ab una transacció, en que s' hi vegi la lluyta més gran, dirigint-se a Caritat.)

(Que se 'n vagi, per favor,
que la ditxa 'm trahir!a!)

CARIT. ¡Ja es massa!..—Elena! (Imperiosa.)

ELENA. (Sens mirársela.) ¡Mamá!

CARIT. Retirat.

ELENA. ¿Desseguít?

CARIT. Sí.

¿Veus que l' estás fent patí?

ELENA. ¡Ni l' he pogut abraçar
sisquera; y tinch tanta cosa
per dirli, tantas!..

CARIT. T' he dit
que sortíssis desseguít.

ELENA. Bé, mamá! (Intimidada.)

LLUIS. Vés, vés : reposa .
de tan alegre fatích.

y parlarém : t' ho asseguro.

ELENA. ¿No m' enganyas?

LLUIS. No : t' ho juro.

ELENA. (Anántsen.) ¡Padrí, qué contenta estich!
(Desapareix tirantli un bes.)

(Lluís la segueix ab la vista.)

ESCENA XI.

DITS, FORA ELENA.

(D. Lluís, que s' haurà dextat caure assentat al final de l' anterior escena, restablinte s' alsa.)

LLUIS. Uns moments de tant cumplida
ditxa y de felicitat
avuy, Senyora, he passat
còm may, en tota ma vida.
L' honra de tornar tindre
ans de poch, si Déu ho vol,

y espero que, venint sol,
à solas rebut seré.
(Mirant á D. Just que gira 'l cap.)
CARIT. Adéu, D. Lluís.
LLUIS. Fins demá,
Senyora!
(Y se la mira físcu, somriguent després ab dissimulo.)
CARIT. Ignasi, acompanya
al senyor. (Sens mirarlo.)
LLUIS. (Ap. á Carit.) (Guerra eh?.. M' estranya
tanta imprudencia en lutzá!)

ESCENA XII.

CARITAT, D. JUST, IGNASI.— DESPRÉS LONCI, CELESTÍ,
RAFAEL, BARÓ.

(Caritat diu lo que segueix ab un esclat d' ira.)

CARIT. Demá, no?.. Espera.—D. Just
cridi, toqui. (D. Just ho fa.)
(A Ignasi que va á sortir.) Ignasi, aten.
Si s' atrevís á tornar
aquell Senyor, jo estaré
fora sempre, sempre, y cuida
que no arrivi á posá un peu
fora l' estrado, ó 't despatxo
sens d' una paraula més.
—Ara, mira si ha sortit.
(Ignasi observa y torna á l' escena.)
IGN. Si, Senyora.

Está molt bè.
(A Lonci, que haurá entrat seguit del Rafael, del Baró y de Celestí.)
Lonci?

LONCI. ¿Mana?
CARIT. Vés, avisa
la Senyoreta al moment
que no surtí. (Lonci se'n va.)
—Celestí,
fill méu; corrent, corrent ves
á veure hont viu 'l Senyor
qu' ha sortit ara mateix.

CELES. Bè, Senyora. ¿Y 'l séu nom?

CARIT. Té. (Y li dona la targeta.)

CELES. (Llegint.) «Lluís del Fay.»

RAF. (Esclat.)

CARIT. (Ab vivesa.)

¿L' onclo séu?

¡L' oncle!

Qué?

RAF. ¡Si; si, Senyora!

¡l' oncle!!

CARIT. ¿D. Lluís del Fay li es...

- RAF. Tio, Senyora: germà de la mare.
- CARIT. ¿Serà cert?
- RAF. Certíssim.—Senyor Baró, (Depressa.) fassi l' obsequi: aquí té copia en forma del contracte d' arrendament—Vaig corrent á saludarlo, á abraçar-lo!... (Carit. li pren ab una rabalada l' paper.)
- CARIT. Dispensi. ¿Es l' arrendament?
- RAF. Firmat, senyora!
- CARIT. (Esquexant-lo.) N' estich penadida, D. Rafel, encara que tart!
- RAF. (Avergonyit.) ¿Qué diu?
- CARIT. Que 'l p's tinch ja compromés.
- BARÓ. ¡Baronesa!... (Caritat assentada escriu rápidamente.)
- RAF. Estranyo molt...
- CARIT. (Escriguent.) Ignasi, obra al senyoret la porta.
- RAF. Senyora... (Surto més ans de gaire entraré.) —Senyor Baró, servidor... (Anóntsen.) (A veure l' oncle, y després...)

ESCENA XIII.

CARITAT, D. JUST, BARÓ.

- BARÓ. Me dirás al ménos...
- CARIT. Cándido, es precis no perdre temps. (Cloguent la carta.) —Pren lo sombrero y depressa: ves á portar aquest plech al seu destino
- BARÓ. (Lleg.) Al Port?... uf!... ¡uff!...
- CARIT. Cuyta, cuyta! enllesteix.
- BARÓ. Es que tinch los peus...
- CARIT. (Fingint dolor.) Y bè, home, l' eczerçiss! t' es remey! cuyta, afányat!...
- BARÓ. (Posantse lo barret.) ¿Hi ha resposta?
- CARIT. Ves, si.
- BARÓ. (Entre tant fumaré un cigarret, pèl camí!) Vaig, vaig, —Uy! Ja comensem. (Referintse al dolor.)

ESCENA XIV.

CARITAT, D. JUST.

- CARIT. Y vosté, D. Just, ja ho sab:
lo més bo y segú convent
per l' Elena!
- JUST. ¡Oh, si senyora!
- CARIT. ¿La rebrán avuy mateix?
- JUST. Si m' hi empenyo jo, no 'n dupto,
á pesar de qu' es tar-jet.
- CARIT. Donchs vagi. Vosté 's fa cárrech
de que obrar promte convé.
- JUST. Animo,... valor, senyora!
(Fer resaltar est vers.) Dèu premía al que sufreix!..
—¿Prench lo cotxe, no?
- CARIT. Si acás
En Cándido no l' ha pres
ja...
(D. Just surt al balco.)
- JUST. ¡Qué casual! Ara hi munta!
(Cridant.) ¡Ey ey, senyor Baró?... A peu.
Déxim lo cotxe... Li dich
pèl seu bè! sòls pèl seu bè!..
(En escena.) Senyora, y vosté?
- CARIT. Jo vaig
á arretglarme un poch.
- JUST. Ja entench;
per venir á acompanyar
á la nena... Hasta després.
- CARIT. Depressa, D. Just, depressa!
(Li diu, veyent que va ab pas habitual; D. Just l' allarga,
contestant desde 'l pas de la porta.)
- JUST. Déxiho per mí.
- CARIT. ¡Dèu clement!
déume las forsas que 'm faltan
en aquets instants cruels!
(Se 'n va porta dreta.)

ESCENA XV.

VICTORIANO AMANDA.

(L' escena haurá quedat uns moments sola.—Amanda y Victoriano surten de l' esquerra, acompanyant lo segon del bras á la primera. Mira l' escena, escolta, y se cerciora de que no hi ha ningú.)

- VICT. Logro, al fi, sense perill,
Amanda, poguét parlar.

AMAN. Qué 'm tens que dir?

VICT. Es molt senzill.

(Molt natural.) que 'ns tenim que separar.

AMAN. ¡Separarnos!!... (Li dexta 'l bras.)

VICT. Sí.

AMAN. ¿Y tal cosa

m' anúncias ab tó glacial?...

¡Separarse espós y esposa!...

VICT. Dispénsam, que no hi ha tal.

(Amanda vol anar á parlar.)

(Marcedíssim.) Tu no ets com moltes, que jo venero sempre com cal, que unexen la religió ab l' afecte conjugal.

Donas que, procurant ser fiels als debers qu' ella imposa, saben que 'l primer deber de l' esposa es ser esposa.

(Amanda continúa volent objectar.)

Donas plenas d' heroisme quan l' ocasió s' ofereix, més donas que 'l fanatisme religiós no las coneix.

Tu, filla, e's tau sòls esposa

de nom, y jo, bèn criat,

per no ferte ja més nosa,

me retiro y... s' ha acabat.

AMAN. ¡Y es aquet cárrech tan sòls

lo qu' axí 't mou á parlarme?

VICT. ¿Te sembla poch? ¡Qué més vols

que puga desesperarme?

—Jo que, al casarme, son.lava

ab una dolça tendresa;

jo que, al casarme, esperava

poguer gastar ma riquesa

per la dona qu' escullit

habia món amant cor,

estich cansat y aborrit

d' aborrir lo mèu amor.

Viatjes, teatros, reunions,...

tot axó també m' agrada;

més vosté á tals diversions

may vol ser acompanyada.

—¿Qué 'm queda, donchs?... Sols horror

per aquesta casa!

AMAN. ¡Ah!

còm se coneix que l' amor

en vosté morí temps ha!

(Amanda està lluytant ab sa emoció, sentada al sofà.)

(Plorant.) —Me vaig enganyar!... ¡Tu anyoras millor esposa que jo!...

¡Ja no 'm vols!...

VICT. (Anant á sentars' al séu costat.) Amanda ¿ploras?
 AMAN. Que tinch que fé?

VICT. (Axugantli las llágrimas.) Axugá 'l pló!
 (Tendresa.) —No, no: jo no 't desprecio;
 sé que tens un cor hermós;
 cor, ab el qual jo confío
 passá un porvenir dixós.

AMAN. (Vivament.) Ah! ¿es á dir que no te 'n vas?

VICT. Sense tú nó, Amanda méva,
 pero sé qu' ab mí vindrás!...

AMAN. ¿Dexar la mamá?...

VICT. La téva
 mamá es un estorb constant
 á nostr' amor.

AMAN. Però pensa,

Victoriano...

VICT. Res: pensant,
 faríam á Déu ofensa;
 que Déu en la Biblia ha escrit:
 «dexarás á pare y mare
 per seguir al téu marit.»

AMAN. ¿Y vols que 'ls deixi desd' ara?

VICT. Desd' ara y... (Prenent lo barret.) Acabém ja.
 ¿Vens ó nó?

AMAN. (Duptant.) Sí... No pot sé!

VICT. (Lo cor me diu que vindrá!)

AMAN. (Lo cor me diu qu' hi aniré!)

(Petita pausa.)

VICT. La esperaré un quart, senyora,
 en lo méu quarto. Si acás,
 després me trobará fora!

AMAN. Oh! Victoriano! (Suplicant y lluytant)

VICT. (Anantse.) (Vindrás!)

ESCENA XVI.

AMANDA.

Se 'n va, se 'n va decidit!...
 —¿Qué faré?— L' amor d' esposa
 m' aconsella que 'l marit
 no dexi... Mare amorosa
 só també, y sento 'l consell
 que 'm dòna 'l méu cor de mare:
 «Ves,— me crida,— ves ab ell...»
 del fill que tens es lo pare!...»
 Però de filla també
 sento l' afecció en mon pit...

CARIT. (Dins.) Elena!

AMAN.

La mamá vè...

(Ab decisió.) — Primé es ell: Dèu ho tè escrit.
(Se'n va depressa pèl foro.)

ESCENA XVII.

ELENA Y CARITAT.

(La primera porta agafada de la ma á la segona y ab l'altra ma du. i sombrero, que dexa estar en una cadira.)

ELENA. ¿Qué vols, mamá?

CARIT. Sort inmensa,
filla mèva!

ELENA. Sí, mamá?

CARIT. Quina es?
No 'u presums? — Que ja
te s'ha espedit la dispensa,
la vénia d'edat!

ELENA. ¿Fer...

CARIT. (Abrasantla.) Sí!
¿No 't sents radiant d'alegria?

ELENA. Mamá...

CARIT. Qué tens?

ELENA. Ta diria,...
si vols que t'ho gosí dir...

CARIT. Parla.
(S'assenta al sofà.)

ELENA. Qu'he reflexionat
sobre de la vocació...

CARIT. Y bè?

ELENA. Y que crech que 'l Senyó
pèl convent no m'ha cridat.

CARIT. Qué dius?

ELENA. Que, discoreguent,
trobo que 'l mon té atractius
en gran!...

CARIT. Infelis, ¿qué dius?
¿Tens acás conexement
del qu'es lo món?

ELENA. No: ja ho sè;
peró, parlante ab franquesa,
voldria... ser la promesa
d'algú que m'estimés bè;
voldria ser bona esposa
com tú, y voldria també
tendra mare arrivé á sè
d'una filla carinyosa,
y viure ab lo cor segú
de que si ella es adorada,

tambè sò d' ella estimada...

(Abressant y besant á Caritat.)

còm de l' Elena ho ets tú.

(Caritat fa un esforç sobre 'l seu entndriment.)

CARIT. Y ¿al mon dí axó gosarás
després que tothom te creu
disposada á unirte ab Deu
en etern, dolcíssim llas?

(Elena somriu ab cert rubor.)

ELENA. Tothom nó, mamá; hi ha algú
que no pensa pas axí.

CARIT. Y... ¿qui es?

ELENA. (Acariciant á Caritat.) ¿Vols que 't diga qui?...
T' enfadarás de segú...

Es... el padrí!

CARIT. (Agafantla d' un bras.) He suspitat
aquesta contestació,
in...grata!

(Vol anar á dir «infame».)

ELENA. (Apartantse.) Mamá, 'm fas pó!

CARIT. Kíl!... (Algo calmada.)

ELENA. Kíl, que are m' na donat,
més del que 'm dava en l' infancia,
provas d' amor paternal.

CARIT. ¡Oh!... Calla: es l' esprit del mal
que 't vetlla ab negra constancia!...

ELENA. (Ingénua.) L' esprit del mal el padrí?...
¡Poch lo conexes!...

CARIT. ¿Poch?... Oh!

—Acabém. Mes dilació

no deu lo mèu vot tení.

—Avuy mateix entrarás
al convent.

ELENA. (Espantada.) Ah! ¿no has sentit,
mamá mèva, 'l que t' he dit?
T' he dit que...

CARIT. (Tapantli la boca ab un bes.) Nó; no farás
la desdítja de ta mare
que tant t' estima y t' adora!

(Ab creixent frenesi, fins á agenollarse.— Elena va apartantse in-
stintivament.)

Míram, nena encantadora;

mira los mèus ulls: — repara

quanta tendresa y dolsura

vull espresarte, cor mèu!...

Jo benehiré lo nom teu

com símbol de ma ventura;

benehiré hasta la mort

la dítja que 'm fas sentí...

(Casi agenollada.) perquè... ¿es cert que 'm dius que sí?...
(Elena se separa dels seus brassos.)

ELENA. No puch, mamá del mèu cor!
(Caritat s' alsa desesperada.)

CARIT. Bosta, filla miserable!

ELENA. Dèu mèu! (Crit horrorós tapantse la cara.)

CARIT. Tal nom te puch dar

quan t' acabo de pregar
agenollada!... Ets culpable
com la filla més dolenta
que manté Dèu en la terra!

ELENA. Oh!... calla!...

CARIT. ¡A mon cor fer guerra!

A mon cor, que sent ardent
passió pèl têu bè!... Ah! nó, nó:
avuy mateix hi entraràs.

ELENA. Pietat! faré 'l que voldràs,
fora entrà al convent! Axó
me fa tremolar, y... creu
que, si hi entro altra vegada
moriré desesperada!

CARIT. Aprensions!

ELENA. No 'u son, Dèu mèu!

(Singlotant y plorant.)
Tu no desitjas que plori
més del qu' estich plorant ara!

CARIT. (Gran energia.) Ho vull! so la tèva mare.

(Moment de pausa.—Abatiment en Elena, que cau assentada.)

ELENA. Hi entraré.—Dèu vol que mori!

(Caritat va per sortir tot mirantse á Elena; després retorna, a' acosta
á sa filla y li diu ab excessiva tendresa.)

CARIT. Si de bon grat consentias!
Si 'm diguessis: « Mare méva,
fare la voluntat téva!... »
Tot un cel me donarias!

ELENA. Jo bè voldria amorosa
compláuret... Pró re 'n traurás.

CARIT. (Revifantse.) Donchs, á despit têu, serás
dintre del convent ditxosa.

ESCENA XVIII.

ELENA SOLA.—DESPRÉS RAFAEL.

ELENA. A despit mèu, compliré,
y, un cop al convent ficada,
moriré desesperada,
que d' allí ningú 'm traurá.

(S' alsa.)

May!... Avans que consentí
Dèu me privará de viure...

(Impulsada d' una idea.)

Ah no! Encara puch escriure
y avisarho al mèu padrí.

(Escriu febrosament y després se para.)

He promés no escriure més...

¿Qué hi fa? Jo no puch parlarli!

(Torna á escriure.)

Peró qui podrà portarli

aquesta carta...

(Sentint fressa á la dreta.)

— ¿Qui es?

(Rafel diu son primer vers desde 'l pas de la porta y 'l segon tancant los dos batents d' aquesta.)

RAF. Sò jo... Parli baix.

ELENA. (Espantada, alsantse.) Ah! ¿Aquí vosté?

RAF. Jo só, Senyoreta, que oberta he vist la porteta del carrer que t'è 'l jardí.

(Elena 'l reconeix.)

ELENA. ¿Y es á la mamé?..

RAF. No es á ella,

Senyoreta; es á vosté que vinch á parlar.

ELENA. (Retirantse enrera.) Y... ¿á qué?

RAF. A jurarli que ma estrella es estimarla; es morir per vosté, si es que ditxosa la veig!

ELENA. Y ¿ab quin dret tal cosa me ve d' amagat á dir?

RAF. Perdoni altra interrupció: lo crient que m' ha dat entrada, m' ha dit la desventurada, la fatal resolució qu' ha pres respecte á vosté la senyora Baronesa.

ELENA. Y bè?

RAF. A ajudarla ab noblesa vinch, com á bon cavallé.

ELENA. Permeti. De bona gana contéstim per endevant: ¿té alguna germana gran?

RAF. (Turbat.) Sí: tinch gran una germana.

ELENA. Diguim, donchs: si s' atrevia algun home á provocarla, parlantli com vosté 'm parla, vosté al tal ¿qué li faria?

RAF. (Id.) Mès...

ELENA. Germá no tinch, ¿qué importa?

Sabré cumplir món deber, diguent al bon cavaller que aquella, aquella es la porta! (Senyalantli ab actitud digna del fondo.—Pausa.)

RAF. Estranyo i' aculliment...

ELENA. Que á las insolencias dono?

- RAF. Lo mot es d'úr, pr'ó'l perdono
(Recalcant.) sentint, no obstant, que insolent
ó no, no puga obtenir
cartetas, com las que tira
al busson, quan no la mira
la companyia.
(Elena s'heura parat al anar á tocar lo timbre, y ara baixa al primer
terme hont s'está Rafael.)
- ELENA. Ah!.. ¿Vol dir
que axó?..
(Rafel la mira ficsament; comensa á parlarli ab sang freda y acaba
barbotejant las paraulas, intimidat per la mirada digna y pura
d'Elena, segons lo diálech.)
- RAF. M'ha fet esperar
amable correspondencia...
al... meu cor, y... en tal creencia...
he...
- ELENA. ¿Ha... qué?
- RAF. He... pogut... con... fiar...
y m'he permés la... il·lusió...
- ELENA. Acabi.
- RAF. Que vosté... amable...
(Cambiant sobtadament de to, y ab la major sinceritat.)
Perdónim: só un miserable
que m'hi enganyat... Ah! perdó!
- ELENA. Altra carta tinch aquí
dirigida á igual persona.
(Li entrega la qu'ha escrit.)
Fassim l'obsequi.
- RAF. (No volentia.) Qué'm dona?
- ELENA. (Enérgica.) Fassí'l favor de llegir.
- RAF. (Liej.) «Lluís del Fay.»—L'oncle!
- ELENA. Qué diu?
- ¿Oncle? (Ab alegria.)
- RAF. (Tornant á llegir.) Sí, ¡oh sort! y padrí séu!
- ELENA. (Id. que avans.) Sí, sí!..
- RAF. Per l'amor de Deu,
tinguf ab mi cor compassiu!
Senyoreta, no merexo
lo séu despreci, en mon cor
jamay morirá l'honor;
arrepentit ja, patexo
una horrible turbació
y una desdítja mortal;..
allárguim la ma, en senyal
d'amistat!..
- ELENA. (Dantli, girant lo cap.) Adéu.
- RAF. ¡Oh no!
- A trobá al tio la duch
y, un cop junts...
- ELENA. Calli! ¿Dexar
ma casa 'm pot proposar?
Es impossible!.. No puch!

- RAF. Pensi que may conjuntura trobará més favorable!
- ELENA. Vagi!.. Oh! es abominable!..
- RAF. Desventurada criatura! los instants transcorreguts no tornan... Tingui present que la volen dú á un convent y ho farán dins breus minuts!
- ELENA. Retíris... vágisen...
- RAF. Oh!
no es un convent que la espera per passar la vida entera... es una tomba... ¡es pitjó!
- ELENA. ¡Parlarm' aixís es horrible!
- RAF. Més horrible li serà plorar, plorar sempre en vè;... pensar que 'ns es impossible vení á ajudarla!..
- ELENA. Ja ho sé...
- RAF. Llavors perquè dupta tant?
- ELENA. (Alsantse.) Y tè;.. moriré plorant, pero honrada moriré.
(Moment de pausa.—Rafel desesperantse:)
- RAF. Des d' ara lo nom d' esposa li dono devant de Déu. (Incitant.)
- ELENA. Nó.....
(Id que avans. Rafel parla ab sentidíssima tendresa que casi embriega á Elena.)
- RAF. Mòn cor en vosté veu pau, dítxa la més dítxosa... Farém la tranquilla sort del fio,.. del séu padrí... ¡Per pietat, cregui!
- ELENA. (Débil.) Ay de mí!
- RAF. Tindrém dítxa.., vida.., amor!
Rafel casi l' está abressat. Ella se 'n desfá d' un prompte y anant á la porta del fondo, crida:)
- ELENA. Mare mèva, á mí! Socós!..
(Y cau casi desvanescuda al sofà.)
- RAF. ¡Desgraciada, 's pert!..

ESCENA XIX.

ELENA, RAFAEL, BARÓ, CARITAT, D. JUST.

(Aquest últim l'ensa'l toballó al entrar.)

- CARIT. Qué passa?
(Vegent á Raf.) Ah! Vosté dintre de casa?
- BARÓ. ¡I ira de...
- JUST. Aixó es gros!.. ¡molt gros!...

BARÓ. (Furiós.) Si, sobre la marxa, jove,
li feya saltà 'l cervell...

ELENA. (Horroritzada.) Papá, la culpa no es d'ell,
sinó mèva!

BARÓ. (Irat.) ¿Tèva?

ELENA. (No sabent qué dir.) En prova

d' axó que... l' he fet venir...

RAF. (Vivesa.) Es fals, Baró; si he vingut,
ha estat sòls perque hi volgut:
Hi juro! no sè mentir!

ELENA. (Dèu mèu! Si m' hagués pensat...)

(Queda plorant, tremolosa.)

BARÓ. Crech lo que de dirme acaba,
ja que la nena cridava

y no haguera axís cridat.

Pero digui: ¿axó 'l disculpa?

¿Creu que 'm posa més benigne?

Al contrari: 'l fa més digne

de que castigui sa culpa!

(Vol anar á acometre á Raf. Carit. lo deté tranquilament.)

CARIT. ¡ Baró!

BARÓ. L'amps!

CARIT. ¿ Vols que 'l servey

s' enteri, y que se divulgui...

BARÓ. Y á mí qué?

JUST. Tot lo que vulgui;

mès, ja que no té remey,...

evitéu, si pot essér,

l' escándol... Oh! sobre tot,

evitá escándols, si 's pot!...

(Se retira á passejar al fondo.)

CARIT. Per hont ha entrat, *cavaller?*

RAF. Per la porta del jardí,

qu' he tingut que obrir, senyora!

CARIT. Está bè: donchs surti fora

per hont ha entrat; y d' aquí

avant, eviti prudent

insensats projectes fútils,

que tots ells serán inútils:

(Signant á Ele.) avuy entrarà al convent.

RAF. Senyor Baró... (Suplicant.)

BARÓ. Eh?

RAF. ' L conjuro

perque resolgui 'l conflicte.

¿ No l' esgarrija 'l delicté

que 's va á cometre? — Ah! Hi juro,

(A Carit.) Baronesa, que jo estich

disposat á ser l' espós

de l' Elena, y fer dltxós

son porvenir. Noble, rich,

jove, ... senyora, m' ufano

ab la confiança de sé
obedient fill de vosté...
Agenollat li demano.

CARIT. Quanta audacia!

RAF. Digui amor,

Senyora, amor verdaté!

(Lo Baró mira á sa esposa y diu tartamudejant:)

BARÓ. Realment...

CARIT. (Imposantli silenci.) Baró!...

BARÓ. No he dit ré.

CARIT. Senyor mèu, fassi 'l favor...

(Signantli la porta.)

Y van tres cops que li indico
lo mateix avuy.

RAF. Culpable

sò, pero d' implacable

sa indignació califico.

(Eczasperat.) Cumpliré, sí; á sortir vaig,
més no 'm dono per vensut.

— Elena, ja que ha pogut

il·luminarme un sol raig

de la virtut ab que 'l cel

va dotari, si s' hi empenya,

puix del mèu cor s' ha fet duenya,

será esposa del cor mèu.

— Baronesa, es bèn senzilla

la qüestió qu' está pendent:

estich sentint passió ardenta,

nobla, per la seva filla;

y si vosté 's nega á darla

á qui es digne del seu cor,

ell jura pel seu honor

que de vosté ha d' arrencarla.

(Se'n va, porta dreta.)

ESCENA XX.

DITS, FORA RAPEL.

(Pause.—Lo Baró está remenant lo cap baix com afirmant. D. Just polsa seguidament.)

CARIT. (Al Baró.) ¿Y estás ab aquesta cara
després d' haberlo sentit?

BARÓ. Dispensa: tu m' has prohibit....

CARIT. Per de prompte sí; més ara....

BARÓ. Y bè! Ara no podria!

M' ha agradat, sí: no hi ha mes:

es obert, es valent,... es....

alló que jó era algun dia!

CARIT. Dius que....

BARÓ. No res: he acabat.
 CARIT. (á El.) Y tú, filla desgraciada!....
 ELENA. (alsantse.) Mamá, jo estich disposada
 á cumplir ta voluntat.
 Mirám tranquilla: 'l deber
 filial he fet hasta aquí
 y 'l faré.
 CARIT. Ho vull creure axí.
 (á Ignasi que acaba d'entrar.)
 Prompte; 'l cotxel
 No pot ser,
 porque no 's troba en cap banda
 al cotxero.
 CARIT. Com?
 IGN. No 's veu.
 CARIT. Lloga 'l primer que trobeu.
 (Ignasi va á retirarse.)
 De pas digas á l' Amanda
 que vinga.
 IGN. No hi es, seyora,
 CARIT. ¿Com que no hi es?
 IGN. Ha sortit
 del bras ab lo seu marit,
 no farà encara mitj hora.
 CARIT. Oh rabia!—Pro ves depressa
 (Ignasi se'n va pel foro.)
 —D. Just, al cotxe!
 JUST. Axó es!
 CARIT. Tot seguit seré ab vostés....
 (anántsen) Averiguar m' interessa....

ESCENA XXII.

BARÓ, D. JUST, ELENA.

JUST. Qu' anem, senyoreta?
 ELENA. Aném.
 —Adeu, papá! (abrassatlo.)
 BARÓ. Pobra nena!
 Anárten no 't causi pera
 que molt aviát nos veurém.
 JUST. ¡Vamos, ánimo!...
 BARÓ. (enternit.) Si vés,
 filla del cor!
 ELENA. Papá... méu,...
 Adeu!
 BARÓ. No diguis «adeu»,
 Digasme: «fins á després!»
 ELENA. Nó: adeu!
 BARÓ. Jo arreglaré axó....
 Vés... vés...

ESCENA XXII.

CARITAT, BARÓ.

(La primera ab un paperet á la mà.)

BARÓ. Y bè?
CARIT. S'ha atrevit
á fugí ab lo seu marit,
dexantme la direcció!
BARÓ. Bah! (Qu'ha obrat bè considero!)
Qué hi vols fé?
CARIT. Inmediatament
presentart' hi.
BARÓ. Jo?
CARIT. Al moment.
BARÓ. Llamps y trons!...
CARIT. Pren lo sombrero...
Corra: aquí tens apuntada
(Dantli un paper ó targeta.)
la direcció...
BARÓ. Jo... Es injust...

ESCENA XXIII.

CARITAT, BARÓ, D. JUST.

(Aquest últim esparverat, sense barret.)

JUST. ¡Baronesa!... á mí!... á ell!...
CARIT. D. Just!
BARÓ. Y l' Elena?
CARIT. Hont es?...
JUST. ¡Robada!...
Corrin... ¿Hont hi ha un silló?
BARÓ. ¿Robada?...
JUST. (Asustat y febrós.) Obrim... entra y... y...
un cop de portella...
BARÓ. ¿Aquí?
¿A n' ella?
JUST. Nó! á mí, Baró!
BARÓ. Dexi qu' aquell pillo alcans!
li halg de fer saltá 'l cervell!
(Y se 'n va corrent pel fondo.)
(Caritat se posa febrós 'l sombrero.)
CARIT. Oh!... l' altre ha sigut: nó ell...
(Y se 'n va, seguint al Baró.)
JUST. Noy!... (picant ab las mans.)
IGN. ¿Mana?
JUST. Un poch de vi ranci!...
FÍ DE L' ACTE SEGON.

ACTE TERCER.

(Salonet en casa de D. Lluís, un poch fosch de modo que sembli il·luminat sòls per un quinqué que hi haurà damunt la taula. Finestra y una ó millor duas portas al fondo, per una delas quals se vejl' escalinata que baxa al jardí. A ma esquerra y en primer terme una calxera-cacribania oberta; al segon, porta de color. A la dreta, porta que condueix á l' aposento en que está Elena.—Cadiras, sillón, petit ganipé prop la taula á l' esquerra.)

ESCENA PRIMERA.

D. LLUIS, FIDEL.

(Lo primer sentat devant de la paperera, arretglant y triant papers.)

LLUIS. ¿Los cavalls encarregats
están ja?

FIDEL. Serán aquí
á las tres de matinada.

LLUIS. ¿Y 'ls llochs de parada son
segurs?

FIDEL. Es de creure axís,
perque ja sab es honrat
y l'est lo qui l' ha servit.

LLUIS. ¿Lo carruatge es sòlit? cómodo?

FIDEL. Tant com pot serho, D. Lluís.

LLUIS. ¿No has pas olvidat, Fidel,
tot lo demés que t' he dit,
com pells y abrichs de senyora?

FIDEL. Tot estaré.

LLUIS. Sent axís,
ja pots arretglar la meva
maleta y 'ls sachs de nit.

FIDEL. ¿No han de ficarshi papers?

LLUIS. Ja ho crech! Tots aquets d' aquí.
No fassis massa soroll,
que crech qu' ella está dormint.

- FIDEL. (Som rient) Tant se va!
 LLUIS. Cóm?
 FIDEL. (Id.) ¿No recorda
 qu' es impossible sentir
 des de la cambra hont es ella
 res del que aquí passa?
 LLUIS. Si!
 Tens rahó, mon vell Fidel.
 Y... dígame: ¿quan t' ha vist
 t' ha conegut?
 FIDEL. (Alegre) Al moment!
 M' havia vist tant sovint
 essent xiqueta!...
 LLUIS. ¿Has trobat
 que s' ha fet molt, no?
 FIDEL. ¿Oh! sí, sí!
 S' ha fet gran y bonicoya!
 LLUIS. ¿No ho trobas?
 FIDEL. Trobo, D. Lluís,
 que no sé'l que m' hi he trobat,
 qu' encara enllubernat estich!
 LLUIS. Vès, vès; y enllesteix, Fidel,
 que va passantnos la nit,
 y si d' ella comensavam
 á parlar... Si hi ha res...
 FIDEL. (Responent al signe que li fa D. Lluís.) Estich.

ESCENA II.

D. LLUIS.

Continuém.—Aquest es bo
 pel foc... Fem també bossins
 d'aquest altre...—¿Hont he ficat?...
 Ah! las cartas son aquí
 de l' Elena!... Totas, totas
 plegadas aquí las tinc!
 Des de la primera escrita
 á l' edat de set anys, fins
 á la darrera!... ¡Pobreta!
 ¡pobr' amor meu!... L' infantil
 candidesa es la que parla
 primer, y tendra m' escriu
 ab més paraulas que ideas
 tot lo que la fa sentir!
 Jochs, aficions, ditxa suau,
 en ellas está reunit...
 Després, poch á poch, la ditxa
 s' enterbola, hasta que al fi
 ja no hi ha sinó tristesa,
 y es cada carta un sospir

continuat, es una llàgrima
que cau com plom derritit
sobre 'l méu cor!... ¡Oh rellíquias
estimadas!... Pél camí
las llegirém tots dosets,
y tornaré á ser feliç!
¡Aquestas, grogas!... ¡marcidas!...
Son las de la mare!... Escrita,
ardents de passió, de gelos
que semblava estar sentint,
á falta de cosa certa,
de son amor eccessiu. —
¡Y axó per vení á parar
hont hem arribat al fi?...
—Son bonas armas: guardémlas;
únicas provas que tinch
de...

ESCENA III.

D. LLUÍS.—FIDEL.

FIDEL. Si es servit de donarme...
LLUÍS. Pren aquets papers d'aquí.
(Li mostra 'ls que hi ha en la taula.)
Los altres potser me fassin
bon servey aquesta nit.
—¿Guardémlas... junt ab las cartas
de la mèva Elena?... SÍ.
¿Perque nó?... Just: mare y fills:
(Lliga 'ls dos paquets en un.)
aplech de quant he sentit.
(Se fica 'l paquet á la butxaca.)
—Fidel!

FIDEL. (Aturants.) Senyó!
LLUÍS. ¿Has vist algú
pèl carré, anant y venint?
No, senyor.

FIDEL. N'estás bèn cert?
LLUÍS. ¡Oh, prou! Lo carré es petit,
FIDEL. y col·locat com está
entre mitx de dos jardins...

LLUÍS. ¡Xit!... Lo gos está lladrant!
FIDEL. SÍ: truncan. (Després d'escollar.)

LLUÍS. Cuidado á obrir
á ningú més que á las duas
personas que sabs!

FIDEL. Tranquil
pot estar!

LLUÍS. Pren la llanterna,
y vès.

(Fidel se'n va pel foro, prenent-la de damunt la barana de
l'escala.)

(Mirant lo rellotge.) No més mitja nit!
 ¡ Tres horas d' espera encara!...
 — Mentre seguexi dormint...
 (Escolta y mira.) No 's mou... La porta es tancada:
 tot va á gust del meu desitx.
 FIDEL. (Anunci.) D. Victoriano de...
 LLUIS. (Anant á la porta del fondo.) Qu' entri,
 qu' entri...

ESCENA IV.

D. LLUIS. — VICTORIANO, FIDEL.

VICT. Amich mèu
 LLUIS. (Abrassantse.) ¡ Bon amich!
 VICT. ¡ Ditzosos los ulls y 'ls brassos
 que poden...
 LLUIS. Oh! gracias mil
 d' haver vingut!
 VICT. ¿ Vols callar?
 Haguera anat á Pekin
 de bona gana per véuret!
 LLUIS. Sí, mes...
 VICT. Ja sé 'l que vols dir:
 qu' es més fácil aná allá
 que als solitaris camins
 d' aquets barris del déu Caco!
 ¡ Quin capritxo estarte...
 LLUIS. Sí:
 — Espera un moment. — Fidel!
 pots retirarte.
 FIDEL. D. Lluís,
 ¿ y 'ls papers?
 LLUIS. Més tart, més tart.
 Tanca la porta, al sortir,
 y ten compte ab moure fressa
 sôta 'ls balcones!
 FIDEL. (Anàntsen.) Molt bè diu.

ESCENA V.

D. LLUIS, VICTORIANO.

VICT. ¿ Per ventura tens algú...
 LLUIS. Que dorm allá baix; però
 tenint bèn tancat exó.,
 — Fumas sempre?
 (Li ofereix un puro que Victor acepta.)
 VICT. Bah, com tu!
 (S' assentan.)

LLUIS. Denechs tornant' hi: aquí m' estich,
y m' hi trobo bé per ara,
perqu' era del meu bon pare
aquest casal algo antich.
Es di: 'l móvil qu' he tingut,
y ab lo que tot se concilia,
es, com te dich...
(Victor está sentat devant d' ell y diu maliciosament, tot en-
cenenent lo cigarro.)

VICT. ¿De família?

LLUIS. Vaya!

VICR. ¡Patricarcal virtut!

LLUIS. Búrlat, búrlat!... Ets lo diable
predicador!

VICT. Perqué?

LLUIS. Bah!

En Fidel ha hagut d' aná
no sé ahont, per l' agradable
y honrés gust de poguer dirte
que jo t' estava esperant!

VICT. ¿Has acabat ja, bergant?
Calma he tingut per sentirte,
perqué del cap fins als peus
la ditxa més gran, més pura
m' está embargant!

LLUIS. ¿Per ventura
has tret la rifa?

VICT. No hi veus!

He tret cosa molt més bona
que totes juntas, Lluïset!

LLUIS. Y ¿qué has tret?

VICT. He tret... he tret...

LLUIS. Acaba: ¿qué has tret?

VICT. (Després de mirar rezelós) ¡La dona!
(Moviment de Lluís.)

Si: de sa casa arrancar-la
he lograt, duguent-la ab mí,
y avuy he pogut, al fi,
tranquillament abraçar-la.

LLUIS. Ah! ¿Caritat...

VICT. Calla, Lluís,

(Ho diu mirant ab ulls molt oberts á son amic y mostrantli
las dents.)

y no me 'n parlis, per tots
los sants!... Ja ho veus: los devots...

LLUIS. Los devots... qué? ¿Son axís
com ella tots?... Crech que no!

VICT. Tú creus que no? En igual punt
també he estat y... ¿digan un
de verdader?

LLUIS. Un?

VICT. Si!

LLUIS. (Somriguent y sens mica d'énfassis.) Jo!

VICT. Tú? (S' alsa.)

LLUIS. (Id.) Si; jo, jo: 'l més sincer
y 'l més fervent!

VICT. ¡No hi atino!
¿Tu devot? Ja! ja!... Un marino
ab barba y tot!... No pot ser.

LLUIS. Donchs es: justament entr' altres
podrás trobar descregu's,
mes cors d' homes corromputs
no 'ls busquis entre nosaltres.
Lo marino creu, practica,
perqué en cada onada veu
pintada la ma de Deu;
y perqué tot, tot li indica
un poder molt superior
que damunt del seu domina;
per ço á la gent de marina
los escéptichs nos fan pòr.
L' immensitat solitaria
de l'aygua, la tempestat,
la vinguda del combat,
tot fa nexa una pregaria.
Més aquestas oracions
no privan als mariners
de cumplí ab los seus debers
y bítres com á lleons.

VICT. Amich, no 't contradiré:
respecto ta convicció
y 't crech un devot sa y bo,
peró has de convení en que
Donya Caritat té 'l nom
sòls per ella.

LLUIS. Convingut.

VICT. Y que jo estava perdut,
segons notava tothóm.

LLUIS. Tot lo que vulgas!

VICT. Així,
jugantme lo tot pèl tot,
m' he cansat de ser devot
á gust de sogra, Lluís.

LLUIS. Home ditxós! Vés: ¿qué fas
que no tornas á trobarla?

VICT. A baix?

LLUIS. Perqué no?

VICT. Y dexarla
luego al cotxe?

LLUIS. Si te 'n vas
ab ella, no!

VICT. Ens separem
ja?

- LLUIS. Sab que tu ets ab mi?
 VICT. T' enfada 'l saber que sí?
 LLUIS. Al contrari, home; en estrem
 m' agrada, però dispensa
 que Lo la inviti á pujar;
 sabent que tinch de martxar
 veurás no ha sigut ofensa.
- VICT. Com! te 'n vas?
 LLUIS. Aquesta nit,
 sens falta.
 (Alsantse.)
- VICT. Bahl y donchs ¿perqué
 fins ara no m' has dit ré,
 que no t' haguera aborrit,
 contante cosas estranyas,
 que no tenen res que veure...
- LLUIS. Asséntat, home. Pots creure
 Victoriano, que t' enganyas.
 Tú cambias d' habitació,
 per causa de Caritat;
 jo, si anármen he pensat,
 per ella es.
- VICT. Eh?
 LLUIS. Escoltam. ¿No
 sabs que l' Elena m' es fiola?
 VICT. Ho sé, y per cert molta falta
 li fas: pots dirho ab veu alta.
- LLUIS. Vetaquí 'l que 'm desconsola!
 Jo no sò casat per ara,
 ni penso en serho, ja 's veu;
 per ço l' estima 'l cor méu
 ab tot l' afecte de pare.
 La mamá n' está gelosa,
 y, comprenent no vull jo
 que 's forsi la vocació
 de la noyeta, m' oposa
 una ferma resistencia,
 que véncer m' he proposat.
- VICT. Y es per' có que m' has cridat
 y aquí m' has donat audiència?
- LLUIS. Ni més ni ménos.
- VICT. Corrent.
 Axó es franquesa y ben bona!
 (Se sent dins algun moviment.)
 Disposa. (Dantli la ma que Lluís
 estreny y relé.)
- LLUIS. Un' altra persona
 falta, que en aquest moment
 estich segú de que ha entrat.
- VICT. Y qui es ella?
- LLUIS. 'L méu nebot.

ESCENA VI.

D. LLUIS, VICTORIANO.—FIDEL, RAFAEL.

FIDEL. (Anuncia.) D. Rafael. (Y's retira)

LLUIS. Entra, xicot.

RAF. (Riguent) ¡Fa molt rato qu' he dinat!
Abl! Perdónam, tio Lluís,
perdónam, per 'mor de Deu;
estich botx, no sé 'l que 'm passa,
la sang me puja al cervell!

LLUIS. Qué hi ha?

RAF. ¡L' Elena robada!!!

VICT. No, home: estàs confonent:
no es l' Elena, no; es l' Amanda
robada pól marit que
¡ecce homo!

RAF. Us dich que 'm conste,
y no he tingut més que 'l temps
de vení aquí á tota brida,
atropellant á la gent.

¡Oncle, oncle Lluís, t' es fillola!

Tu la estimas molt ¿no es cert?

Donchs també la estimo jo:

¿ném á salvarla... aném.

VICT. A veure si axó es possible!

RAF. Calculem!

VICT. Just: calculem!...

—No se m' ocorra cap medi!

RAF. Home, pensa un rato més!...

LLUIS. ¡Ja, ja!... (Esclatant)

VICT. Te 'n rius?

LLUIS. ¿No he de riure?...

—L' Elena es aquí!

(Aprocsimantse) Cóm?

RAF. (Id) Qué?

RAF. Será cert?... ¡Oncle de l' ánima!

Oncle gran, sublim, inmens!

LLUIS. Pero be; tu.....

RAF. Espera, espera

que 't torni á abraçar!....

LLUIS. (Detinguentlò.) Rafael:

decidídament la estimas?

RAF. ¡Com un perdut!

LLUIS. Donchs ¿cóm es

que res me n' has dit fins ara?

RAF. Perqué no era encara temps;

tenia jo altrás caborias

(Marcat, mirant á Vict.) que 'l cor me turbavan més.

Ara te dich que l' adoro!

LLUIS. Está bé. Ja 'n parlarem.
 VICT. Tens rahó. Ara ocupemnos
 de lo altre.—Déxans, cap-vert. (A Raf.)
 (A Lluís.) ¿Sábs que axó es grave, molt grave?
 LLU S. Victoriano, prou que ho sé.
 VICT. Y ¿cóm t' ho has fet?
 LLUIS. Meditant

de la manera següent.

(Rafel, que s' havia separat un poch donant
 alguna mirada pels ànguls del' escena,
 ara torna à acostarse al grupo.)

—Al dexá, á las vuyt tocadas,
 la teva ex-casa, 'ls intents
 he previst de Caritat
 y burlarlos m' he promés.
 Sumosant que ma visita,
 faria obrar promptement
 á la teva sogra, he dit
 al meu vell Fidel qu' anés
 á vigilar los entorns
 de la casa, y ho ha fet.
 Jo havia rebut ja l' ordre
 de partir demá mateix,
 y, com que 'l temps es moneda,
 mentres vetllava 'n Fidel,
 jo corro á ilogar un cotxe
 y vaig á trobarlo á 'n ell.
 ¡Magnífich!

RAF.

LLUIS. Es negra nit:
 lo cotxero compareix;
 tanca 'l portal, ab un altre
 criat, y se 'n va á un café
 vehí. Una idea súbita
 m' ocorra, y dich á En Fidel;
 «Seguéxel y de tots modos
 entreténlo.» «Está molt bè;»
 me respon lo vell criat,
 doñantse aires d' home expert.
 —Pasa un quart d' hora; 'l silenci
 de la nit per allí creix;
 las llums á dintre la casa
 van, venen, com focs follets,
 indicant que va á cumplirse
 prompte 'l meu pressentiment.
 En efecte: ix un criat,
 busca per tot lo carrer,
 y no veyent á ningú
 més que 'l cotxero del meu
 carruatge, li fa una senya,
 l' altre s' acosta obedient,
 —y fiel á lo que jo avans

l' havia ja compromès...
«—Cotxero, esteu libre? — Si;»
li respon l' home. «—Acosteus,
donchs.»—Avansém: lo mèu cor
semblava estarse rompent.
Acurrucat en la sombra
vigilo... Al cap d' uns moments,
D. Just arriba ab l' Eiena;
Obra... ella munta primer;
tanco de cop la portella
com una fletxa parteix
lo cotxe, y la pobre noya
ni tant sisquera temps té
de fé un crit, perquè als meus brassos
li allunyo la pò ab un bes!
Piramidal, tio Lluís!

RAF.

VICT.

LLUIS.

VICT.

LLUIS.

VICT.

LLUIS.

VICT.

LLUIS.

VICT.

LLUIS.

RAF.

VICT.

LLUIS.

VICT.

¡Cuso,
amich!
Y ¿qué pensas fer?
A tres horas del matí -
emportármela á un poblet
de la costa.
Y luego?
Luego
embarcarla.
Estás seré?
Sereníssim com un príncep
d' Espanya!
Noy... meditém!
Es un robo d' una noya
menor... ¡Uf!...
M' explicaré.
Per ara ningú noticia
té del robo; no 'n sab res
lo criat de la Baronesa,
perqué no m' ha vist. Donchs bè:
mentres me buscan y 's perden
en conjeturas, las tres
van tocánt; muntém en cotxe
y... calcula lo demés,
sabent que dintre 'l navío
sò 'l senyor, sò l' amo, 'l rey!
(Entusiasmat) Oh! quina generació!
Nosaltres no som com ells,
perque havem degenerat!
Axó es botx!
No sé 'l perquè.
¿Perqué? — Oh amichs insensats!
¿heu perdut l' enteniment?

Lo que has dit, Lluís, es rondalla
per agradar als noyets,
que no saben qu' en lo món
hi ha montat un servey
de policia, que hi ha
guardias y carrabiners
y fiscals y jutges; y
que no 's roba impunement
una noya!

RAF. Bah! pamplinas!
temps ha que no 's fa res més!...

VICT. No parlo ab tu, orga de Caldas!

RAF. Com que deyas axó de...

(Victoriano allunya suaument á Rafel, que 's posa á investigar l'escenari primer, després lo foro, y desapareix á intervalos, buscant á Elena, fins á anarsen per la banda esquerra del fons.)

—Lluís, amic meu, reconcentrat;
creu que indefectiblement
vindrá a aquí la policia!

LLUIS. A aquí?... Bah! com tu no 'u veig!
Suposant que algú sospiti
que só aquí, ningú coneix
aquesta casa, sió
tu y En Rafel.

VICT. (A mitja veu) Ningú més?...
Y... Caritat?

LLUIS. (Sorpresa.) A que 'm fas
tal pregunta?

VICT. Jo 't diré...
Me venen certas idees
tan especials!.. Te coneix
tan y tan prudent que, al veure
l' estrany projecte que tens,
propi d' un amant romántich,
me pregunto sérliament
si 's fa per una fillola
un cop d' Estat com lo teul

LLUIS. Victoriano!...
VICT. Lluís, perdónam:
l' amistat fa só indiscret,
y jo torno á preguntarte
si ella la casa coneix?

(Rafel desapareix.)

ESCENA VII.

VICTORIANO, LLUIS.

LLUIS. Y si aixís fos? (Després d' haverse
ben assegurat de que Rafel ha sortit.)

VICT. Ah! ¿de modo
que la sab?

LLUIS. Jo no he dit...

VICT. Jém!...

¿Y tu ets padrí? Santa Bárbara!
¡Quins abismes entreveix!...

¿Caritat... caritativa!...

LLUIS. Callarás? (Mirant l'escena.)

VICT. ¡Y jo, ignocent
no la creya per ~~un~~ dolsa,
sent tant agra pèls demés!...

¿Callarás?

VICT. ¡Deu dels ezcércits!

LLUIS. Desgraciat, calla: En Rafel...

VICT. Callo: pero ella vindrá
y.....

LLUIS. Vindrá, vindrá: ja ho sé.

VICT. Escápat, donchs!...

LLUIS. Al contrari:
la espero impassible, ferm!
Vull l'enemich cara á cara.

VICT. ¿Y 'l vols rodejat d'agents
de policia?

LLUIS. No 'u creguis!
Vindrá sola! que sab bé
tinch armas ab que obligarla
á declararse impotent.

VICT. ¡Las sévas cartas!... ¿Y pensas
servirte d'ellas?... ¡Ets cruó!...

LLUIS. (Enérgich) Per salvar la pobra nene,
qu'ella martiritza, crech
son totas las armas bonas!

ESCENA VIII.

VICTORIANO, LLUIS, RAFAEL.

RAF. Oncle, dígam: ¿no podré
véurela un poquet?
(Lluis l'acosta á sí, y se 'l mira ab mirada penetrant en lo
blanch dels ulls.)

LLUIS. ¿De modo
que la estimas molt, Rafel?

RAF. Y 'n duptas, oncle?

LLUIS. ¿'L bastant
per dexar per sempre més
ta vida ociosa, atontada?

RAF. Sí, oncle, sí! (Ab entusiasme.)

LLUIS. Donchs mira....

RAF. Qué?

LLUIS. Vindrás al barco ab mí, ¿t' sembla?

RAF. Així tan sols ho comprench.

LLUIS. Douchs arréglat l'equipatge.

RAF. ¿Y véurela no podré
una estoneta avans?

LLUIS. N6.

RAF. A lo menos ¿me promets
parlarli de mí?

LLUIS. Sí, sí:
t' ho prometo.

RAF. Dochs ¿qué aném,
Victoriano?

(Torna al fondo; igual joeh que anteriorment per l'altra cantó.)

VICT. Y jo, Lluís,
¿perqué só bo?

LLUIS. Tu al corrent
me tindrás de lo que passi
quan seré fora.—Aquí tens
(Dantli uns papers.)
los signes convencionals
ab que compéndrens podrem.
Notas de tot, y una clau
que pot fernos molt servey.
Tot ho he previst!

VICT. Descansat
pots quedar..... Però un consell.
(A mitja veu, y tocantli la butxaca del paltó en que Lluís s'
ha ficat las cartas.)
Las cartas..... ah! no las guardis,
sí 'm vols creure, sobre téu!

LLUIS. Perqué?

VICT. Quí sab! Es probable
que vinga furiosa, y... (Pau-a.)
(Lluís obra 'l secreté y li tanca 'l plech.)

LLUIS. No hi perdo ré: aquí las poso
y, al anármen, las prendré.

VICT. ¿Tanca bé 'l calaix?

LLUIS. Oh! mira....

VICT. BÉ! Coratge, pit y fé,
que la teva causa es justa
y 'm tindrás sempre ab tu.—Adén.
(Lluís li estreny la mà qu' li ha ofert Vict.)

LLUIS. Gracias en nom del carinyo
que t' he tingut sempre!....

VICT. (A Raf. que ha tornat.) ¡Anem,
platónich enamorat,
á retiro?

RAF. Igual me té.

VICT. ¡S' l'hagués vista!....
(Enduguéntsel). Més tart,....
més tart,.... més tart, llaminer!....

ESCENA IX.

D. LLUIS.—Després FIDEL.

LLUIS. Fidel, empórtat axó. (Los papers.)

FIDEL. Molt bé está.

LLUIS. ¿Dorm?

FIDEL. Oh! no 'u sé!

—¿Vol qu' ho miri?

LLUIS. No, no cal;

no ha de faltarme pas temps

per prevenirla, y... millor

será que dormi. Dexem,

dexemla dormir.....

ESCENA X.

D. LLUIS, ELENA.

(Fidel se retira.)

ELENA. (Ent.e-obrínt la porta dreta.) Padrí,
no dormo!

LLUIS. ¿Desperta ets ja?

ELENA. No! Per poguer despertá
es precis avans dormí!

LLUIS. ¿No u' has fet?

ELENA. No.

LLUIS. Per desgracia!

ELENA. Qué vols que t' hi dign, fill?

Després d' aquell gran perill,

¿qui acluca 'ls ulls?—¡Me fas gracies!

Després de dexar al pare

y á la mare y á tot hom!....

—Y.... digam, padrí:....

LLUIS. Qué?

ELENA. ¿Hont som?

LLUIS. A casa!

ELENA. ¿Y no 'u sab encara

la mamá?

LLUIS. Sí al convent vols

tornar, li podem escriure!

ELENA. ¡Oh, no! (Ab esglay.)

LLUIS. Donchs, haurem de viure,

per ara, Elena, tots sols.

ELENA. ¿Y no 's pot conciliar tot?

LLUIS. Sabs que pél teu bé m' asanyo,

y 't juro que no t' enganyo,

quan te juro que no 's pot.

—La feva mamá es molt dura

per tú!

ELENA. Massa ho sé!.... Però

ho fa ab tan bona intenció!

LLUIS. Axí ho creus?

ELENA. N' estich segura!

LLUIS. No m' has parlat sempr' així!.....
De las cartetas t' apartas....

ELENA. Qué! ¿guardas las mévas cartas?

LLUIS. Oh! totas las guardo allí.

ELENA. (Vivament.) ¡A veure!

LLUIS. Nó: no pot sé;
més tart las irém legint,
é hi veurás anar llanguint
l' amor á ta mare.....

ELENA. Qué!

¿T' hi dich mal de la mamá?

LLUIS. Mal no: tens massa bon cor;
peró 's veu que 'l teu dolor
acusantia á n' ella está.

ELENA. En aquest cas es precis
esqueixarlas!....

LLUIS. ¿Esqueixarlas?

Nó: podem molt bé guardarlas:
no las veurá, á fé de Lluís.

ELENA. No importa!... Esqueixém!...

LLUIS. No!

ELENA. Si; perque no he obrat com cal:
parlarne mal fóra mal,
pró haverho escrit es pitjó!

LLUIS. Bé; més....

ELENA. Ella es desgraciada;
sufreix y plora també!...
Padrí meu, prométem que
creurás aquesta vegada!

(Li diu, acariciantlo.)

LLUIS. Sí, ángel del cel; sí, sí:
així qu' en camí 'ns trobem.....

ELENA. ¿En camí?

LLUIS. Demá marxém.

ELENA. ¿Yhont tenim qu' aná, padrí?

LLUIS. Aném... ben lluny del convent!

ELENA. Y tornarém?

LLUIS. Tart será.

ELENA. Y la mamá?

LLUIS. (Contrariat.) La mamá,....
la mamá!.... Continuament
parlas d' ella! Ets ben ingrata!

¡La estimas molt més qu' á m !

ELENA. Oh que nó, que nó!

LLUIS. Oh que sí!

y aquest eccés, nena, 'm mata!
ELENA. Donchs fas una mala cosa,
perque si es, com ha de ser,
l' amor de filla 'l primer,
més bé pot estar gelosa
ella de tu, que tu d' ella!

- LLUIS. De manera que á tenir
entr' ella y jo qu' escullir....
- ELENA. Seria ben trista estrella!..
- LLUIS. Però ¿ab qui irias al fi,
seguint tas inspiracions?
- ELENA. Ab ella!
- LLUIS. Ab ella?
- ELENA. Sí.
- LLUIS. Donchs....
me 'n valg á ferla venir.
(Va per alzar-se; Elena lo reté carinyosament.)
- ELENA. Oh no!
- LLUIS. ¡Sí 'l teu cor l' anyora!....
- ELENA. T' erras: sinó, experimenta
com faig, alegre y contenta,
lo que vols, sent ella fora! (Pausa.)
- LLUIS. Tens rahó; rahó molt clara:
lo que fas es ton deber....
Peró... ¿y si arrijava á ser
per fortuna jo 'l teu pare?
- ELENA. Oh! sí aixís fos, sens' empenyo
més que á ella t' obehiria.
- LLUIS. Y perquè?
- ELENA. Perqué creuria
que tu eras lo primer duenyo.
Pero tú no abdicarias!
- LLUIS. Ya te 'n responch!
- ELENA. (Espansiva.) Ay, padrí!
- LLUIS. (Llástima... (Aturant-se ab cert rubor.)
(Incitant.) Digas....
- ELENA. Vull dir.... (Repensada.)
Nó, nó, nó: m' aborrriria
si t'ho deya. Dos ofensas
faría!...
- LLUIS. Ab qué? ¿Ab desitjá
que jo fos lo teu papá?
- ELENA. Jo no 'u he dit! (Tapantli la boca.)
- LLUIS. Però 'u pensas!
- ELENA. Tant bondadós per mi es!
- LLUIS. ¿Y jo no sò mes bò?
- ELENA. Sí:
tu ets molt millor per mi!
- LLUIS. Vina.... acóstat un poch més!
(La té casi abressada.)
—Digasme: ¿qui es qu' ha vetllat
la teva infancia, Eleneta?
¿Qui la primera rialleta
dels teus llabis ha besat?
¿Es ell ó jo qui passava
dias enters de consol
apropet del teu bressol

y en tos ulls s' enmirallava?
 ¿Los dois primers qu' has sentit
 es ell qui 'ls ha sapigut?
 ¿Es ell, es ell qui ha rebut
 las cartas que m' has escrit?
 Y avuy mateix, ¿per ventura
 ha estat ell qui t' ha salvada
 d' una mort anticipada,
 d' una mort fosca, segura?
 Oh, nó, nó! No s' equivoca
 lo teu instint, que s' inclina
 á mi, que ferm te domina,
 que s' escapa de ta boca.
 Y es que sents una veu clara,
 que 't diu, ab tendra dolsó,
 que jo sò, ¡oh si! que jo sò
 per tu lo verdadé pare;
 mentre jo sento altra veu,
 veu bèn igual á la téva,
 que 'm diu qu' ets la filla méva,
 cor dol méu cor, ángel méu!

ELENA. Lo méu segon pare, sí! (Abrassantlo.)

LLUIS. Nó, nó: l' únic! (Vivament.)

ELENA. ¿Qué dius?

LLUIS. (Ab més foch.)

Ah!

No 'u sabs? tu... (¡Haver de callá,
 ¡Deu méu, no poguerli dí!)

ELENA. Padrí, ¿ploras?

LLUIS. Filla hermosa!

(Li diu, patonejantli las mans ab follia.)

¡filla amada!...

ELENA. T' he dat pena?

¿Estás gelós?

LLUIS. Oh si, Elena!

ELENA. Si?... Donchs... escolta una cosa.

LLUIS. Ah!...

ELENA. Pró t' ho he de dir baxet,

y m' has d' assegurar tu,

que no dirás á ningú

á ningú, padrí, 'l secret!

LLUIS. Dígal, sí! (Anclant.)

ELENA. Oh! á cau d' orella...

—T' estimo...

LLUIS. Acaba!

ELENA. Més... més...

qu' á n' ell! (S' aparta.)

LLUIS. (Radiant.) Es quant vull; ja res

me falta. ¿Vindrás?

ELENA. Si á n' ella

me dexas escriure...

- LLUIS. Oh!
Ves á ferho. ¿Y seré jó
qui li enviaré 'l teu escrit,
quan me sembli?
- ELENA. Tu ets molt duenyo:
en axó no hi tinch empenyo.
- LLUIS. Donchs... escriu. (S' axeca.)
- ELENA. Tot deseguit.
(Se 'n va cap al seu aposento y retorna, tocant suaument, y ab cert co-
quetisme, l' espatlla de D. Lluís.)
—Y... dígam, padrí: ¿després...
martxarém tots sols?... ¿tots sols?
- LLUIS. Ab En Fidel. ¿Quí més vols?
- ELENA. Ah!... pensava que algú més...
(Y baxa 'ls ulls, id.)
- LLUIS. ¿Que 's diu... Rafel?
- ELENA. (Vivament.) Oh! jo 'u dich!
¿Sabs?
- LLUIS. Més val que á casa quedi,
perqué ab son gèni no enredi
la martxa. ¡Com es un xich
atolondrat y lleuger!...
- ELENA. (Vivament.) Padrí, t' enganyas!
- LLUIS. ¿Vols di'?
- ELENA. ¡Si l' haguessis vist, ab mí
ha estat tot un cavaller!
- LLUIS. Farém, donchs, que 's dexi veure.
- ELENA. Sí, eh?
- LLUIS. ¡Deume aquesta franquesa
tan dolsa! ¡aquesta puresa
virginal!... (Y poguer creure
poguer di: «es mèva!»)
- ELENA. Ara hi penso!
- LLUIS. En qué?
- ELENA. En que no tinch paper,
ni res del qu' es menester,
al meu quartol.. ¿Com comenso?
- LLUIS. Pren d' aquí lo que 't fa falta.

(Obra la paperera ó secretor, y Elena prepara lo necessari.)

ESCENA XI.

ELENA, D. LLUIS. — FIDEL.

(Entra rápidamente, y va á D. Lluís, parlantli ab veu baxa).

- FID. D. Lluís, hi ha una senyora
que s' está esperant á fora!
- LLUIS. ¿Com es?
- FID. Va tapada: es alta.
—¿Tanco 'l jardí?

LLUIS.

Espera que...

(Va al fondo, y mira desde 'l cap-demont de l'escala. Fidel s' adelanta fins á Elena.)

ELENA. ¡Quinas plomas!

FID.

¡Com que ja

está tot enfardat!..

ELENA.

(Trobant lo paquet de cartas) Bah!

(Mira las cartas per sobre)

Tot menos las cartas, ¿eh?

¡gracias!

FID.

Y ara l' equipatge
del senyor, que ja está bo
y tancat!..

(Elena embolica lo paquet y diu, entregentli:)

ELENA.

Donchs fica axó

en lo meu saquet de viatge.

(Ella tanca 'l secreter; Fid. se 'n va per un cantó—D. Lluís torna á entrar sopladament y 's dirigeix á Elena, mentre aquesta tanca.)

LLUIS. Retirat tot desseguít.

ELENA. Mès per'escriture...

LLUIS.

Després.

ELENA.

No tinch ploma ni tinch...

LLUIS.

Vès!

Mes tart. (Aturullat.)

ELENA.

Es que no t' he dit

que acabo de...

(Volentli indicar que ha tret las cartas.)

LLUIS.

Per Deu, nena,

més tart: déxam!..

ELENA.

Hi ha algú?

LLUIS.

Sí.

Donchs me'n vaig que ningú
me vegí.

LLUIS.

Sí, vès, Elena,

(Ella está al pas de la porta)

al téu quarto, y tancat.

ELENA.

(Casi entrada)

Sí!

LLUIS.

Y no 't dexis veure en lloch!

ELENA.

(A dins) Miraré de dormir un poeh.

LLUIS.

Axó es. Dorm....—¡Es fora al fi!

ESCENA XII.

D. LLUIS.—CARITAT.

(Aquesta vestida de negre, resolta, altiva, després de donar un cop d'ull á l' escena y dominant sa emoció.)

CARIT.

¿No 'm pregunta perquè aquí
he vingut?

LLUIS.

Escusat es.

CARIT. Vosté la filla m' ha pres!

LLUIS. La... sèva filla: es axí.

CARIT. Y perquè?

LLUIS. Senzillament:

perque no puch tol-lerar
que se la vulga fé entrar
á la forsa en un convent.
(Caritat passa á darrera del ganapé.)

CARIT. Vosté vol intimidarme,
per venjansa... Ho comprench bè,
y, com que 'l joch coneix, sé
que l' Elena ha de tornarme.

LLUIS. No hi ha cap joch, Baronesa.
Sériament fins ara he obrat
y seguexo disposat
á seguir la meva empresa.

(S' assenta prop la taula.)
CARIT. ¡Es dir que 'm roba ab violencia
la filla?

LLUIS. Pitjor vosté
que 'm la robava també
suprimintli l'ecsistenzia.

CARIT. ¿Per darla á Deu? ¿Per cumplir
un vot?... ¿Vosté en ells no creu?

LLUIS. Oh! hi crech tant, qu' hi fet lo meu,
y es que no veuré sufrir
la nena!

CARIT. (Passant á la dreta.) Sufrir! per fer
la sèva mare d'ixosa!

LLUIS. Sa mare ¿á la que fa nosa?...
No será, no: no pot ser.
No pot ser que se li digui:
«mira, no tens vocació,
pró sofreix mort y passió
pera que ta mare rigui.
Tu ets lo viu remordiment
que va acusantla tot' hora!..
Ella ha sigut pecadora;
pagaho tu, entrant al convent!
Ella s' ha divertit molt:
en lo gran món ha viscut
y ha gosat tant qu' ha pogut...
Entra al convent: ella ho voll!
Tu sas faltas pagarás:
ella ha dansat? Donchs tu pregal
Ha rigut? Donchs tu gemega;
plora fins que 't morirás.—»

CARIT. Oh! mas faltas ecspiaré
a pesar seu!

LLUIS. Me consola
creure ha de lograrho sola...
Entri al convent: m' está bèl

CARIT. ¿Perjura 'm voldria encara
després de culpable?

LLUIS. Tot,
Baronesa, serhe pot,
ménos una mala mare!

CARIT. ¿Y es ell qui... (Descendint.)

LLUIS. (Id.) Dexi en repós
recriminacions, Senyora!
La mèva conciencia plora
la falta gran de tots dos;
pró no he pensat ni un moment,
per més que l' horror m' eczalta,
en fer ecsplar ma falta
á un estrany, á un innocent.
Axó á mí la relligió
no m' ho diu en cap paratge.

CARIT. Veig que parlem un llenguatge
(Ho diu mudant de tó.)
que 'ns trau de nostra qüestió.
Acabém d' una vegada.
Vull ma filla!

LLUIS. No pot sé,
perque... jo la vull també.

CARIT. ¿Y si jo, desesperada,
(Signa la finestra.)
vaig, crido y puja ab llestesa
la policia aquí dalt?

LLUIS. Demá la ciutat comtal
sabrà...

CARIT. Que se 'm va robar
la joya que du 'l meu nom
y m' alabarà tothom
lo venirla aquí á arrancar
de.....

LLUIS. (Alsantse.) ¿De són...

CARIT. Calli ¿y tindria
vosté atreviment per dir...

LLUIS. A tot me sabré atrevir.

CARIT. ¿Fins á semblant villanía?

LLUIS. A tot!

CARIT. ¿Y es un home noble
qui en dirme axó no repara?

LLUIS. Lo mateix, Senyora, es pare
un caballer que un del poble.

CARIT. ¡Miserable!..

LLUIS. Fals! No 'u sò.
(Ho diu, dant un cop sobre la taula.)

Com á honrada obri vosté
y li juro per ma fé,
que honrat també obraré jo. (Pausa.)

CARIT. Oh! cridaré!.. (Y va la finestra.)
(D. Lluís li contesta fredament y apoyat en la taula.)

LLUIS. Si s'hi empenya,
hauré d'ensenyar al món
cartas qu'en mon poder son...

CARIT. ¡Mas cartas!! (Anonadada.)

LLUIS. Ja no n'es duenya.

CARIT. No las té... Son esquezadas!..

LLUIS. Ni una sola n'he romput.

(Y senyala lo secreter.)

(Caritat torna a l'escena desesperada.)

CARIT. ¿Y tindrà tan corromput
lo cor, que d'armas vedadas
fassi un us que inspira horror?

(Cau assentada al sofà.)

¡Déu meu, Déu meu! ¿y es possible
que á un home tan aborrible
hagi tingut tant d'amor?..

Oh! no pot ser!.. ¡no es vritat!

Jo no podia estimarlo;

jo no podia mirarlo;

jo... ¡Deu meu! ¡Deu bondat!

(Pausa llarga, transició.)

(Abhorror.) No, no... perdó! Boja estich;

perdó, Lluís! No recordava

qu'encara avuy t'estimava,

que ab tot y serm' enemich,

he vingut aquí á trobarte

segura del teu amor,

(Carinyosa é incitant.)

segura de que 'l teu cor

sabria, fiel, recordarte

que t'estavas algun dia

agenollat als meus peus...

Miram, miram, Lluís: ¿no veus

qu'encara, si vols, podria

estimarte y sé estimada

com en aquell temps, ditxosa?..

Miram!.. Sò bastant hermosa

encara!.. Oh! una mirada,

una sola es la que imploro

de tui.. (Acostaus'hi més.) ¿De mí no t'apartas?..

Solament tornam las cartas;

tórnamelas y... t'adoro!

LLUIS. ¡Es massa car! (Tranquilament.)

CARIT. (Separantse bruscament.) Oh! he mentit:

no t'amo, no: t'aborrexo!

¡me fas horror!

LLUIS. Preferexo

veurela en aquest sentit.

A un maríno la franquessa
li agrada sempre: no es broma!

(Caritat diu las següents paraules anant vers ell amenassadora. Lluís li contesta sens moures, tranquil y somriguent.)

CARIT. ¿Y es possible que aquest home
me tinga...

LLUIS. ¡Qué, Baronesa!
¿Vol matarme?

CARIT. (Desesperada.) Vull la nena!..
(Cridant.) —Elena!.. Elena!..

LLUIS. ¡Senyora,
que 's pots sentir desde fora!..

CARIT. Qué 'm fa?.. Vull ma filla... Elena!...

LLUIS. Silenci!.. Algu vé.

CARIT. ¡Milló!

¡Vull...

LLUIS. ¡Tot ho descobriré!!...

(Caritat, no poguent resistir tanta sensació, se dexa caure fadigosa en lo ganapé.)

CARIT. Obri com vulga!...

LLUIS. (Sentint passos.) ¿Qui vé?

ESCENA XIII.

CARITAT, LLUIS,—VICTORIANO.

(Entra pel fondo dreta, tot esglayat.)

VICT. Jo.—Ella! (Veyent á Caritat.)

LLUIS. ¿Qui hi ha?

VICT. ¡'L Baró!

LLUIS. ¿Sol?

VICT. Cá! han trobat al cotxero

y ab los seus indicis... Mes...

rondan lo carrer... Vés, vés;

fuig, fuig ab l' Elena!

LLUIS. (Duptant.) Pero...

(Resolt.) Quedarme millor será:

ells més depressa anirían

y també 'ns atraparían.

—Digas que, sens mes tardá,

En Fidel obri.

VICT. Está bé.

(Vict. se 'n va corrent.)

ESCENA XIV.

D. LLUIS, CARITAT.

CARIT. (Triunfant.) Al fi, D. Lluís, venceré!

LLUIS. (Netament.) Oh no! al fi, ne vencerá!

- (Recalcant.) Dirá qu' ella no es aquí.
 CARIT. ¡Jo? (Horroritzada.)
 LLUIS. (Id. que avans.) Vosté n' está segura,
 y partirán ab premura.
 CARIT. ¡Jo haig de d'í axó?
 LLUIS. Vosté, sí,
 ó bè las cartas...
 (Mostrant lo secretar.)
 CARIT. ¡Infame!
 LLUIS. Basta d' injurias, senyora,
 propias d' una pecadora
 com indignas d' una dama!
 CARIT. Oh!
 LLUIS. Aquí son. Res: pit y fora!
 (Indútil es encarregar gran rapidesa en esta escena, sobre tot en las
 darreras paraulas, per lo qu'es en sí y pera que formi contrast ab la
 següent.)

ESCENA XV.

D. LLUIS, CARITAT.—BARÓ, VICTORIANO, D. JUST.

- (Lo Baró diu la primera tirada de versos ab digna cortesía, desde
 'l pas de la porta, sens veure á Caritat.)
 BARÓ. Ignoro, D. Lluís, si troba
 ma visita intespestiva,
 pero 'l cas que la motiva
 no sóls l' esplica y l' aproba,
 sinó que dret me daría
 per fer pujar certa gent
 qu' espera á baix: pró creyent
 que més bé destorbarían
 l' esplicació natural
 que ha de dar-me un caballer
 los he fet quedá al carrer...
 Díguim, D. Lluís, si he fet mal.
 (D. Lluís l' invita ab un ademán á entrar.)
 LLUIS. Baró, li agraheixo 'l favor
 d' habé escusat sa visita.
 BARÓ (En escena.) Y bé ¡vosté no suspita
 lo que 'm dú?
 LLUIS. M' ha fet l' honor
 la Senyora Baronesa
 de indicarme.....
 BARÓ (Adonantse d' ella.) ¡Aquí, Senyora,
 vosté?
 LLUIS. Sí: ha arriuat á la hora
 ab vosté, com vosté presa
 d' igual suspita.
 BARÓ. ¡Més... còm
 sabía...

CARIT. Un criat!

LLUIS. (Vivament.) No olvidem
que perdre temps no debem.
Sapiguém per lo que som
reunits aquí.—¿Vosté creu,
Baró, que jo li heïrobat
á l' Elena?

BARÓ. M' ha forsat
tot á creurho, senyor méu.

(D. Lluís passa á detrás del sofà, colocalantse prop de la paperera ó
secreter.—Caritat repara en sos moviments.)

LLUIS. Y, no obstant, tinch que negarli.
A la senyora he dit ja
que l' Elena aquí no está.

BARÓ. Baronesa!...

LLUIS. Parli, parli;
per favor!

CARIT. (Despres d' un esforç.) Aquí no es!
No hi es!

BARÓ. Fortas presuncions
tenim.....

VICT. (Vivament.) Las indicacions
d' un cotxero no son res
devant la formal resposta
de la senyora!..

JUST. (Apoyant'ho.) Es vritat;
y á més ¡quina utilitat
tindria 'l'senyor... Res costa
de creure!...

LLUIS. Axó anava á dir,
Senyors. ¿Quinas conseqüencias...

BARÓ. (Afirmant.) Ja, ja: mes las apariencias
son tals, que fan presumir.....
—Baronesa, ¿estás segura
d'haberho visitat tot?..

(D. Lluís fa fressa ab'lo secreter.)

CARIT. ¡Tot!..

BARÓ. (Recalcat.) ¿Tot lo que veure 's pot?

LLUIS. (Vivament.) Oh! aquest pis es d'estructura
molt reduhida. Ja 'l'veurán;
perque suposo, Baró,
que sens ferhi una inspecció
sa casa no dixerán.

(Mostrant.) Aquí 'l saló... Un gabinet...

(Indica l' esquerra. Lo Baró observa aclucant los ulls y posantse 'ls len-
tes com á curt de vista.)

BARÓ. Y allá? (La dreta.)

LLUIS. (Leugerament.) Dos habitacions...

BARÓ. ¿Tancadas?..

LLUIS. Ah! mil perdons!

Me creya no sé indiscret,

després d' haberlas mirat
la senyora!.. Se la invita
á repetir la visita.

BARÓ. (A ella.) Ja que ho diu de tan bon grat,
podem acceptar.

(D. Lluís obre la porta; lo Baró s' acosta fins molt prop de l' entrada,
Caritat traspassa un poch més de l' entrant, y torna á apareixer molt
pàlida.)

CARIT. ¡Ningú!

LLUIS. Ja ho veu: y ara, Baró, pensi
si l' hi enganyat!..

BARÓ. Ah! dispensi.

LLUIS. Dé res: potestar segú
que compartexo 'l pesar
de vosté, y sento infinit
no poguer aquesta nit
ajudarlos...

BARÓ. ¿Vol callar?

—Permétim ara un moment
deliberá ab los senyós.

(S' ajunta ab D. Just y Vict. qu' está al fondo esquerra del saló, prop
la finestra, y quedau conversant los tres.)

LLUIS. (A Caritat.) Bé, senyora! Ara entre 'ls dos
ha mort l' odi.

CARIT. (Plorant á despit séu.) Oh! ¿finalment...
vosté...

(D. Lluís veyent al Baró que s' acosta.)

LLUIS. 'L Baró: (Qué s' acosta.)

BARÓ. (A Caritat.) Aquets senyors
aprovan que 'ns en anem;
ab axó, 'ns retiraréu;
(A Lluís.) agrahts als séus favors.

LLUIS. ¿Vol permétrem, Baronesa,
darli 'l bras? (Y li ofereix.)

CARIT. (A ella mateixa, decidida.) És massa! Al fi...
(Lo Baró se gira.)

BARÓ. Qué?

CARIT. (Fora de sí.) Que l' Elena es allí!

BARÓ. Cómo?... No la dech habé entesa!

LLUIS. (A Caritat.) ¡Desgraciada, diré...

CARIT. (Id. que avansa.) Tot
lo que vulga... Elena méva!
(Cridant.)
la mare... la mare téva
te crida!..

(Va al primer terme, y reb en sós brassos á Elena.—D. Lluís al primer
impuls vol anar á obrir lo secretre y 's para.)

ESCENA XVI.

LOS DITS Y ELENA.

ELENA. ¡Mamá!..

BARÓ. ¿Se pot
concebí ilfamia més gran?

(Ab forsa.) —D. Lluís, sou un miserable

y...

JUST. }
VICT. } ¡Baró!!..

(Lo primer en l' acte de polsar, sens móures gayre bé gens. Vict. interposantse resolt.)

LLUIS. Si sò culpable
ó no del qu' está passant
demá ho sabrá á primer' hora,
en que li daré complertas
las espl: cacions més certas.

BARÓ. Aixís ho espero.

JUST. Exim fora,
Baró!!..

VICT. Sí; anémsen, papá,
que la gent de baix...

(Ho diu emportántsel suaument.)

BARÓ. Tens rahó.

(En lo pas de la porta del fondo torna á girarse de cara á D. Lluís y diu enérgicament:)

Fins á demá!

LLUIS. Si, senyó.
(Se'n van lo Baró, D. Just y Vict.)

ELENA. Padrí, m' has de perdoná!

(Ho diu á Lluís dantli la ma.)

T' he dit que si ella amorosa
venia...

(Caritat va enduguéntsela instintivament.)

LLUIS. Vés, ángel méu.

CARIT. Mírla, D. Lluís... ¿La veu?..

—Prénguimela ara, si gosa.

(Aixó ho diu casi al pas de la porta, ab tó de triunfo y mirada altiva.—
Quadro.)

FI DE L' ACTE TERCER.

ACTE QUART.

Igual decoració qu' en los dos primers.—Es de dia.

ESCENA PRIMERA.

VICTORIANO, IGNASI.

VICT. Donchs ¿no s' ha llevat, Ignasi,
la senyora Baronesa?

IGN. La Senyora no ha tocat
encara ; ab axó es de creure
que dorm !

VICT. ¿Y 'l senyor Baró?

IGN. Está al jardí que 's passeja.

VICT. ¿Y no ha vingut pas algú
aquet matí?

IGN. Ningú!

(Pausa.—Ignasi va per retirar-se.)

VICT. Espérat...

IGN. ¿Demana? (Adelantantse)

VICT. (Duptant) Sí;.. nó. (No fem
preguntas massa indiscretas.)

IGN. ¿Deya que...

VIC. Res : pots anárten.

IGN. (Sortint.) (Vaig en tot á las palpentas!
May m' hi havia trobat....)

ESCENA II.

VICTORIANO SOL POC DESPRÉS D. JUST.

VICT.

Bravo!

(Mira són relotge.)

Arribo á temps, y me 'n queda.

Tot just las vuyt! Esperar

puch á n' En l'luís mitja horeta,

sense que puga queixarse

la mèva dolça costella.

(Apareix D. Just al fondo, parlant á una criada.)

JUST. Xocolata!.. preferexo
xocolata, qu' alimenta
y, al mateix temps dulcifica!

(La minyona 's retira. D. Just entra en escena, netejant las ulleras
que 's posa avans de acararse ab Victoriano.)

VICT. Tant d' hora aquí?.. No li feya.

JUST. Calli, home, calli : no 'm parli
d' axó! Ha de saber y entendre...
Sòls l' esprit caritatiu
podia lograrhol... Uy! (Fadigats' assenta.)

VICT. Sembla.
qu' está fatigat?

JUST. Ja ho crech!...
No hi ha en mon pit resistencia
á tant moviment!.. Fígúris
—tornant al qu' avans me deya,—
que á las duas del matí
era massa tart, ó era
massa dejorn per anármen
á casa!...

VICT. Oh! está clá. Y las llenguas
que desseguída mormuran...

JMST. Nó: jo no las baig de témer:
tinch formada opinió pública
vecinal, que no comenta,
á lo menos que jo sániga,
cap paraula ni obra méva.
Pero... era molt tart; y he atmès
del Senyor Baró la oferta,
y he dormit dalt, en un quarto
lucós, lucós... de modestia;
sense mistos, calsador,
plantufias, aigua calenta,
y demés série de cosas
que serán, si 's vol, cosetas,
y juntas, D. Victoriano,
un benestar constihuxen.
Mès com sab que jo, á pesar
de no viure en la opulència,
perque no só sibarita
y Déu me lliuri de serne,
vull accontentar al cos,
per no tenir la molestia
d' ocupármen...

VICT. Si; conech,
D. Just, las teorías sèvas.
—¿Donchs no haurá dormit?

JUST. ¡No tant,
no tant!..—Algunas horetas.
he lograt conciliá 'l són,
quan, al millor de la festa,

que serian quarts de quatre...
-jencara tinch pól-'m desperta :
¡brrum!!... una detonació;
(Moviment de Vict.)
una detonació horrenda.

VICT. Y ¿hont era?

JUST. Ja irá enterantse ;
prengui un poquet de paciència.
M' incorporo, salto, obro
en camisa la finestra
y ab lo terror y ab la fret
al moll dels ossos, que 'm feya
tocá á missa matinal
ab las dents...

VICT. ¿Qué ha vist?

JUST. ¿Sab qu' era?

|| Era...

VICT. Qué?

JUST. ¡'L Baró al jardí,
que s' adestrava en la feyna
de tirá ab pistola!.. ¡Horror!
¡Encara 'ls nirvis s' alteran !

VICT. Y... ¿tirava bé?

JUST. ¿Qué diu?

apunteria estupenda
cóm la séva, no 's pot dar,
y dupto la tinga un mestre.

VICT. Humm!...

JUST. Mogut d'una curiosa
pietat, desde la finestra
li crido ; « ¡Ey, senyor Baró !
veig que ho fa bonich, que acerta
tot quant apunta ; pro ¿á qué
treu cap la diversió aquesta? »
-Y 'm respon, acompanyant
las paraulas ab blasfemias
que renuncio á reproduhirli :
« —A matar al que va pendre
la pobra Elena! » —Jo, amich
de la pau, com per sistema
sab que ho só, D. Victoriano,...
VICT. Si ; me consta.

JUST. Al sentí aquella
contestació atterradora,
demano al cel eloqüència,
y li improviso un sermó
contra 'l desaffo. Presta
l' assumto, cóm vosté veu,
y jo, qu' estava de vena,
he tret á lluhir arguments
d' aquells que no 's resistexen.

VICT. Y... ¿llavors ell?

JUST. ¿No li han fet tot lo desitjable efecte, y ha respost. «—Lo mataré!—»
VICT. Bah!

JUST. Vinga llavors la réplica sentimental: «—Oh, Baró! ¿matarlo per la imprudencia d' haber robat sa fillola? Fora una crueltat inmensa que la generació actual...

VICT. ¿Y, al fi...

JUST. Perdent la paciència, se n' ha anat cap á l' *Ensanche* á trobar... Ja 'm pot entendre!
VICT. ¡Massa!

JUST. Y jo, veientme sol, se m' ha ocorregut l' idea de sorprendre 'N Celestí, tirantli un poch d' aigua fresca per despertá...

VICT. (Afirmant.) Ja.

JUST. (Ocorrentli un pensament.) ¡Y ara hi cáich! potser vosté puga ferme un servey.

VICT. ¿Jo?

JUST. SÍ: aclarirme una cosa que interessa.
(Victoriano torna á mirar lo rellotge.)
VICT. Digui.

JUST. Arribo á casa 'l noy y dich á la despesera:
«—¿Dorm encara 'l mèu menor?
«—D. Just,—la dona 'm contesta—
no 'u crech, perquè aquesta nit no ha dormit á casa!»

VICT. Ah!.. 'M sembla...

JUST. No li sembli res de mal.
Pobre nen! Fòra l' ofensa més gran que 'm podria fer!..
¡Ell, empapat de las retglas de la moral més estricta, més tirant y més severa!
¡Ell, educat en l' escola dels no escolars per un mestre del mèu rigor!.. ¡oh, no, no!
No he tingut cap mala idea, y he presumit qu' alguna obra caritativa... ¡En quaresma hi ha tanta gent que dejuna!
¡Tants malalts que ningú vetlla!..

—M' he decidit á esperar-lo,
y, per l' estona distreure,
he volgut fullejá un llibre:
l' agafo, y d' ell cau á terra
un paper mitx esborrat...
(Lo trau: se tira las ulleras sobre 'l front y 's posa 'ls lentes.)
que 'l duch á aquí á la cartera,
per curiositat senzilla,
com vosté podrà comprendre.
(Trau un paper de color de rosa.)

VICT.

Prou!

JUST.

Escolti: llegiré
las solas y únicas lletas
que quedan, perquè las altrás...

VICT.

Comensi.

JUST.

No hi aparexen.
(Llegint.) «Estimadet g....» Esborrall.
Vosté mateix ho pot veure!

VICT.

Ja ho veig. (Després de miraho acostants'hi.)

JUST.

(Llegeix.) «Estimadet g.:

VICT.

Digui.

JUST.

(Id.) Aquesta nit espéram
á la sortida de l' O...»
(Interrompentse y mostrant lo paper.)

La ratlla tambe incomplerta!

VICT.

Ja ho veig. Vagi continuant,

D. Just.

JUST.

(Id.) «Y, sobre tot, pensa
en que tinch de ferme'l sac...»
(Igual joch.) També esborrat!

VICT.

Avant sempre!

No s' alteri y continuí.

JUST.

(Llegeix.) «Sac...» y un poch més avall: «negre»
y més avall et encara

«Paq.» escrit sòls ab tres lletas.

VICT.

La cosa un tan enigmática,
Senyor D. Just, se presenta:
fa la pols als nostres diaris,
part d' afeccions atmosféricas!

JUST.

Y, no obstant, D. Victoriano,
jo interpreto molt depressa
lo tros d' escrit suficient
á tranquil·larme!

VICT.

A veure!

JUST.

«Estimadet»—axó es clar!

VICT.

Sí.

JUST.

Germá.

VICT.

Com?

JUST.

¿No li sembla?

Es germá: no hi ha cap duple!

VICT.

Ala!

- JUST. «Aquesta nit esperam
 á la sortida de l' O...
 ració.» L' oració del vespre!
 «Y, sobre tot, pensa en que
 tinc de ferme 'l sac...»—Comensan
 aquí 'ls duptes!.. Sac. y un punt
 posat d' aquesta manera!..
 axó no té cap sentit,
 mes jo hi afageixo lletres
 y llegexo: «Sac... ristá.»
- VICT. Sacristá?... ¡Quina brometa!
 y, sobre tot, ¡qué ingenió,
 Senyor D. Just!..
- JUST. (Satisfet.) Sí, eh?..
- VICT. De veras.
- JUST. «Sacristá,» y més avallet
 sola la paraula «negre.»
 ¡Negre! La dificultat
 pren proporcions, que més creixer
 ab el «Paq.».. ¡Paq! ¿Qué pot ser?
 ¿Una firma? Una manera
 d' abreviar la Pascua?... No:
 encara estém en quaresma!
- (Pausa. Victoriano está mitx rient. D. Just se 'l mira ab ficsesa.)
- VICT. Vosté té una idea! Parli.
 Lo que dich, sense inmodestia,
 es que li valg á llegir
 axó ab una sola entrega,
 (Prenent lo paper.)
 y de correguda.
- JUST. Avant!
 tot jo m' estich fent orelles!
 —Comensi!

ESCENA III.

VICTORIANO, D. JUST, IGNASI.

IGNASI. (Desde la porta del foro.) La xocolata!

JUST. Valg!

(Y s' obilda de la carta.)

(Parantse.) Ah! nó: que m' interessa
 veure si vosté será
 bon pèrit en la materia.

(A Ignasi.) Retírat, xicot: ja vinch
 tot seguit: estich ab feyna.

(Ignasi 's retira. D. Just s' assenta més aprop de Victoriano, que ho
 estava avans. Aquest haurá estat llegint y olorant la carta
 somrient.)

ESCENA IV.

VICTORIANO, D. JUST.

- VICT. (Liej.) «Estimadet gos:»
 JUST. (Fent un bót.) Qué diu?
 VICT. Gos ó gosset, si li sembla.
 JUST. Gos!.. ¡gosset!!..
 VICT. (Tranquil.) SÍ; fixi 'ls ulls
 en lo paper y en la lletra,
 y, si dels ulls no 'n té prou,
 fixi' hi 'l nas una miqueta.
 (Li fa olorar. D. Just s' esparvera.)
 ¡Aquet mesch tan fort, D. Just,
 no li parla ab eloqüencia?
 Res, res: «estimadet gos.»
 JUST. Pró ¿qui es que es té l' insolencia
 de tractá axí al meu pupilo?
 VICT. ¿Prosseguexo la tarea?
 JUST. Prosseguexi.
 (Ho diu després de haverse axugat lo front ab són mocador de pita
 y queda ventantse ab ell.)
 VICT. (Liejint.) «Aquesta nit
 JUST. ¡Quina desvergonya!..
 VICT. «Espéram
 á la sortida de l' ópera.»
 JUST. Oració!
 VICT. Nó: repetesca
 la operació..
 (Y li torna á acostar lo paper al nas. D. Just retira 'l cap.)
 JUST. ¡Vade retro,
 Sátana!
 VICT. (Liej.) «Y, sobre tot, pensa
 JUST. ¿Sach, y res més?
 en que tinch de ferme 'l sach.»
 VICT. «Sa'h» á secas!
 JUST. Avant! (Ventantse més fort.)
 VICT. Lo «negre» será
 post-data, en que li encarrega
 que siga negre.
 JUST. Pró ¿qui
 li encarrega axó?
 VICT. Una nena
 que 's diu «Paq.»; es dir *Paquita*.
 JUST. ¡Paquí... ¡Las onze mil verges
 me valgan!.. Y ¿qui es Paquita?
 VICT. Es una bailarineta
 del Liceo; algo pansida,
 que sol fumá estant de gresca.

JUST. (Horror.) ¿Pansida y fuma?.. Un vas d' aigua!

VICT. Déx'is!.. (Pausa.)

JUST. (Calmat.) Té rahó: aigua fresca
estant en dejú, podria
tenir malas conseqüencias!

VICT. Després qu' haji esmorzat...¿Sab?
li farà bé!

JUST. (Tornantse á eczasperar.) Oh! depressa...
la carta... 'l bastó... 'l barret...
(Va á sortir) Hi corro.—¿Hont viu la... donzella?

VICT. Ho ignoro: vagi á la nit
al Liceo, y allà....

JUST. (Passejant.) Peste!
una infama ballarina
xuclar las limosnas fetas
péis patagons!... ¡Y 'l bergant
me las ha pres, diguent qu' eran
per una bona obra!...

VICT. Sento
també haber pagat la festa
ab cinch durets; li asseguro.

JUST. (Més furios.) ¡Uff!.. Maledicció celestel..
Hi volo...

(Va per sortir y topa ab lo criat.)

IGNASI. La xocolata,
senyor Don Just, se refreda!

(D. Just se para, 's calma y reflexiona.)

JUST. Bah! Bén pensat, també crech
que faria tart. Quedemse!

VICT. (Calcat.) És lo millor que pot fer,
D. Just: anàrsen á pendre
la xocolota!

JUST. (Despedintse de Vict.) A la vista!

VICT. Vagi de gana!

JUST. (Girat d' esquena.) S' aprecia.

(En lo fondo y dirigintse al Criot, que ha passat devant.)

—Suposo hi tinch ensiamada
y xarop, com per la Verge
dels.. Angels!..

(Victoriano se 'l queda mirant un rato; després fa com qui distrau al-
gun pensament.)

ESCENA V.

VICTORIANO SOL. AVIAT D. LLUIS.

VICT. Ab tot axó
passa temps y ell no es aquí.
—Sento passos... ¡Ei!, al fi!
(Veyentlo entrar.)

—Ola!
 LLUIS. (Entrant.) Ola!—¿Hont es el Baró?
 VICT. A buscart' á casa téva.
 LLUIS. Y la Baronesa?
 VICT. Al séu
 cuarto.
 LLUIS. Donchs ves, amich méu,
 y dígalí de part méva
 qu' estich esperantia aquí,
 ansiós de parlarli.—Vés.
 VICT. Hi corro.
 LLUIS. Baxa després
 á esperá al Baró al jardí,
 y vigílal, y procura
 distréurel.
 VICT. Voto á San Pons!
 ¿encara més confusions?
 (Se'n va per la dreta.)

ESCENA VI.

í D. LLUIS SOL. DESPRÉS CARITAT.

LLUIS. ¡Encara més desventura!
 (Com contestant á Vict. que ha sortit ja.)
 Però crech que, en mitx de tot,
 com temia, no he fet tart,
 y tractarme de cobart
 en cap modo 'l Baró pot.
 (Pausa.) ¡Malehida sórt inhumana,
 que vé á enredarnos de nou!
 (Id. Mira lo seu rellotje.)
 —Vora de dos quarts de nou
 ja!.. ¡oh!.. (Impacient.)
 (Caritat surt del seu aposento.)
 CARIT. ¿Es vosté qui 'm demana?
 ¿vosté?....
 (Lluís mira entorn, per' assegurar-se de que están sols.)
 LLUIS. Jo, sí!
 CARIT. (Volentse retirar.) Don Lluís....
 LLUIS. Senyora, un moment esmeni
 la vivesa del seu geni,
 y escóltim!..
 CARIT. Però....
 LLUIS. (Absolemnitat.) Esprecís.
 Olvidém nostre passat,
 dextant recriminacions,
 que las horas son segons!
 CARIT. ¿Qué hi ha? (Ab ansietat.)

LLUIS. Un cop inesperat,...
¡infernall!... Escolti bé.
Ans de la casa d'exar,
he volgut assegurar
las cartas de vosté....

CARIT. (Id.) Y bé?

LLUIS. Y no las trobo!

CARIT. ¿Robadas?

LLUIS. Nó: presas durant la nit!

CARIT. Ah! presas pèl méu marit?

LLUIS. Fóra mil y mil vegadas
preferible.. ¡Oh! es encara
nostra sort més horrosa!

(Pausa. Torna á mirar y s'acosta á Carit.)

¡Sagrada es l'honra d'esposa,
pró ho es més l'honra de mare!....

CARIT. ¿De mare? (Esplayada.)

LLUIS. Las cartas son
en poder de l'Elena!...

CARIT. (Tapantse la cara ab las mans.) ¡Ah!

LLUIS. Vegi si cosa 's pot dá
més terrible en aquest món!
Vegi si 's pot veure en lloch
res pitjor! ¡Tení als seus dits
ignocents aquells escrits
que respiran ardent foc;
aquells escrits, que vosté
á llegir no tornaria,
perque 'l rubor privaria
als ulls de poguerho fé!
¿Compren, senyora, la horrible
situació de lo qué 'ns passa?...
CARIT. ¡Dèu mèu, Dèu mèu... axó es massa!...
Tu no 'u vols!... ¡Es impossible!...
Tu pots implacable, cruél,
castigar-me en aquest món,
peró ¿á n'ella?... ¿Hont son, hont son
aqueixas cartas?... ¿Hi ha cel
y no m'ho diu?...

LLUIS. Queda sòls
una eventualitat, y es
qu' ella no hagi llegit res...
Confiém... ¡Confiar es tan dol!...
Tal vegada la tardansa
del repós y 'l molt sentir
l'haurán fet aviat dormir,
y pot ser... ¡Tinguém confiança!

CARIT. ¿Y si las ha llegit?

LLUIS. No!

¡Valor!—¿Hont es?...—Ah! ¿no 'u sab?

(Fa la segona pregunta en vista d'un signe negatiu de Caritat.)

CARIT. No u sé, no !... Se 'm trenca 'l cap !...

(Recordant.) Sí,... sí : ja ho recordo !

LLUIS. (Alegre.) Oh !
diguei.

CARIT. A l'iglesia deu sé
encara : li he fet anar
perque tinga que callar
la mormuració !...

LLUIS. Bè, bè :
entri al seu quarto, y regiri
los mobles !... Depressa...

CARIT. Sí...

Jo las vull veure y tení...

Y ell ? (Després de dar un pas.)

LLUIS. Sossegui 'l seu deliri,
Baronesa. En Victoriano
l'está vigilant fa estona.

CARIT. Senyó, ajúdam !...

(Entra á la esquerra.)

ESCENA VII.

D. LLUIS SOL.—DESPRÉS RAFAEL.

LLUIS. Pobra dona !
compassió al cel li demano,
com no demano per mí,
sentint son mateix dolor !...

(Apareix Rafael en la porta del fondo, mira á tots endrets y crida, á mit-
ja veu, á D. Lluís.)

RAF. Oncle !... (Y observant que no 'l sent, se adelanta de
puntetas.)

LLUIS. (Seguint.) Es mare !... 'L seu rubor
esgarrija !...

RAF. (Tocantlo, id.) Oncle !...

LLUIS. Ah !... ¿tu aquí ?

RAF. Jo, que acabo d'enterarme
del que passa, onclo estimat,
y he corregut á posarme
á la teva voluntat.

(Lluís, preocupat de lo que pasa en la cambra d' Elena, passeja sens
escoltarse á Rafael. Aquest va seguintlo.—Procúris no 's fassi 'l joch
eccessivament cómic.)

Lo meu cor servirte vol
sens reparos de cap mena,
perque... sabs t'estima molt,
(y bon xich més á l' Elena.)
Parla, donchs: ¿qu' es lo que tinch
de fer, per salvar l'apuro?

LLUIS. Anárten.

RAF. Oh no ! Quan vinch,
no es per anármen : t' ho juro !
y pots estar beu segú
d' que si no 'm dius...

LLUIS. Rafel, que fassi de tu ?... ¿Qué vols

RAF. T' ho diré, ja qu' estém sols.

(Se paran.)

Sé que tens un desaffo.
pendent.

LLUIS. Jo?

RAF. Sí : ab lo Baró.

Y ¿qué pensas dirli, ph tio
inclement?... ¿Quina rahó
li vols dar per escusarte
de cumplir?...

LLUIS. (Tornant á passejar.) No tinch lo cap,
ara, hoy, per' explicarte...

RAF. Ell te dirá—axó se sab—
ab quin dret vares robarli
la mèva dona..., vull dí
la sèva filla,... y contarli
deurás del comens al fi.

(Lluís s' ha parat de cara al aposento d' Elena.)

¿Qué responderás, home astut ?

LLUIS. Respondré...

RAF. Res del que diguis
será pèl Baró cregut...
Vaya, oncle Lluís !... no m' obliguis
á dirte que jo tampoch
crech que un padrí estími tant
sa fillola, aquí ni en lloch,
y que, axó considerant,
fallo...

LLUIS. (Enfadat.) Calla, per favor !
y no 'm precisis, Rafel...

RAF. Nó, tio: no tinguís pòr;
no deacorreré jo 'l val;
peró sí te vull descorre
una idea que, venint,
lo bon Dèu m' ha fet ocorre
y jo he anat enrodonint.

LLUIS. (Preocupat.) ¿Hont las deu haber?...

RAF. (Continuant.) Idea,
que si me surt bè, formal,
pot coronar la tarea,
convertint en bè tant mal.

LLUIS. Sí,... nó.—¿Sé jo lo que'm dích ?

RAF. Dígam sóls que obrar me dexas
á gust mèu.

LLUIS. Sí!—¡Quin fatich!...

RAF. (Feli.) Oncle, 't juro que merexes
tenir... un nebot com tens!
Lo mèu cor felís alena...
Adéu, noy!... me 'n vaig corrents.
(Se 'n va y torna.)
—¡No sabs pas hont es l' Elena?

LLUIS. Encara tú? á l' iglesia es...
Me creya que te n' anavas!...

RAF. Me 'n vaig; sí... Vindrè després...
(Igual joeh.)
—¡Ah, oncle! Poch t' ho pensavas!...
Creyas de tanta agudesa
al teu nebot incapás...
¡Quin gust y quina sorpresa!...
(Se 'n va saltant alegre, y al ser al foro se gira.)
—Adéu. Ja veuras...! veurás!...

ESCENA VIII.

D. LLUIS.

(Passeja y s' assenta, fent per manera sempre de veure lo que passa
dins lo quarto d' Elena.)

LLUIS. Ja es fora!... (Per Raf.)—Axó es un etern
sufrir... Oh! deu buscar mal...
¡Y 's diu que l' amor matern
en lo mon no té rival!...
Jo hauria cent voltas ja
trobat... un paquet tant gros
de cartas, ha de saltá
á la vista... ¡Es horrorós!...
—¡Y pensar que tornar pot
l' Elena!... que 's va fent tart;...
que pot descobrirse tot
quedant jo com un cobart!...
(Pausa.)—Ah! hi entro també... Impossible
no tenir millor fortuna!...
(Alanar á entrar, surt Caritat pàlida, descomposta.)

ESCENA IX.

D. LLUIS.—CARITAT.

LLUIS. Y bè?

CARIT. Res!

LLUIS. Es increíble!...

¿No las ha trobat?

Ni una!

CARIT. Impossible! torno á dí...

LLUIS. haurá malament buscat...

- CARIT. Tot ho he mirat ¡ay de mí!
tot... y en lloch las he trobat!...
- LLUIS. En aquest cas, de creur' es
que las ha llegit...
- CARIT. (Horroritzada.) ¡Oh, no!
- LLUIS. (Continuant.) Y las ha amagat després!...
- CARIT. ¡Ah! (Com volent arrancarse 'ls cabells.)
- LLUIS. (Carinyós.) Cálmis, per compassió!...
- CARIT. Vosté es home y no repara
en la mèva pena horrible!...
pero una dona!... ¡una mare!...
com pot creure axó possible?...
¿Com pot creure que no es boja
quan l' honra axís li perilla?
¿quan deurá posarse roja
devant de la seva filla?...
Lo mon!... ¿Qué se me 'n daria
del mon?... Jo 'l puch despreciar,
si ell á mí me desprecia;
si ell no 'm vol, jo 'l puch dexar;
pró ma filla!... Oh! y es cert!...
aquets moments implacables
als mèus ulls han descubert
altre cop las miserables
cartas... Totas, d' una en una,
abominantlas las miro...
¡Si al ménos n' hi hagués alguna
que digués... Nó, nó:... ¡Deliro!...
Totas ma vergonya avivan;
totas me causan horror;
totas d' abrassar me privan
á la filla del mèu cor!...
¿Y podré ab la mèva estrella
resignám?...
LLUIS. (Escoltant.) Call!... Vé gent,
Senyora.
- CARIT. Si no vé ella
que se me 'n dona?...
- (Y cau, plorant y sanglotant, en una cadira de la dreta.)

ESCENA X

CARITAT.—D. LLUIS, VICTORIANO.

(Aquest últim entra tot esparverat.)

- VICT. (A Lluís.) Al moment,
preparat!...
- LLUIS. (A Carit.) Lo seu marit,
Senyora!
- VICT. ¿Qué pensas dirli?

LLUIS. (Atontat.) Que... no vaig volé inferir-li cap agraví, ab l' atrevit cop de robar-li la noya...

VICT. (Cridant.) N6, n6; altr' escusa medita

LLUIS. ¿Quina?

VICT. ¿No sabs que suspita tota l' infausta tramoya?
¿No sabs qu' está previngut de tot? Jo no desespero...
Inventém...

LLUIS. He volgut ferho, pró ha estat en va: no he pogut.
Las cartas... lo compromís...

VICT. Sí, ja ho veig; pró... meditéu.
Tal volta... —Ja no podem.
Son aquí.

ESCENA XI.

LOS MATEXOS.—BARÓ, D. JUST.

BARÓ. Per fi, D. Lluís

lo trobo... Tinguin à bè.
(Diu axó últim per un moviment general de volguer sortir que fan los circumstants.)

no móures! Ningú aquí sobra.
Van veure comensar l' obra;
véginla acabar també.
Que formulí sa defensa
D. Lluís, comprenent que jo
vull que la reparació
sigui análoga à l' ofensa.
—Ja l' escolto.

LLUIS. Noto y penso
que 'ls senyors ho notarán,
Baró, que m' está parlant
ab un to que li dispenso,
peró que prova tení
falta de tranquil·litat
per judicar d' un pecat
bastant culpable de sí,
mes excusable!...

BARÓ. (Furiós.) ¿Excusable
lo robá ma filla al peu
de casa?...

LLUIS. Cálmls, per Deu!...

BARÓ. (Id.) Calmar-me?... No: so implacable;
y, creyent que 'l ser bèn franch
evitará vanas rahons
y supérfluas dilacions...
res: ¡vull sanch!...

ESCENA XII.

LOS MATEXOS.—RAFEL.

- (Presentant caballerosament lo pit al Baró.)
RAF. Prengui ma sanch,
 Senyor Baró, ja que així
 ab mon tio es implacable;
 jo so 'l verdader culpable.
BARÓ. Vosté?... (Amenassador.)
LLUIS. (¡Rafel!...)
VÍCT. (Tapantli la boca) Calla, Lluís!
 (Lo Baró procura dominar sa estupefacció.)
BARÓ. ¿Vosté es lo qui m' ha robat...
RAF. Sí senyor. ¿No té present
 li habia promés?
BARÓ. (Dirigintse á Carit. y D. Just) Realment,
 nos ho habia assegurat. (Ells afirman.)
RAF. Y, com may me comprometo
 á cumplir per no fer res,
 jo hede sufrir tot lo pes
 del seu càstich: li prometo.
BARÓ. D. Just, ¿va veure aquest jove
 dins del cotxe?
JUST. Ah, jo?... impossible:
 ¡ab aquell cop tant terrible
 á l' estómac!... ¡ay!...
RAF. La prova
 no la busqui, que ningú,
 ni pél carrer ni al carruatge,
 en tot lo transcurs del viatge
 me va veure, de segú,
 ni molt ménos en la casa
 de l' oncle...
BARÓ. Qui, ab lo que's veu,
 va ferse cómplice séu!..
LLUIS. Es la falta que m' embrassa;
 falta molt disminuïda,
 si considera l' amor
 que va mirá en lo séu cor
 la méva anima enternida.
BARÓ. Brr!...
LLUIS. Ells s' estiman: l' agravi
 pot dexas d' esse afrontós,
 fent la ditxa de tots dos...
 Axó es lo prudent, lo sabí.
 Ell es món hereu, pot dirse
 lo méu fill... Vamos, Baró,
 aquesta es l' explicació
 més bona que pot sentirse.

- BARÓ. ¿Recompensar al raptor?
 LLUIS. Oh, Baró!... Una escapatoria
 que, hasta cert punt, té la gloria
 de provar un gran amor!...
 no mereix nom de delícte
 y...—Senyora Baronesa,
 ajúdim també en l'empresa
 de resoldre aquest conflicte!...
 (Lo Baró no dexa de sospitar.)
- BARÓ. No tant depressa! Pél prompte,
 Senyor del Fay, vull sabé
 perquè á casa de vosté
 ella 's negava á dar compte
 de ma filla; ja qu' es clar
 qu' ella també li sabia!...
- CARIT. ¿No comprens que no debia
 indiscretament parlar?
 ¿Y que la presencia vostra
 me va fer tramá un engany,
 per' evitá 'l desengany
 de l' honor de casa nostra?
- BARÓ. Ah!—¿Es dir, que vas procurar
 salvá 'l méu honor?
- CARIT. (Molt marcadament) ¡Oh sí!
- BARÓ. Donchs alashoras ¿hi ha aquí
 sòls l' Elena á castigar?...
 Dexarse pél padrí seu
 robar, fòra ja una prova
 de... ¡peró per aquest jove!...
 ¡Es inmens!!...
- LLUIS. (A Vict.) Pobr' ángel méu!
 Rahó té.
- BARÓ. Jo la vull veure.
 (Passa á obrir la porta del aposento d' Elena.)
 (Cridant)—Elena!... (Entra.)

ESCENA XIII.

LOS DITS FORA LO BARÓ.

(Tots s' agrupan menos D. Just, que 's queda á alguna distancia.—Escena rapidíssima.)

- LLUIS. Ah! no; no podem
 esposarla...
 CARIT. No debem.
 VICT. Es ja tart: no 'ns voldrá creure.
 RAF. Y ella que res sab!...
 VICT. Com! ¿tu
 no l' has previnguda?
 RAF. Bá!
 Ella acabava d' entrá

y no he trobat a ningú
que pogués dir-li.

VICT. Callém.

LLUIS. ¡Tot s' ha perdut!

VICT. Tal vegada...

ESCENA XIV.

LOS MATEXOS.—BARÓ, ELENA, AMANDA.

(Aquesta segueix a alguna distancia.—Lo primer du agafada del bras á la segona.)

BARÓ. Vina aquí, desventurada,
y escolta hasta quin estrem
te s' acusa!...

ELENA. (Espontánea) ¿A mi, papá?
¿A mi?

(Cada hu fa á sa manera una manifestació muda d' espant.—D. Just estossega, arretglantse las ulleras.)

BARÓ. ¡Guáy tam cara á cara,
y sáplga jo des d' ara
del modo que tinch d' obrá!
—Contéstam tot desseguít:
d' aquets dos homes ¡quin es
que l' honra t' ha compromés?
¿que t' va robá ahí á la nit?

ELENA. Papá, tu ho sabs!...

BARÓ. Jo u ignoro
des del moment que ho demano.
¿Quin es?... Respon... jo t' ho mano.

ELENA. Papá... miram: ¿veus que ploro?
¿Veus que tremolant estich?

BARÓ. Bé: responme desseguida,
que hi va d' un home la vida!...

LLUIS. Elena!...

BARÓ. (Furiós) Calli! Li dich
que calli: li ordeno jo!...
(Victoriano conté á D. Lluís.)

ELENA. Ah, papá! No es ell!...
(Ho diu esglayada per l' actitud del Baró é interposantse.)

BARÓ. (Marcat) No... es... ell?

ELENA. (Resolta) No 'u es!

LLUIS. Mes...

ELENA. (Ap á Lluís) (Calla!)

BARÓ. ¿Es aquell,
donchs? (Signant á Raf.)

ELENA. Papá!..

BARÓ. Infame!..

ELENA. (Cayent agenollada) ¡Perdó!

BARÓ. Ah! ¿Tu vares consentir
en que 's trepitjés ma honra?

¿tu 'l pes de tant gran deshonra
soportas sense morir?
¿No vares tenir virtut
per trencar del carruatge
los cristalls, y en tot lo viatge
cridar?... ¿Hauria vingut
gent, no?... ¿Vares més preferir
quedarte sola ab...

ELENA. ¡Perdó,
pare méu!.. perdó!!..

BARÓ. Nó, nó:
jo 't maleye...

(Moviment d' estupor general; Caritat s' interposa, abraça á Elena y adopta una actitud dramática digna [é imponent].)

CARIT. ¡Malehir!
¿Qui á ma filla maleyeix
quan sa mare té devant?

(Pausa.—Quadro.—Lo Baró imposat ab la sentidíssima y enérgica esclamació de Caritat, recula fins á la xemeneya.)

ELENA. Mamá!

(Singlotant y apoyant lo cap damunt del pit de sa mare. Caritat la té estreta en sós brassos y li diu, besantla y axugantli las llágrimas.)

CARIT. (Ab fonda emoció.) ¿Perqué estás plorant?
¿tón cor d' àngel no 'm coneix?
Vina... no 't moguis... Aixís...
Tu no ets culpable: jo sòls
tinch la culpa; més... ¿qué vols?
Déu me fa ben infels!
Prou, filla méva, sufrexo...
¡perdonam.. y... en cambi, mira:
sòls per tu món cor suspira...
tu ets món cor: ¡jo 't beneyexo!...

VICT. ¡Baró, vegí...

AMAN. ¡Papá, miri!...

JUST. No caiga en la tentació
altra vegada.

BARÓ. Nó, no!
acabi 'l funest martiri
que jo mateix m' ocasiono,
y ja que la Baronesa
á sa filla abraça, y besa
jo,... res; també la perdono!

(Ho diu anant á beure 'l got d' aigua que li ha servit Amanda, després d' haverse sentat.—Victoriano, Rafael y D. Just forman grupo al fondo—dreta de l' espectador. Caritat, Elena y D. Lluís quedan sòls devant del teatro, encara que D. Lluís un poch apartat de mare y filla.)

ELENA. Mare del meu cor!..

CARIT. (Mirantla fícsament.) Elena!

¿no m' aborrexes?

ELENA. ¿Per qué?

- CARIT. Qué sé jó?... Podia sé..
 (Ab prou feyna 'l pit m' alenal
 ¿Qui sab? ¡Cartas n'alehidas!)
 (Y ara per detrás d' Elena á D. Lluís.)
 — Demánili vosté!
- LLUIS. (Rialler.) Escolta:
 ¿Y nostras cartas?... ¿Tal volta...
 ¿qué n' has fet?... ¿las has llegidas?
- ELENA. Vols dir el paquet que tu,
 dintre del calaix, distret,
 vas dexar?
- LLUIS. Just, sí: l' paquet....
- ELENA. Me renyarás de segú.
- LLUIS. No!
- CARIT. Parla!
- ELENA. Donchs... al tornar,
 tement que me las trobés
 la mamá y.. que s'enfadés...
 perdonam: las vaig cremar!
- LLUIS. Cremadas!
- ELENA. Tot lo paquet!
- CARIT. Y... ¿sens llegirlas?
- ELENA. (Mitx riguent, á Lluís.) ¿Llegirlas
 diu?... ¡Ni tan sisquera obrirlas!
 ¿Qu' es lo que n'hauria tret?
- CARIT. (Ab trasport.) Filla adorada!
- ELENA. ¿Debia
 destruírlas, padrí mèu?
- CARIT. (Rápit.) ¡Oh, sí, sí!...
- ELENA. (Ab certa coqueteria.) Però ell ¿qué creu?
- LLUIS. Que sí.
- CARIT. Poch sabs l' alegría
 que 'ns causas! Ah! só ditxosa,
 Déu mèu! t' abrosso y respiro:
 ab ulls de mare te miro,..
 ¡míram també, Elena hermosa!
 (Queda embadalida mirant á sa filla.)

ESCENA ÚLTIMA.

LOS MATEXOS.—CELESTI (AB UNA CARTA Á LA MA.)

- CEL. Una carta, missenyora
 Baronesa!
- (La entrega y, al entornársen, D. Just l' amarra y 'l conduheix al pri-
 mer terme, dreta.)
- JUST. Vina aquí!
- CEL. (Espantat.) Tutor mèu!..
- JUST. Don... Celestí!
- Don... Paquita!... Tem y plora!
- CEL. Ah! ¿vosté sab... (Ab aplom.)

- JUST. ¡Massa sé!
- CEL. Donchs... va á parlarli ab franquesa:
es l' acció de més noblesa
que habia fet y faré.
- JUST. Ah! ¿y 'ls pobres, entre tant...
- CEL. ¡Ay pobreta, ay infelís!
¡si la veyal.. Alló... Es... axís
d' alló més interessant!
Sòls en redimir s' afanya
lo seu passat ple d' intrigas;
sòls...
- JUST. Bastal
- CEL. (Suplicant.) Papál..
- JUST. No 'm digas
papál
- CEL. Mes...
- JUST. No vull sizanya!
Te tindrè prop meu, y axís
no farás altra diablura!
- (Caritat ha anat llegint la carta, mostrant manifesta satisfacció, axugantse 'ls ulls etc. Tots los actors se col·locan en primer terme, formantse luego dos grupos, segons se despren del diàlech.)
- JUST. ¿Se pot saber, per ventura,
y si no hi ha compromís,
lo que diu la carta?
- CARIT. (Ab llanasa.) Oh!
no es cosa... Una carta atenta
que 'm diu qu' han fet presidenta
la Postars.
- (Moviment de satisfacció en lo Baró.)
- JUST. Mala eleció!..
- Vosté...
- CARIT. Nó: jo tinch pensat
d' aquí en avant obrá 'l bè
sòls per ser bè, y no per'qué
parli 'l mon de Caritat.
M' ho aconsella'l sufriment,
qu' encara sent ma consciencia;
m' ho aconsella l' experiència,
m' ho diu... l' arrepentiment!
- BARÓ. Molt bé! (Espontáneo.)
- JUST. (Violent.) Molt... bé. (Hum!..)
- CARIT. En fi,
per' dirho d' un cop: jo vull,
que, acallant sempre l' orgull,
la gent no parli de mí.
- VICT. (A Amanda.) Filla, axó nos es igual;
(Ho diu agafantla de braset.)
y ara, senyors...
(Y va assaludant particularment.)

LLUIS. (En son grupo.) Adeu, nena!
(Pren las mans d' Elena.)

ELENA. ¡Cóm adeu!.. ¿Te 'n vas?

LLUIS. Ab pena,
peró he de cumplir com cal.

ELENA. Es dir que ¿no podrás sé
del casament testimoni?

LLUIS. N6: als tres anys de matrimoni
á visitarvos vindré;
y ja qu' ara, per desdítxa,
dech partir, los méus afanys
calmaré dintre tres anys
presenciant la vostra dítxa.
—¿No es cert, Rafel?

(Ho diu girantse á son nebot, que no gosava acostarse enterament y
ara passa á formar part del grupo.)

RAF. (Dant se ma á Elena.) Oh, sí, sí:
jo la he de fer tan dítxosa,
quan será la mèva esposa,
que no anyori al séu padrí.

ELENA. Será inútil son esforços,
padrí; axó no 'u logrará.

CARIT. Fills méus, Deu coronará
vostres puríssims amors!

(Ho diu estrenyent, juntant llurs mans y benehintlos.—Quadro.)

FÍ DEL DRAMA.

INSTITUT
D'ESTUDIS CATALANS
BIBLIOTECA

BIBLIOTECA D

1001918263

212
833.60
R1E

Revisió

Digitized by Google

OBRAS DEL AUTOR

CARITAT, drama en 4 actes y en vers.

LAS DUAS MANGALAS, comedia en 3 actes y en vers.

CORNELI. id. en 1 acte y en vers.

LAS VEHINAS. . . id. en 1 acte y en vers.

.....

HISTORIA DEL SITI DE GIRONA EN 1809, endressada á las classes
populares.

HISTORIA D' UN PAGÉS. (1)

(1) Forman part dels volums dels JOCHS FLORALS DE BARCELONA
dels anys 1868 y 1869.

Esta obra's trobará de venda á las principals llibrerías
de Barcelona y demás poblacions importants de Cata-
lunya.

Las demandas d'eczemplars deurán dirigitse á D. Ra-
fel Ribas, encarregat del cobro de drets y de tot lo refe-
rent á la representació d'aquest drama.